PĒTNIECISKAIS DARBS

“Civilās aizsardzības sistēmas attīstība Latvijā no 20.gs. 30.gadiem līdz mūsdienām”

II daļa

Reorganizētā civilās aizsardzības sistēma 1961.-1989.g.g.

Sagatavoja:
Latvijas Ugunsdzēsības muzeja
Ugunsdzēsības attīstības izpētes un izglītojošā
darba nodaļas vecākā speciāliste Ilga Pastare

Rīga
2023

Ievads par reorganizēto civilās aizsardzības sistēmu

Civilās aizsardzības sistēma aukstā kara saspringuma periodā

Latvijas PSR Civilās aizsardzības sistēmas vadība

Civilās aizsardzības dienesti, to izveides principi un galvenie uzdevumi

Vadošo amatpersonu un iedzīvotāju apmācība rīcībai ārkārtējās situācijās

Republikānisko civilās aizsardzības kursu vēsture

Vispārēja obligāta iedzīvotāju apmācība civilajā aizsardzībā
CA propaganda

Par vienu no civilās aizsardzības propagandas veidiem - kino

Civilās aizsardzības apbalvojuma nozīmes

Civilās aizsardzības vadības punkti un apziņošanas sistēma

Iedzīvotāju evakuācijas pasākumi

Civilās aizsardzības Ugunsdzēsības dienesta mācības

Mobilizācijas ugunsdzēsības formējumi

Medicīnas dienesta sanitārās kopas

Latvijas PSR civilās aizsardzības Ķīmiskā laboratorija

Iedzīvotāju kolektīvā un individuālā aizsardzība

Nobeiguma daļa

Ievads

1961.gadā vietējo pretgaisa aizsardzības sistēmu pārdēvēja par civilo aizsardzību (CA) un tā bija Aizsardzības ministrijas pakļautībā. CA funkcijas strauji paplašinājās. CA sistēmu izveidoja visā Padomju Savienībā, sākot no Baltijas jūras līdz Klusajam okeānam.

CA definēja kā visas valsts aizsardzības sistēmas sastāvdaļu, kas plāno un realizē pasākumus, lai aizsargātu iedzīvotājus, nodrošinātu tautsaimniecības objektu stabilai darbībai nepieciešamos apstākļus kara laikā, kā arī veiktu glābšanas un neatliekamos avārijas un atjaunošanas darbus gadījumos, kad ienaidnieks lietojis masveida iznīcināšanas ieročus.

Padomju Savienībā CA sistēmu vadīja Aizsardzības ministra vietnieks civilās aizsardzības jautājumos. CA darbības plānošanu, organizēšanu un koordinēšanu realizēja Padomju Savienības Civilās aizsardzības štābs, kuru vadīja štāba priekšnieks – militārpersona. Arī CA štāba struktūrvienībās dienēja militārpersonas ar attiecīgu izglītību civilās aizsardzības jomā.

CA interesēs izmantoja visus Padomju Savienībā pieejamos materiālos un cilvēku resursus, CA organizācija paredzēja civilās aizsardzības spēku un līdzekļu centralizētas un decentralizētas vadības saprātīgu apvienojumu. CA Padomju Savienībā, t.sk. Latvijas PSR bija ne tikai valsts aizsardzības pasākumu sistēma, bet arī visas tautas lieta, kur katrs padomju pilsonis aktīvi piedalījās civilās aizsardzības pasākumos, izpildot savu pienākumu pret Dzimteni.

PSRS Konstitūcijā bija noteikts, ka katram padomju cilvēkam jāizkopj sevī stingra komunistiskā pārliecība, augsts politiskais apzinīgums, augstas morāli politiskās un psiholoģiskās īpašības. Ikvienam cilvēkam jāieaudzina sevī pārliecība, ka pret masveida iznīcināšanas ieročiem var aizsargāties un līdz ar to pārvarēt bailes un paniku kara apstākļos, pārvarēt grūtības un būt gatavam izpildīt savus pienākumus vissarežģītākajā situācijās.

CA organizēja valsts pārvaldes iestādes, kā arī ministriju, resoru, uzņēmumu, iestāžu, mācību iestāžu, kolhozu un padomju saimniecību vadītāji. CA pasākumu realizāciju un civilās aizsardzības resursu pastāvīgu gatavību darbībai nodrošināja republikas Ministru padomes, ministriju, resoru, organizāciju, kolhozu un padomju saimniecību vadītāji, darbaļaužu deputātu padomju izpildu komiteju, kā arī uzņēmumu, iestāžu un mācību iestāžu vadītāji, kuri vienlaikus bija atbilstoša līmeņa CA priekšnieki.

CA pasākumus ministrijās, resoros, tautas saimniecības objektos, iestādēs un mācību iestādēs kontrolēja partijas orgāni.

Civilās aizssardzības sistēma aukstā kara saspringuma periodā

Īpašu uzmanību CA pievērsa aukstā kara periodā, tā strauji attīstījās sākot no 1965.gada. Izmainījās arī civilās aizsardzības stratēģija kā vienu no galvenajiem uzdevumiem nosakot iedzīvotāju evakuāciju apdraudējuma gadījumā.

Iedzīvotāju aizsardzībai pretinieka kodoluzbrukuma vai katastrofas gadījumā paredzēja veikt savlaicīgu iedzīvotāju apziņošanu; 12 stundu laikā no noliktavām izsniegt individuālos aizsardzības līdzekļus (gāzmaskas, bērnu aizsargkameras, respiratorus); nodrošināt visus iedzīvotājus ar aizsargbūvēm; republikas pilsētu iedzīvotājus, medicīniskās un zinātniskās iestādes, bērnudārzus, mācību iestādes utt. evakuēt uz lauku rajoniem; dekoncentrēt lielu pilsētu uzņēmumu strādniekus un kalpotājus ārpus pilsētas zonā.

Iedzīvotāju aizsardzība paredzēja arī pārtikas un ūdens avotu aizsardzību, pārtikas rezervju, medicīnisko piederumu un pirmās nepieciešamības priekšmetu krājumu piegādi dekoncentrācijas un evakuācijas vietās; radiācijas, ķīmiskās un bioloģiskās situācijas novērošanu, izlūkošanu un laboratorisko kontroli; sanitāri higiēniskos, profilaktiskos un pretepidēmiskos pasākumus un glābšanas darbu organizēšanu postījumu rajonos.

Tautsaimniecības nozaru un objektu stabilitātes nodrošināšanai kara vai katastrofas gadījumā organizēja savlaicīgu materiāli tehnisko līdzekļu uzkrāšanu nepārtrauktam darbam - autonomo ģeneratoru iegādi, energoresursu un ūdens apgādes nodrošināšanu, svarīgāko produkcijas veidu ražošanas dublēšanu.

Dienestu un formējumu nepārtrauktas vadības nodrošināšanai organizēja nepārtraukti darbojošās izziņošanas un sakaru sistēmas izveidošanu. Objektos tika izveidoti aizsardzības būves vadības punkti, kas tika nodrošināti ar attiecīgiem sakariem.

Lielākajos uzņēmumos strādājošajiem izbūvēja vairākām dienām, pat nedēļām ar visu nepieciešamo izdzīvošanai apgādātas patvertnes.

Galvenais pasākums, kas nodrošināja uzņēmuma stabilu darbību ienaidnieka uzbrukuma gadījumā, bija objektu pilnīga pāreja uz īpašo darbības režīmu. Uzņēmuma īpašais darbības režīms bija tāda darbības organizācija ienaidnieka uzbrukuma draudu apstākļos, kas garantēja vismazākos zaudējumus, ienaidniekam lietojot masveida iznīcināšanas līdzekļus, bet nodrošināja attiecīgas produkcijas ražošanu frontes vajadzībām un aizmugures iedzīvotāju izdzīvošanai.

Latvijas PSR Civilās aizsardzības sistēmas vadība

Latvijā un arī citās Padomju Savienības republikās par civilās aizsardzības sistēmas darbību atbildīgs bija Ministru Padomes priekšsēdētājs, vienlaicīgi- civilās aizsardzības priekšnieks, bet civilās aizsardzības darba plānošanu, organizāciju un kontroli veica Latvijas PSR Civilās aizsardzības štābs.

Latvijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētāji, civilās aizsardzības priekšnieki:

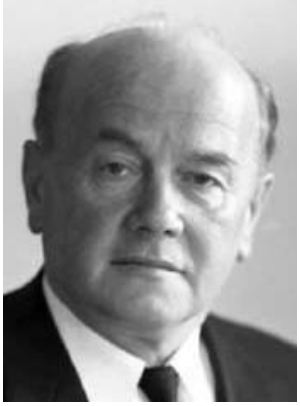

Jānis Peive
1959.g.27.novembris –
1962.g. 23.aprīlis

Vitālijs Rubenis
1962.g. 23.aprīlis –
1970.g. 05.maijs

Jurijs Rubenis
1970.g. 05.maijs -
1988.g. 06.oktobris

Vilnis Edvīns Bresis
1988.g. 06.oktobris –
1990.g.07.maijs

Republikas Civilās aizsardzības štābu vadīja štāba priekšnieks – militārpersona. Pēc amata štāba priekšnieks vienlaicīgi bija Ministru Padomes priekšsēdētāja vietnieks civilās aizsardzības jautājumos. Civilās aizsardzības štābā dienēja militārpersonas, un strādāja civilpersonas uz darba līguma pamata. Civilās aizsardzības štābs operatīvi bija pakļauts arī Baltijas kara apgabalam.

Republikas civilās aizsardzības štābs bija viena no republikas Ministru Padomes priekšsēdētāja, CA priekšnieka nozīmīgākajām struktūrvienībām, vismaz divas reizes nedēļā štāba priekšnieks ziņoja Ministru Padomes priekšsēdētājam par veiktajiem, plānotajiem pasākumiem un aktuālajām problēmām civilās aizsardzības jomā.

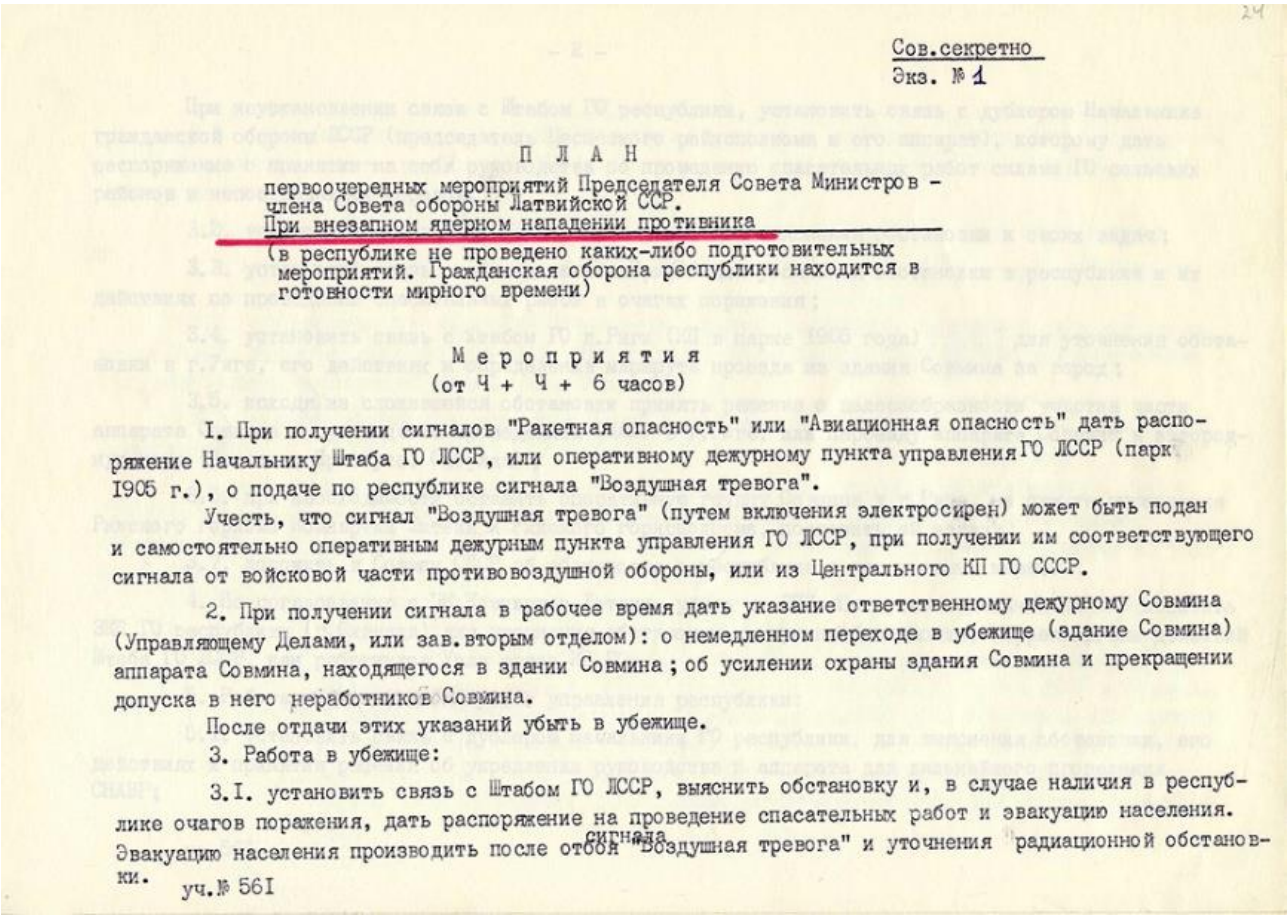

Сов.секретно
Экз. № 1

П Л А Н
первоочередных мероприятий Председателя Совета Министров – члена Совета обороны Латвийской ССР.
При внезапном ядерном нападении противника
(в республике не проведено каких-либо подготовительных мероприятий. Гражданская оборона республики находится в готовности мирного времени)

Мероприятия
(от Ч + Ч + 6 часов)

I. При получении сигналов "Ракетная опасность" или "Авиационная опасность" дать распоряжение Начальнику Штаба ГО ЛССР, или оперативному дежурному пункта управления ГО ЛССР (парк 1905 г.), о подаче по республике сигнала "Воздушная тревога".

Учесть, что сигнал "Воздушная тревога" (путем включения электросирен) может быть подан и самостоятельно оперативным дежурным пункта управления ГО ЛССР, при получении им соответствующего сигнала от войсковой части противовоздушной обороны, или из Центрального КП ГО СССР.

2. При получении сигнала в рабочее время дать указание ответственному дежурному Совмина (Управляющему Делами, или зав.вторым отделом): о немедленном переходе в убежище (здание Совмина) аппарата Совмина, находящегося в здании Совмина; об усилении охраны здания Совмина и прекращении допуска в него неработников Совмина.

После отдачи этих указаний убыть в убежище.

3. Работа в убежище:

3.I. установить связь с Штабом ГО ЛССР, выяснить обстановку и, в случае наличия в республике очагов поражения, дать распоряжение на проведение спасательных работ и эвакуацию населения. Эвакуацию населения производить после отбоя сигнала "Воздушная тревога" и уточнения радиационной обстановки.

уч.№ 561

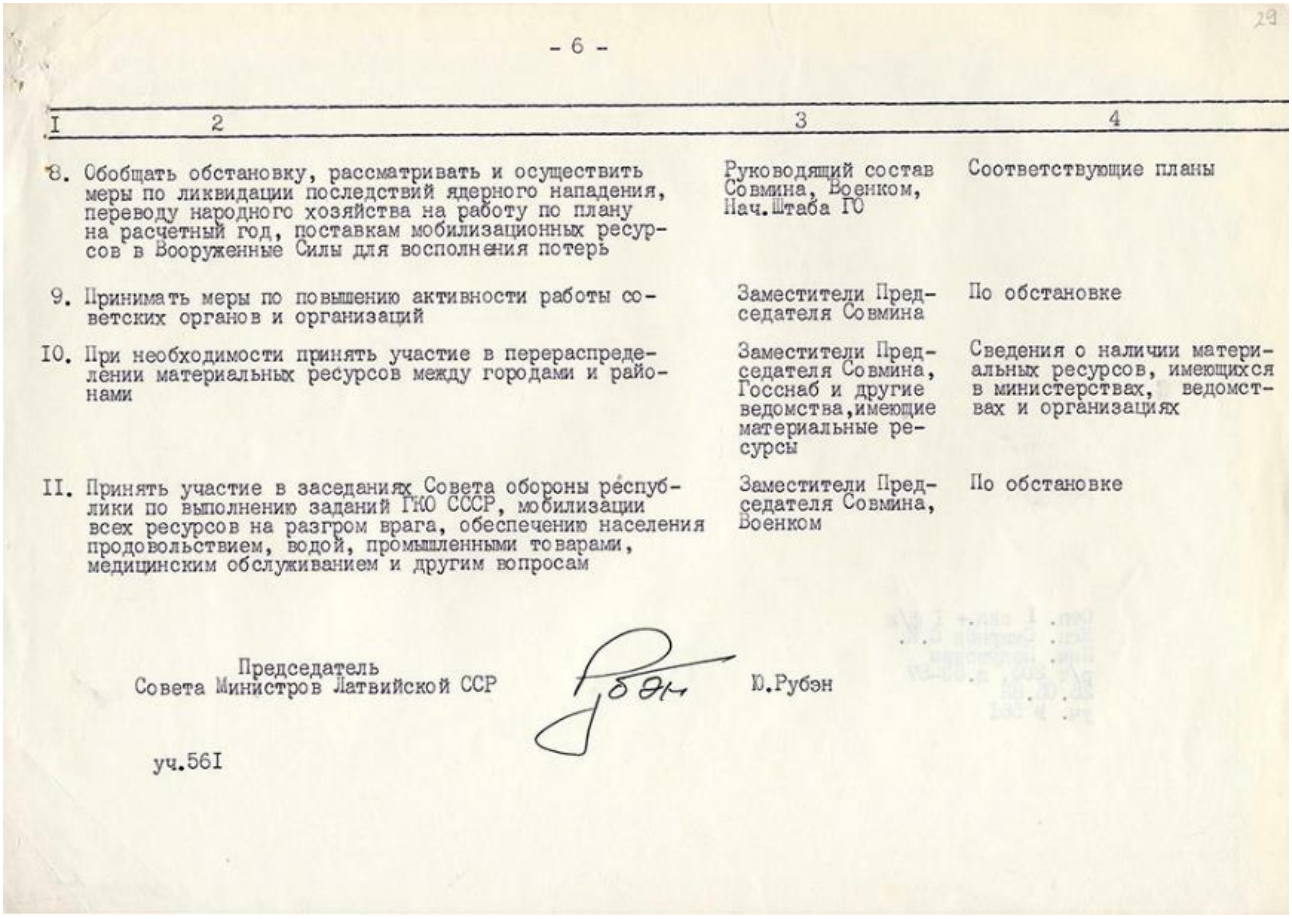

- 6 -

I	2	3	4
8.	Обобщать обстановку, рассматривать и осуществить меры по ликвидации последствий ядерного нападения, переводу народного хозяйства на работу по плану на расчетный год, поставкам мобилизационных ресурсов в Вооруженные Силы для восполнения потерь	Руководящий состав Совмина, Военком, Нач.Штаба ГО	Соответствующие планы
9.	Принимать меры по повышению активности работы советских органов и организаций	Заместители Председателя Совмина	По обстановке
10.	При необходимости принять участие в перераспределении материальных ресурсов между городами и районами	Заместители Председателя Совмина, Госснаб и другие ведомства, имеющие материальные ресурсы	Сведения о наличии материальных ресурсов, имеющихся в министерствах, ведомствах и организациях
11.	Принять участие в заседаниях Совета обороны республики по выполнению заданий ГКО СССР, мобилизации всех ресурсов на разгром врага, обеспечению населения продовольствием, водой, промышленными товарами, медицинским обслуживанием и другим вопросам	Заместители Председателя Совмина, Военком	По обстановке

Председатель
Совета Министров Латвийской ССР Ю.Рубэн

уч.561

Fragments no **Ministru Padomes priekšsēdētāja klasificētā sevišķi slepenā plāna (eks. Nr.1),** 1982.gada 25.maijs (LUM 8955).

Neatliekamo pasākumu plāns ieviešot „Paaugstinātu gatavību" (17 pasākumi), Neatliekamo pasākumu plāns ieviešot gatavību „Militāra apdraudējuma gadījumā" (13 pasākumi), Neatliekamo pasākumu plāns saņemot rīkojumu ieviest „Pilno gatavību" (34 pasākumi), Neatliekamo pasākumu plāns ienaidnieka pēkšņa kodoluzbrukuma gadījumā. Plānu parakstījis LPSR Ministru Padomes priekšsēdētājs J.Rubenis.

Republikas CA štābu, Rīgas pilsētas rajonu un republikas pakļautības pilsētu- Daugavpils, Liepājas, Ventspils, Rēzeknes, Jelgavas štābus daļēji komplektēja no padomju armijas virsniekiem, kurus speciāli sagatavoja papildus kursos Maskavā vai attiecīgā republikas galvaspilsētā.

Republikas rajonos darbojās civilās aizsardzības štābi 4-5 civilpersonu sastāvā, kas veica civilās aizsardzības plānošanu, organizēja aizsardzības

pasākumus un vadīja dažāda veida katastrofu seku likvidācijas darbus. Kara gadījumā bija paredzēts papildināt štābus, piesaistot mobilizācijas resursus.

Atbilstoši republiku platībai, ekonomiskajam potenciālam un iedzīvotāju skaitam formēja vienu vai vairākus civilās aizsardzības pulkus, kas bija pakļauti attiecīgam kara apgabala komandierim. Pulka darbība militāra konflikta vai kara gadījumā tika plānota republikas interesēs. Latvijā bija izveidots viens mehanizētais civilās aizsardzības pulks (k/d 42216), Radiācijas un ķīmiskās izlūkošanas vads ar speciālo tehniku, kas bija dislocēti Sužos. Pulka mobilizācijas gatavība, materiāltehniskā apgāde, personālsastāva sagatavošana bija Baltijas kara apgabala kompetencē.

Republikas Civilās aizsardzības štābs dislocējās patreizējās Zinātņu akadēmijas pagrabtelpās un pirmajā stāvā, vēlāk Latvijas Universitātes ēkā Merķela ielā un 1986.gada beigās tika pārvietots uz telpām trijos stāvos un pagrabā O.Kalpaka bulvārī 6.

Latvijas PSR Civilās aizsardzības štāba priekšnieki, Ministru Padomes priekšsēdētāja vietnieki civilās aizsardzības jautājumos:

ģenerālmajors Sergejs Smirnovs no1961.g.-1974.g.

ģenerālmajors Hugo Ābols no 1974.g.-1985.g..

ģenerālmajors Ilmārs Bruņinieks no 1985.g.-1989.g.

1970.gados civilās aizsardzības štābu priekšnieku amatā sāka nozīmēt nacionālos kadrus. Pirms nozīmēšanas republikas Civilās aizsardzības štāba priekšnieka amatā un republikas pakļautības (kategorēto) pilsētu civilās aizsardzības štābu priekšnieku amatos, trīs mēnešus bija jāpilnveido kvalifikācija Centrālajos civilās aizsardzības kursos Maskavā.

Republikas CA štābā darbojās šādas struktūrvienības – Sakaru un apziņošanas nodaļa, Inženiertehniskā nodaļa, Medicīnas nodaļa, Radiācijas un ķīmiskās aizsardzības nodaļa, Evakuācijas un izmitināšanas nodaļa, Materiāli tehniskā nodrošinājuma nodaļa, Operatīvā nodaļa, Slepenā nodaļa un Mobilizācijas nodaļa.

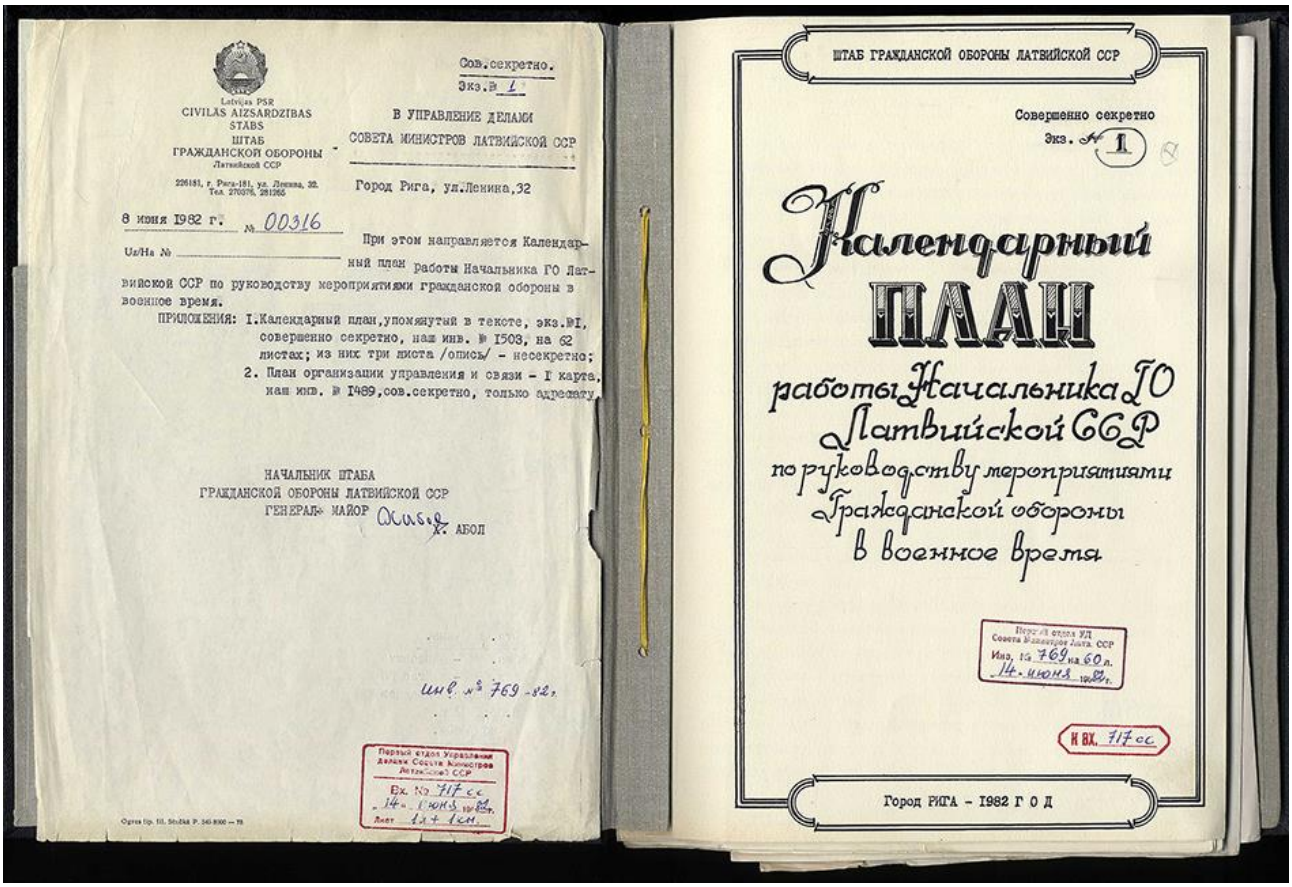

Latvijas PSR
CIVILĀS AIZSARDZĪBAS
STĀBS
ШТАБ
ГРАЖДАНСКОЙ ОБОРОНЫ
Латвийской ССР

226181, г. Рига-181, ул. Ленина, 32.
Тел. 270376, 281265

Сов.секретно.
Экз.№ 1

В УПРАВЛЕНИЕ ДЕЛАМИ
СОВЕТА МИНИСТРОВ ЛАТВИЙСКОЙ ССР

Город Рига, ул.Ленина,32

8 июня 1982 г. № 00316

Uz/На № _____

При этом направляется Календарный план работы Начальника ГО Латвийской ССР по руководству мероприятиями гражданской обороны в военное время.

ПРИЛОЖЕНИЯ: I.Календарный план,упомянутый в тексте, экз.№I, совершенно секретно, наш инв. № I503, на 62 листах; из них три листа /опись/ - несекретно;
2. План организации управления и связи - I карта, наш инв. № I489,сов.секретно, только адресату.

НАЧАЛЬНИК ШТАБА
ГРАЖДАНСКОЙ ОБОРОНЫ ЛАТВИЙСКОЙ ССР
ГЕНЕРАЛ-МАЙОР АБОЛ

инв. № 769-82.

Первый отдел Управления Делами Совета Министров Латвийской ССР
Вх. № 717 сс
14. июня 1982 г.
Лист 1л + 1кн

ШТАБ ГРАЖДАНСКОЙ ОБОРОНЫ ЛАТВИЙСКОЙ ССР

Совершенно секретно
Экз. № 1

Календарный
ПЛАН
работы Начальника ГО
Латвийской ССР
по руководству мероприятиями
Гражданской обороны
в военное время

Первый отдел УД
Совета Министров Латв. ССР
Инв. № 769 на 60 л.
14. июня 1982 г.

Вх. 717 сс

Город РИГА - 1982 ГОД

Klasificētais sevišķi slepenais Latvijas PSR Civilās aizsardzības priekšnieka darba kalendārais plāns kara laikam (LUM 8911)

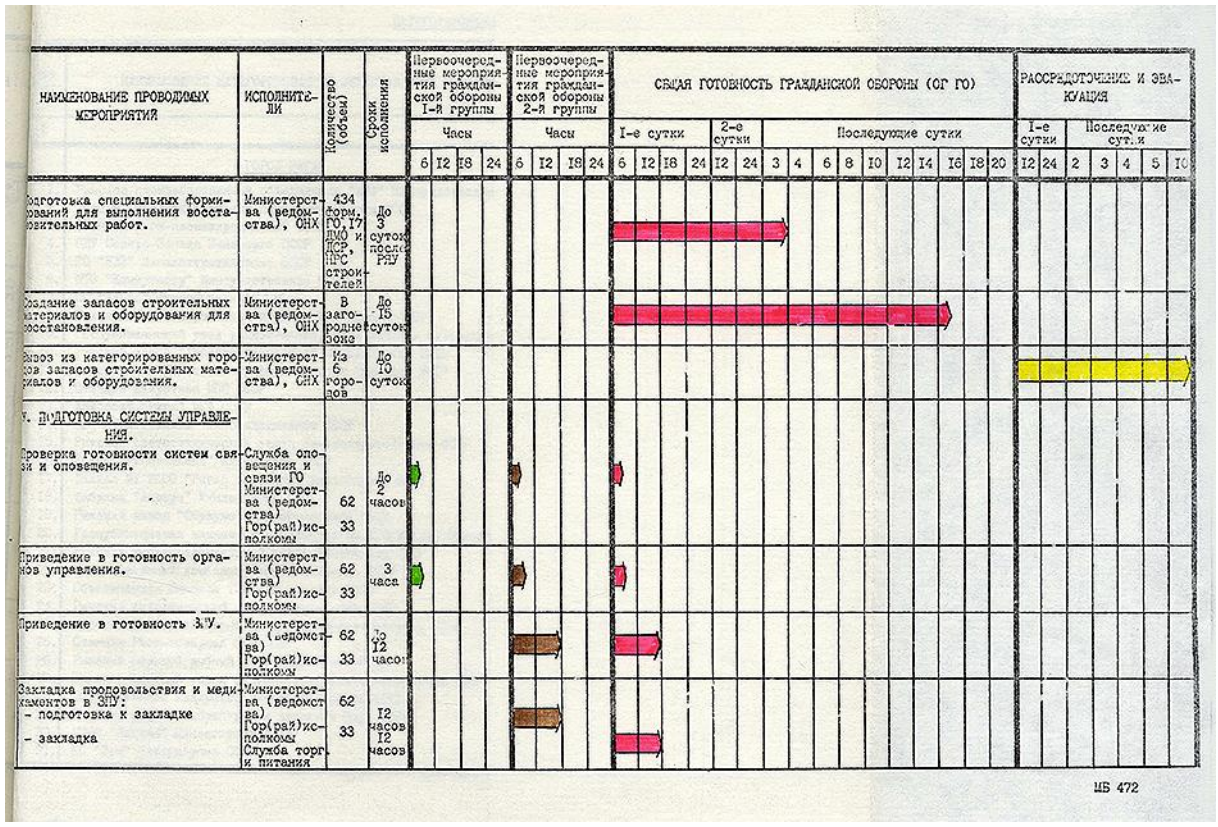

НАИМЕНОВАНИЕ ПРОВОДИМЫХ МЕРОПРИЯТИЙ	ИСПОЛНИТЕЛИ	Количество (объем)	Сроки исполнения
Подготовка специальных формирований для выполнения восстановительных работ.	Министерства (ведомства), ОНХ	434 форм. ГО, 17 ДМО и ДСР, ПРС строителей	До 3 суток после РНУ
Создание запасов строительных материалов и оборудования для восстановления.	Министерства (ведомства), ОНХ	В загородной зоне	До 15 суток
Вывоз из категорированных городов запасов строительных материалов и оборудования.	Министерства (ведомства), ОНХ	Из 6 городов	До 10 суток
V. ПОДГОТОВКА СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ.			
Проверка готовности систем связи и оповещения.	Служба оповещения и связи ГО Министерства (ведомства) Гор(рай)исполкомы	62 33	До 2 часов
Приведение в готовность органов управления.	Министерства (ведомства) Гор(рай)исполкомы	62 33	3 часа
Приведение в готовность ЗПУ.	Министерства (ведомства) Гор(рай)исполкомы	62 33	До 12 часов
Закладка продовольствия и медикаментов в ЗПУ: - подготовка к закладке - закладка	Министерства (ведомства) Гор(рай)исполкомы Служба торг. и питания	62 33	12 часов 12 часов

Первоочередные мероприятия гражданской обороны I-й группы — Часы: 6, 12, 18, 24

Первоочередные мероприятия гражданской обороны 2-й группы — Часы: 6, 12, 18, 24

ОБЩАЯ ГОТОВНОСТЬ ГРАЖДАНСКОЙ ОБОРОНЫ (ОГ ГО) — I-е сутки: 6, 12, 18, 24; 2-е сутки: 12, 24; Последующие сутки: 3, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20

РАССРЕДОТОЧЕНИЕ И ЭВАКУАЦИЯ — I-е сутки: 12, 24; Последующие сутки: 2, 3, 4, 5, 10

МБ 472

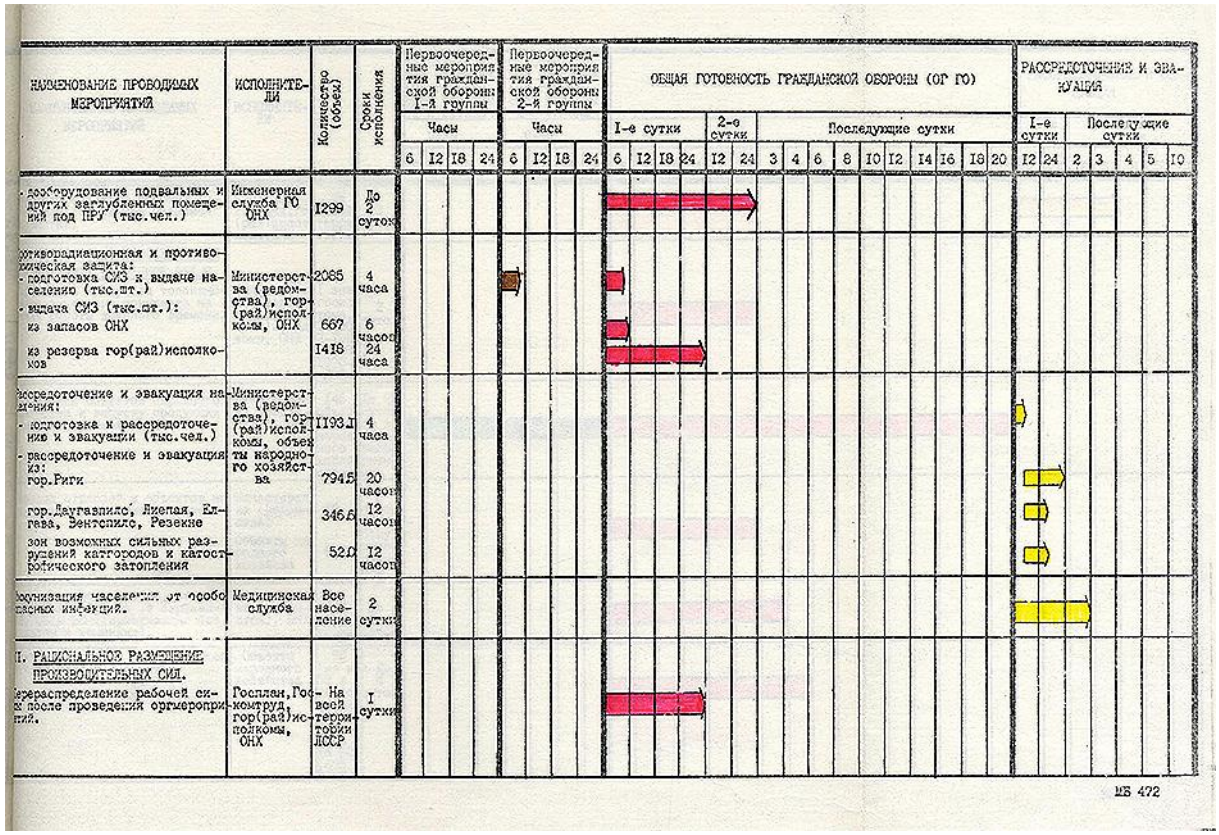

НАИМЕНОВАНИЕ ПРОВОДИМЫХ МЕРОПРИЯТИЙ	ИСПОЛНИТЕЛИ	Количество (объем)	Сроки исполнения
- дооборудование подвальных и других заглубленных помещений под ПРУ (тыс.чел.)	Инженерная служба ГО ОНХ	1299	До 2 суток
Противорадиационная и противохимическая защита: - подготовка СИЗ к выдаче населению (тыс.шт.) - выдача СИЗ (тыс.шт.): из запасов ОНХ из резерва гор(рай)исполкомов	Министерства (ведомства), гор(рай)исполкомы, ОНХ	2085 667 1418	4 часа 6 часов 24 часа
Рассредоточение и эвакуация населения: - подготовка к рассредоточению и эвакуации (тыс.чел.) - рассредоточение и эвакуация из: гор.Риги гор.Даугавпилс, Лиепая, Елгава, Зентспилс, Резекне зон возможных сильных разрушений и катастрофического затопления	Министерства (ведомства), гор(рай)исполкомы, объекты народного хозяйства	1193.1 7945 346.6 520	4 часа 20 часов 12 часов 12 часов
Иммунизация населения от особо опасных инфекций.	Медицинская служба	Все население	2 сутки
II. РАЦИОНАЛЬНОЕ РАЗМЕЩЕНИЕ ПРОИЗВОДИТЕЛЬНЫХ СИЛ.			
Перераспределение рабочей силы после проведения оргмероприятий.	Госплан, Госкомтруд, гор(рай)исполкомы, ОНХ	На всей территории ЛССР	1 сутки

Первоочередные мероприятия гражданской обороны I-й группы — Часы: 6, 12, 18, 24

Первоочередные мероприятия гражданской обороны 2-й группы — Часы: 6, 12, 18, 24

ОБЩАЯ ГОТОВНОСТЬ ГРАЖДАНСКОЙ ОБОРОНЫ (ОГ ГО) — I-е сутки: 6, 12, 18, 24; 2-е сутки: 12, 24; Последующие сутки: 3, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20

РАССРЕДОТОЧЕНИЕ И ЭВАКУАЦИЯ — I-е сутки: 12, 24; Последующие сутки: 2, 3, 4, 5, 10

МБ 472

Fragments no kalendārā plāna (LUM 8911)

Civilās aizsardzības štāba operatīvajā pakļautībā bija Latvijas PSR mehanizētais civilās aizsardzības pulks (k/d 42216), Radiācijas un ķīmiskās izlūkošanas vads ar speciālo tehniku, kas bija dislocēti Sužos (Rīgas rajonā), kā arī Siguldā dislocēts mobilais sakaru mezgls.

(slepena-nosvītrots) eks. Nr.1

Latvijas PSR CA štāba priekšnieka lēmums CA sistēmas darbībai dažādās situācijās:

- pēkšņa pretinieka uzbrukuma gadījumā;
- plānveida CA sistēmas izvēršanas gadījumā;
- CA štāba un Sakaru punkta veicamie pasākumi ieviešot CA sistēmas gatavību;
- savstarpējās sadarbības organizācija, apziņošanas un sakaru vadības sistēmas CA ietvaros. (LUM 8946)

Latvijas PSR civilās aizsardzības štāba darbinieku vizīte Krāslavā, sakarā ar lopu slimību izplatību Krāslavas rajonā, 1986.gada marts
*Pa kreisi Latvijas PSR CA štāba priekšnieks ģenerālmajors I.Bruņenieks (*LUM 9735)

Latvijas PSR augstāko CA amatpersonu tikšanās ar Padomju Savienības CA štāba vadības pārstāvi, Republikāniskajos CA kursos, Rīga, 1988.g.
Pirmais no kreisās Latvijas PSR Centrālās Komitejas instruktors mobilizācijas un CA jautājumos I.Zariņš, otrais no kreisās LPSR CA štāba priekšnieks ģenerālmajors I.Bruņenieks. (LUM 9382)

Republikas ātrās reaģēšanas mobilās vienības shēma
(Pastāvīgās gatavības mobilā glābšanas vienība)

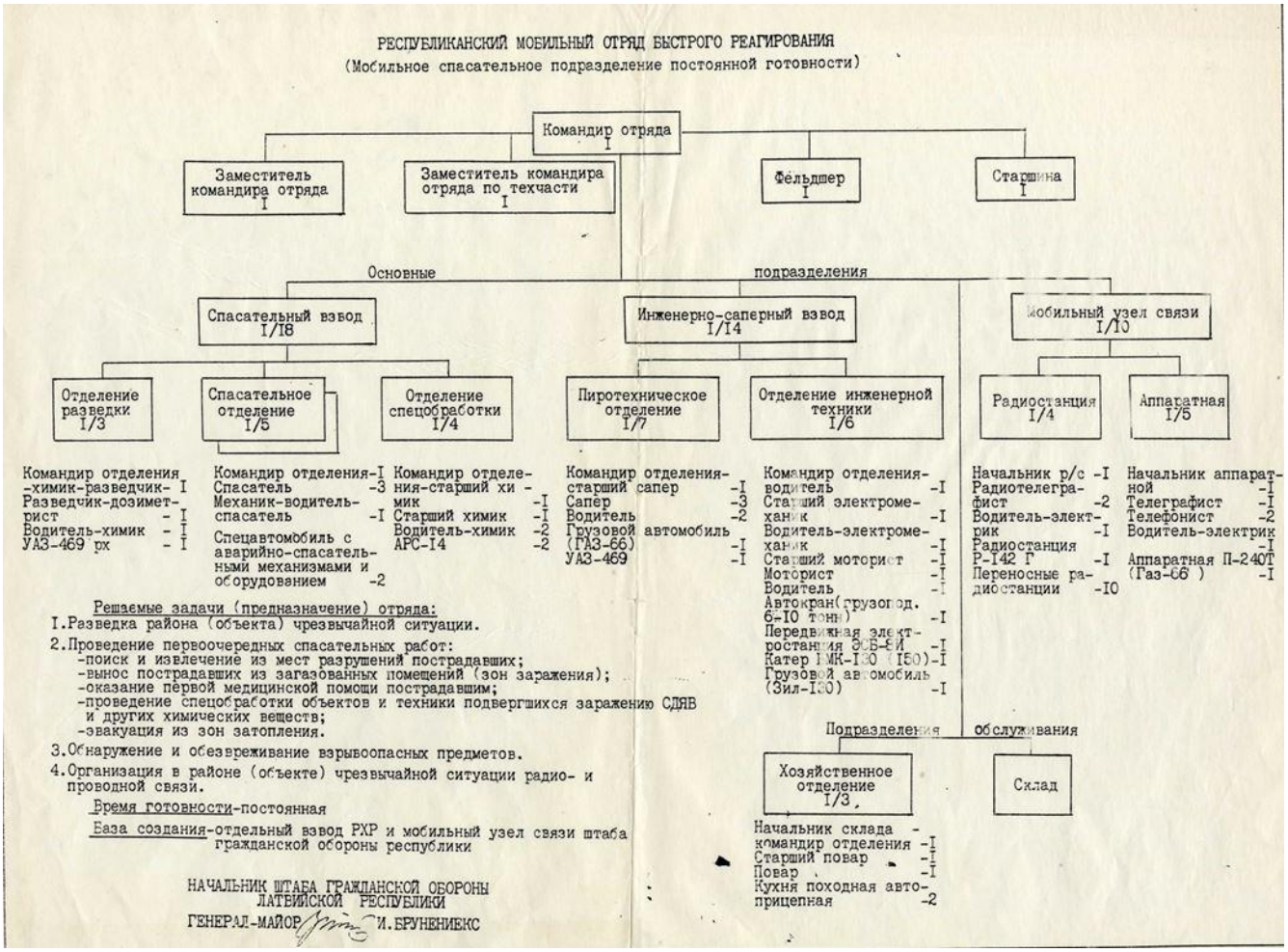

Materiālās apgādes shēmu 1980.gados sagatavojis Latvijas PSR CA štābs, parakstījis štāba priekšnieks ģenerālmajors I.Bruņenieks.

Ņemot vērā ģeogrāfisko stāvokli un PSRS Bruņoto spēku Baltijas Kara apgabala dislokāciju Rīgā, Latvijas PSR Civilās aizsardzības štābam bija vecākās operatīvās institūcijas statuss Baltijas valstīs, paredzot Lietuvas vai Igaunijas CA štābu bojā ejas gadījumā kodolkonfliktā dublēt vai pārņemt šo republiku Civilās aizsardzības sistēmu vadību. Minētās funkcijas izpildes nodrošināšanai Igaunijas un Lietuvas CA štābi katru gadu iesniedza Latvijas CA štābam pilnu aktuālu plānošanas dokumentu komplektu.

Analogi arī Latvijas CA dienestiem (Ugunsdzēsības dienests, Sabiedriskās kārtības nodrošināšanas dienests, Medicīniskais dienests un tml.) kaimiņu republiku radniecīgie dienesti iesniedza aktualizētus dokumentus šo dienestu vadības funkciju realizācijai nepieciešamības gadījumā Igaunijas un Lietuvas teritorijā.

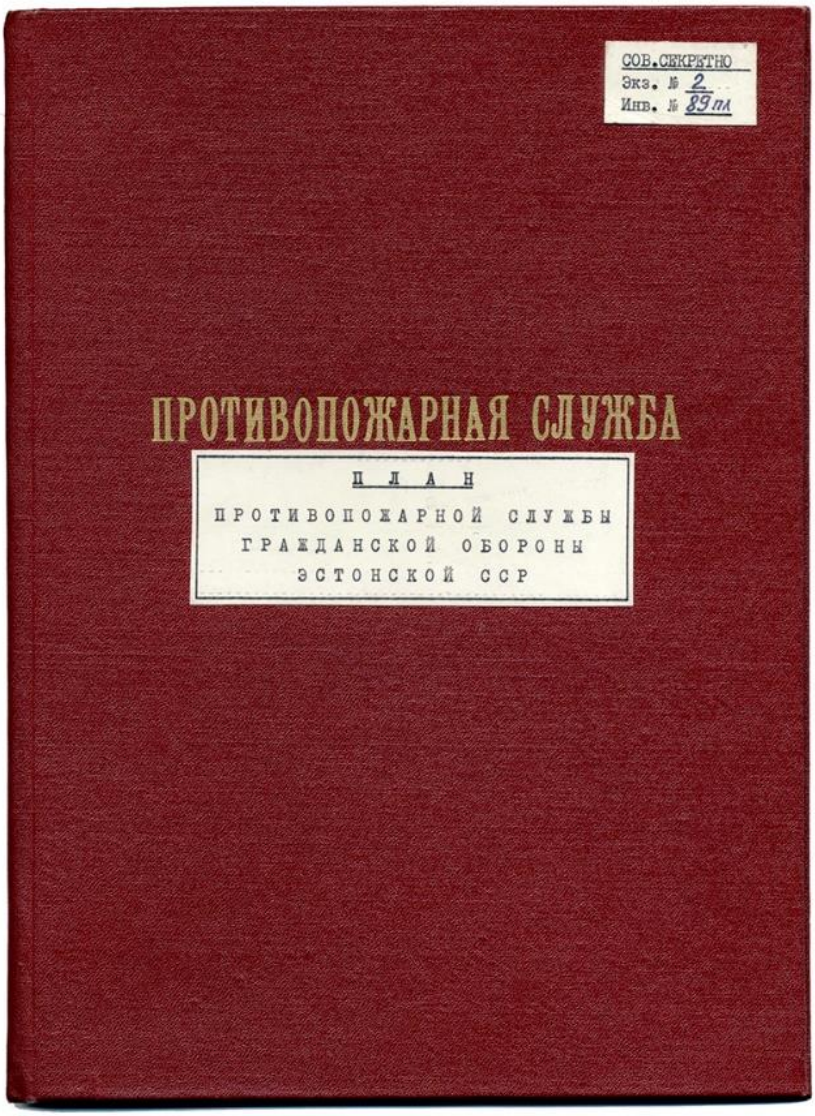

Igaunijas PSR Ugunsdzēsības dienesta civilās aizsardzības plāns
Sevišķi slepens Eks. Nr.2 Inv.Nr.89пл

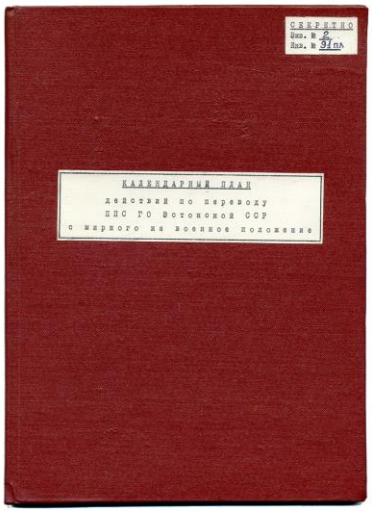

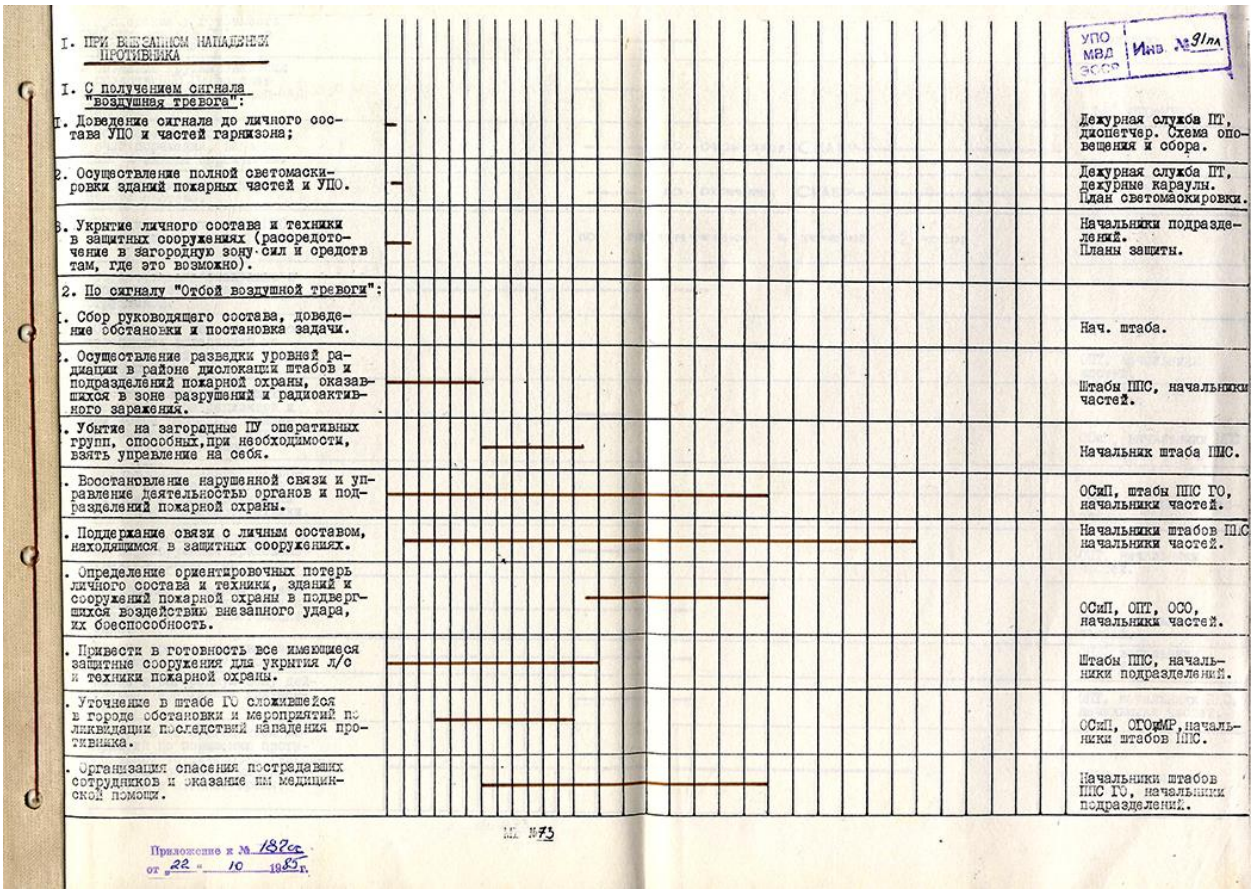

I. ПРИ ВНЕЗАПНОМ НАПАДЕНИИ ПРОТИВНИКА	
I. С получением сигнала "воздушная тревога":	
I. Доведение сигнала до личного состава УПО и частей гарнизона;	Дежурная служба ПТ, диспетчер. Схема оповещения и сбора.
2. Осуществление полной светомаскировки зданий пожарных частей и УПО.	Дежурная служба ПТ, дежурные караулы. План светомаскировки.
3. Укрытие личного состава и техники в защитных сооружениях (рассредоточение в загородную зону сил и средств там, где это возможно).	Начальники подразделений. Планы защиты.
2. По сигналу "Отбой воздушной тревоги":	
I. Сбор руководящего состава, доведение обстановки и постановка задачи.	Нач. штаба.
2. Осуществление разведки уровней радиации в районе дислокации штабов и подразделений пожарной охраны, оказавшихся в зоне разрушений и радиоактивного заражения.	Штабы ППС, начальники частей.
3. Убытие на загородные ПУ оперативных групп, способных, при необходимости, взять управление на себя.	Начальник штаба ППС.
4. Восстановление нарушенной связи и управление деятельностью органов и подразделений пожарной охраны.	ОСиП, штабы ППС ГО, начальники частей.
5. Поддержание связи с личным составом, находящимся в защитных сооружениях.	Начальники штабов ПП.С начальники частей.
6. Определение ориентировочных потерь личного состава и техники, зданий и сооружений пожарной охраны в подвергшихся воздействию внезапного удара, их боеспособность.	ОСиП, ОПТ, ОСО, начальники частей.
7. Привести в готовность все имеющиеся защитные сооружения для укрытия л/с и техники пожарной охраны.	Штабы ППС, начальники подразделений.
8. Уточнение в штабе ГО сложившейся в городе обстановки и мероприятий по ликвидации последствий нападения противника.	ОСиП, ОГОфМР, начальники штабов ППС.
9. Организация спасения пострадавших сотрудников и оказание им медицинской помощи.	Начальники штабов ППС ГО, начальники подразделений.

Fragments no Igaunijas PSR Ugunsdzēsības dienesta no miera uz kara apstākļiem pārejas kalendārā plāna
Sevišķi slepens Eks. Nr.2 Inv.Nr.91пл

Komandējošais sastāvs Latvijas PSR civilās aizsardzības mehanizētā pulka (k/d Nr.42216) teritorijā, Sužos, Rīgas rajons, 1986.gads (LUM 9348)

Civilās aizsardzības dienesti, to izveides principi un galvenie uzdevumi

Lai sekmīgi risinātu CA sistēmas uzdevumus, uz ikdienā darbojošos valsts, pašvaldību dienestu un uzņēmumu bāzes tika izveidoti attiecīgi dienesti un noteikti to galvenie uzdevumi miera laikam un kara apstākļiem.

Katram no šiem dienestiem bija pakļauti uzņēmumos un iestādēs attiecīgi izveidoti nemilitarizēti CA formējumi un speciālie formējumi, atbilstoši uzņēmuma profilam un strādājošo daudzumam.

Formējumi tika veidoti valsts, pilsētu un rajonu mērogā pasākumu veikšanai uzņēmumos kara gadījumā, ko realizēja republikas pakļautības pilsētu štābi.

Civilās aizsardzības pasākumu plānošana un organizēšana bija uzdota attiecīgiem CA štābiem republikā, pilsētā, kā arī CA darbiniekiem rajonos, ministrijās un uzņēmumos.

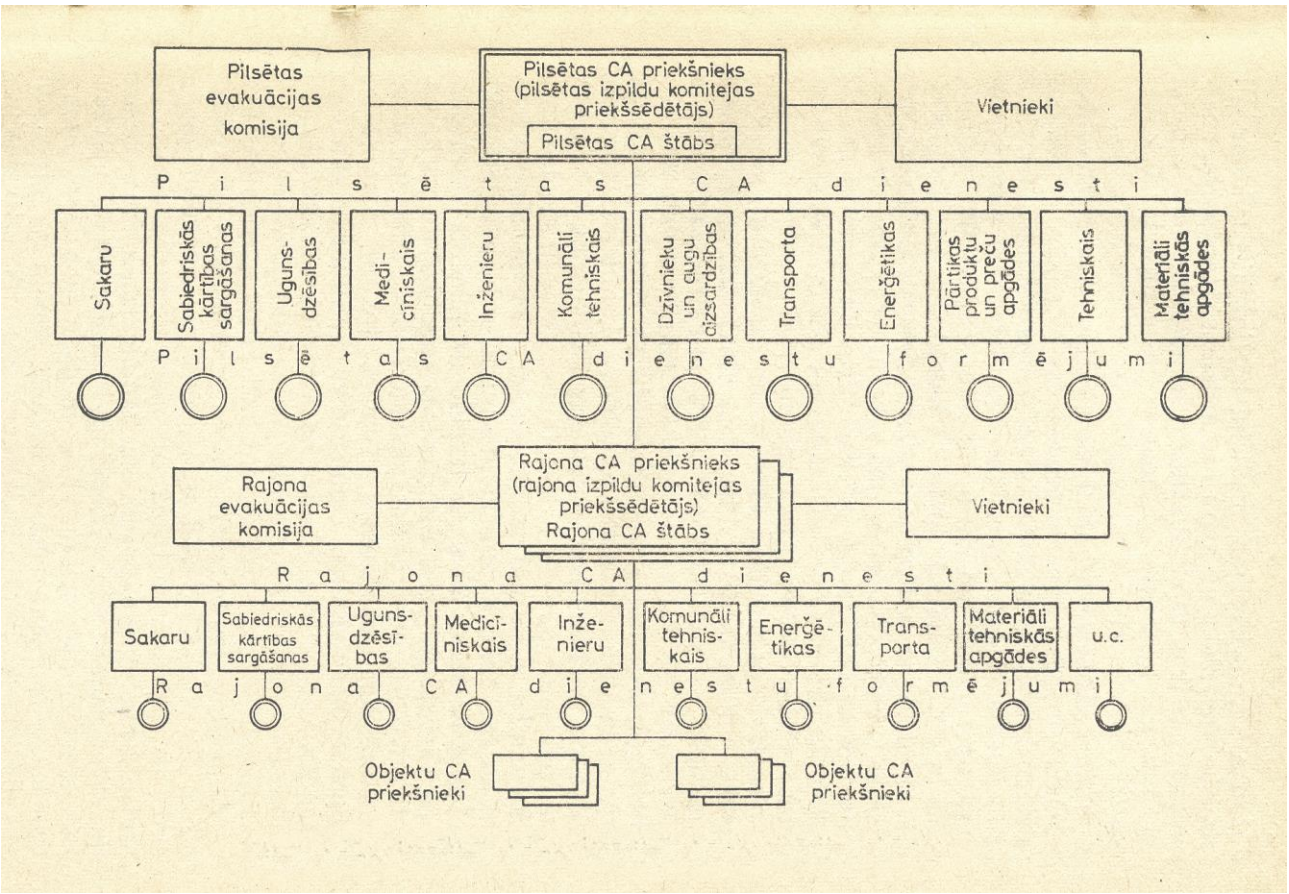

Pilsētas, rajona civilās aizsardzības organizācija (LUMp1690)

Sakaru dienestu organizēja uz pilsētas sakaru uzņēmuma, iestādes bāzes. Sakaru dienestam bija paredzēts veikt savlaicīgu izziņošanu iedzīvotājiem un amatpersonām par iespējamā ienaidnieka uzbrukuma draudiem, apvidus radioaktīvā saindējuma briesmām, kā arī par ķīmisko un bioloģisko ieroču lietošanu vai apdraudējumu.

Sakaru dienests nodrošināja arī drošus CA priekšnieka sakarus ar rajonu un tautsaimniecības objektu civilās aizsardzības priekšniekiem un dienestu priekšniekiem. Viens no galvenajiem Sakaru dienestam uzdevumiem bija novērst avārijas sakaru tīklos un iekārtās kara laikā.

Kuldīgas rajona CA Sakaru dienesta darbs republikāniskajās CA štābu mācībās, 1966.gada oktobris (Foto no albuma LUM 9390)

IEDZĪVOTĀJU IEVĒRĪBAI!

1989. gada 20. janvārī no plkst. 11.00 līdz 12.00 visā mūsu republikas teritorijā, to skaitā arī mūsu rajona teritorijā, notiks civilās aizsardzības apziņošanas tehnoloģisko līdzekļu pārbaude.

Pārbaudes gaitā tiks ieslēgtas sirēnas, ražošanas signāli, telu skaļruņi, televīzija, radiotranslācijas mezgli.

Krāslavas rajona civilās aizsardzības štābs

Fragments no laikraksta Zarja Kommuņizma (Krāslava), Nr.38 (29.03.1975)

Sabiedriskās kārtības sargāšanas dienestu organizēja uz pilsētas milicijas bāzes. Dienesta uzdevums bija sargāt sabiedrisko kārtību, kontrolēt vai uzņēmumi, organizācijas, iestādes, kā arī iedzīvotāji izpilda darbaļaužu deputātu padomes izpildu komitejas lēmumus CA jautājumos, regulēt kustību civilās aizsardzības formējumu pārvietošanās un iedzīvotāju evakuācijas ceļos, novērst paniku, apsargāt valsts, sabiedrisko un pilsoņu personīgo īpašumu, organizēt postījumu rajonu aplenkumu un apsardzi.

CA kompleksās mācības. Tehnikas skate, 1980.gadi

Ugunsdzēsības dienestu veidoja uz pilsētas ugunsdzēsības struktūrvienības bāzes. Šī dienesta uzdevums bija organizēt un kontrolēt ugunsdrošības profilaktisko (prevencijas) pasākumu veikšanu, sagatavot ugunsdzēsības formējumus, apmācīt tos un apgādāt ar ugunsdzēsības tehniku. Ugunsgrēku gadījumā ugunsdzēsības dienests lokalizēja un dzēsa ugunsgrēkus, kā arī glāba cilvēkus no degošajām ēkām un būvēm.

Komandu-štābu CA Ugunsdzēsības dienesta mācības, 1981.gada marts-aprīlis
Skābekļa izolējošo gāzmasku- KIP-7 pārbaude pirms naftas produktu ugunsgrēka dzēšanas (Foto no albuma LUM 7999)

Medicīnisko dienestu organizēja uz pilsētas veselības aizsardzības nodaļas bāzes. Medicīniskais dienests izstrādāja ārstnieciski profilaktisko un pretepidemioloģisko pasākumu kompleksu, kā arī cietušo un slimo iedzīvotāju evakuēšanas pasākumu kompleksu. Organizēja medicīniskos formējumus, apmācīja šo formējumu un dienesta personālu. Sagatavoja telpas medicīnisko iestāžu izvietošanai kara laikam, izveidoja medicīniski sanitāro līdzekļu krājumus, kā arī gatavoja medicīnisko personālu darbībai kara laika apstākļos.

Valmieras rajona medicīnas dienesta CA mācības, 1987.g.. (Foto no albuma LUMp 1896)

Valmieras rajona Medicīniskā dienesta štābu komandējošā sastāva mācības 1986.gada 17.-20.jūnijā (Foto no albuma LUMp 1896)

Inženierdienestu izveidoja uz pilsētas celtniecības organizāciju bāzes un dienesta uzdevums bija iekārtot caurbrauktuves aizgruvumos, glābt cilvēkus, kas atrodas zem drupām, sagrautās ēkās, aizgruvušās patvertnēs un aizsargbūvēs. Inženierdienests organizēja, sagatavoja un vadīja attiecīgus civilās aizsardzības formējumus.

Miera laika apstākļos inženierdienests veica patvertņu un aizsargbūvju celtniecību, to sagatavošanu un pareizu ekspluatāciju. Rodoties ienaidnieka uzbrukuma draudiem, inženierdienestam bija paredzēts organizēt jaunu patvertņu un aizsargbūvju celtniecību.

Imantā izslējusies vēl viena augstceltne — ražošanas apvienības «Radiotehnika» jaunais laboratoriju un administratīvais korpuss. Te izvietojušies uzņēmuma inženierdienesti. Apvienības administratīvajam un inženieru kolektīvam jaunajā ēkā radīti lieliski apstākļi radošam augstražīgam darbam.
G. Maldanova foto

Fragments no laikraksta Rīgas Balss, Nr.227 (01.10.1986)

Zem rūpnīcas „Radiotehnika" cehiem Imantā bija izbūvēta viena no lielākajām patvertnēm Latvijas PSR, ar kopējo platību 4363 m² , ar ietilpību 2500 cilvēkiem un bija paredzēta lai nodrošinātu ražošanu arī kara apstākļos.

Komunāli tehnisko dienestu organizēja uz darbaļaužu deputātu padomes izpildu komitejas komunālās saimniecības struktūrvienības bāzes, dienesta uzdevums bija lokalizēt un likvidēt avārijas komunālajos tīklos un iekārtās.

Radioaktīvā un ķīmiskā saindējuma, kā arī bioloģiskās infekcijas gadījumā komunāli tehniskais dienestam bija paredzēts organizēt darbus apvidus, būvju, iekārtu, apģērba, apavu atindēšanai, kā arī veikt cilvēku sanitāro apstrādi.

Pilsētas komunāli - tehniskais dienests gatavoja komunālos uzņēmumus (pirtis, dušas, mehanizētās veļas mazgātavas) cilvēku sanitārajai apstrādei, kā arī apģērba, apavu un individuālo aizsardzības līdzekļu atindēšanai. Bez tam dienests sagatavoja pilsētā esošo komunālo tehniku (ielu laistīšanas, mazgāšanas, kā arī slaucīšanas mašīnas, asenizācijas mašīnas, smilšu izkliedētājus) teritorijas atindēšanai.

Dzīvnieku un augu aizsardzības dienestu organizēja uz lauksaimniecības pārvaldes, veterinārās pārvaldes, izmēģinājumu staciju, zaļumsaimniecības trestu un citu iestāžu bāzes.

Dienesta uzdevumi bija sagatavot attiecīgus formējumus, veikt pasākumus dzīvnieku, augu, ūdens avotu, kā arī pārtikas un lopbarības aizsardzībai pret saindēšanu un inficēšanos; sniegt veterināro palīdzību cietušajiem dzīvniekiem, veikt to speciālo apstrādi; veikt lopkopības fermu un ūdens atindēšanu; veikt piena un gaļas produktu kvalitātes kontroli, noteikt cietušo dzīvnieku gaļas izmantošanas kārtību; veikt nedziedināmo dzīvnieku kaušanu un utilizāciju; organizēt pretepidemioloģiskos pasākumus un cīņu ar lauksaimniecības augu kaitēkļiem.

Lauku rajonos šo dienestu organizēja uz veterināro iestāžu un izmēģinājumu staciju bāzes.

Civilās aizsardzības mācības, Valmieras rajons, 1980.gadi. Dzīvnieku veterinārā apstrāde

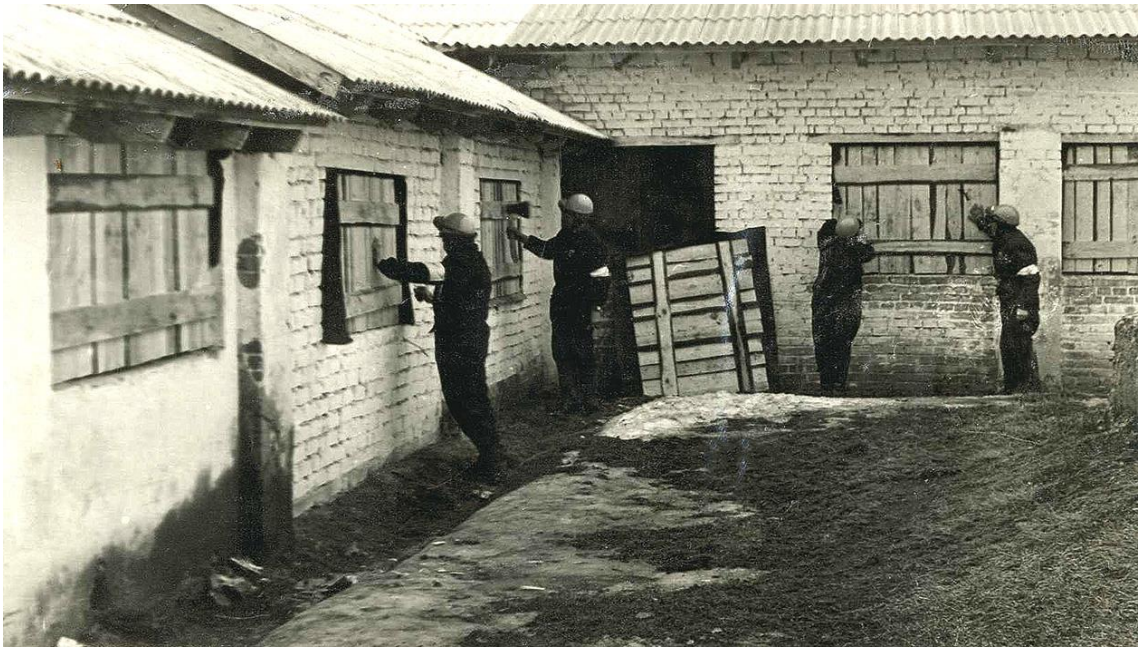

Civilās aizsardzības mācības, Valmieras rajons, 1980.gadi. Dzīvnieku novietņu aizsardzība
(Foto no albuma LUMp 1726)

Transporta dienestu veidoja uz pilsētas transporta organizācijas bāzes. Dienestam bija paredzēts nodrošināt evakuējamo un dekoncentrējamo strādnieku

un kalpotāju evakuāciju uz ārpilsētas zonu un jaunu strādājošo maiņu piegādi uzņēmumiem kara apstākļos.

Kara apstākļos transporta dienestam uzdots organizēt civilās aizsardzības formējumu personāla nogādi uz postījumu rajoniem, cietušo iedzīvotāju evakuāciju uz medicīniskajām iestādēm, pārtikas produktu, pirmās nepieciešamības priekšmetu, kā arī glābšanas un neatliekamo avārijas un atjaunošanas darbu veikšanai vajadzīgo materiālo līdzekļu transportēšanu.

Bez tam transporta dienests kontrolēja transporta līdzekļu tehnisko stāvokli un ekspluatāciju. Ja transportlīdzekļi tika saindēti ar radioaktīvajām un indīgajām vielām vai inficēti ar bioloģiskajiem līdzekļiem, transporta dienests organizēja transporta līdzekļu atindēšanu speciālās atindēšanas stacijās vai degazācijas laukumos.

Tehnikas dekontaminācijas (atindēšanas) punkts, CA mācības Mazsalacā, 1980.gadi (Foto no albuma LUMp 1726)

Enerģētikas dienestu veidoja uz enerģētiskās saimniecības struktūrvienības (pārvaldes) bāzes. Šī dienesta uzdevums bija savlaicīgi sagatavot rūpniecības un

transporta uzņēmumus nepārtrauktai apgādei ar elektroenerģiju ienaidnieka uzbrukuma apstākļos, kā arī nodrošināt gaismas maskēšanas (aptumšošanas) prasību ievērošanu.

Iespējama ienaidnieka uzbrukuma seku likvidācijas laikā enerģētikas dienestam bija paredzēts novērst avārijas elektriskajos tīklos un atjaunot šos tīklus.

CA formējumi objekta CA mācībās, Valmiers rajons, 1980.gadi (Foto no albuma LUMp 1726)

Pārtikas produktu un preču apgādes dienestu organizēja uz tirdzniecības un sabiedriskās ēdināšanas struktūrvienības (pārvaldes, nodaļas) bāzes. Dienests plānoja un veica pasākumus pārtikas produktu, to izejvielu un rūpniecības preču aizsardzībai; kara laika apstākļos dienestam bija paredzēts apgādāt cietušos un evakuētos iedzīvotājus ar pārtikas produktiem un pirmās nepieciešamības priekšmetiem; organizēt formējumu personāla un postījumu rajonos strādājošo iedzīvotāju ēdināšanu; nosūtīt pārtikas produktu un pirmās nepieciešamības priekšmetu paraugus uz ekspertīzi medicīniskā dienesta ķīmijas laboratorijās; veikt pārtikas produktu un pirmās nepieciešamības priekšmetu atindēšanu; utilizēt vai iznīcināt saindētos un inficētos pārtikas produktus un rūpniecības preces, ja nebija iespējas atindēt.

Ārpilsētas zonā dienestam bija paredzēts iekārtot pārvietojamus ēdināšanas un preču apgādes punktus.

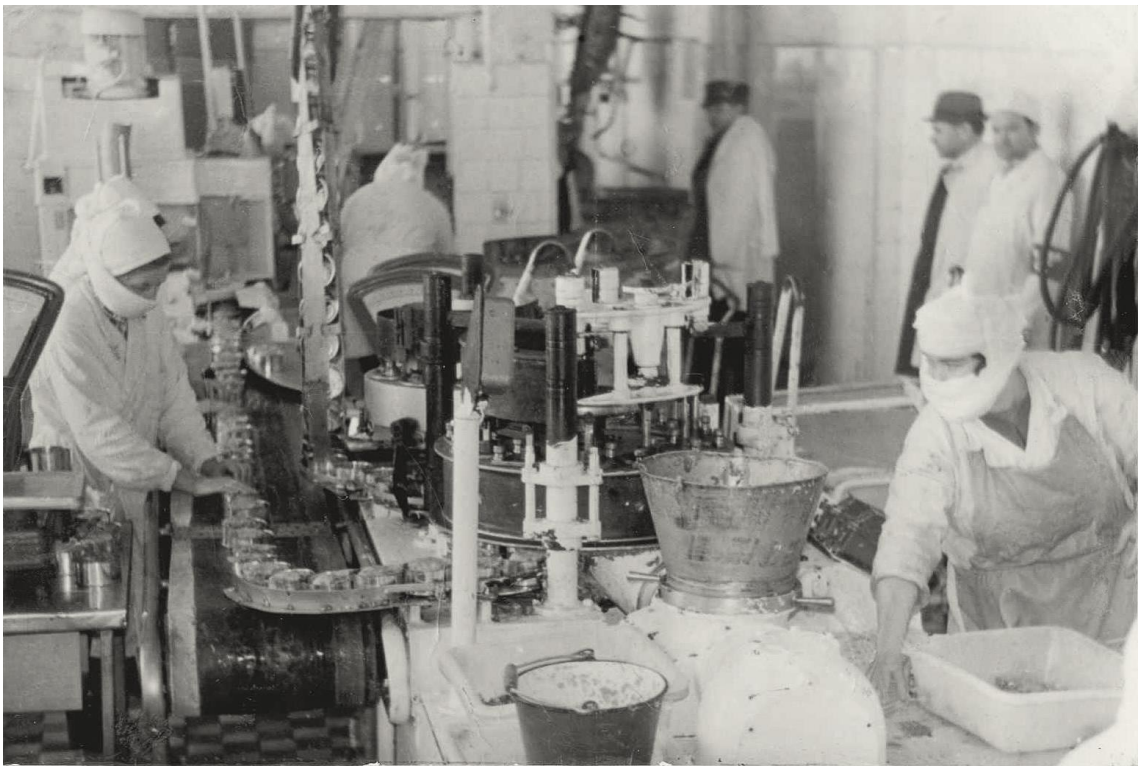

Civilās aizsardzības mācības Valmieras rajonā. 1980.gadi, (Foto no albuma LUMp 1726)

Tehnisko dienestu veidoja uz apvienības „LAUKTEHNIKA”, remontdarbnīcu, mašīnu apkopes punktu un citu uzņēmumu bāzes. Šim dienestam bija uzdota civilās aizsardzības formējumu rīcībā esošo mašīnu, mehānismu, aparātu un citu tehnisko līdzekļu tehniski pareizas ekspluatācijas, evakuācijas un remonta organizēšana un īstenošana.

Cēsu rajona objektu civilās aizsardzības mācības

Cēsu 8. Ceļu remonta un būvniecības pārvaldes CA objekta skate, 1980.gadi (Foto no albuma LUMp 1726)

Materiāli tehniskās apgādes dienestu veidoja uz pilsētas plānošanas un sagādes organizāciju bāzes. Dienesta uzdevums bija apgādāt postījumu rajonos strādājošos civilās aizsardzības formējumus ar būvmateriāliem, degazācijas un mazgāšanas līdzekļiem, iekārtu un mašīnu rezerves daļām, degvielām un ziežvielām, kā arī ar dzeramo un tehnisko ūdeni. Materiāli tehniskās apgādes dienests iekārtoja noliktavas un bāzes ārpus pilsētām, organizēja ūdens pievešanu, kā arī izveidoja pārvietojamās degvielu stacijas.

Valmieras rajona lauksaimniecības ražošanas tehniskās nodrošināšanas ražošanas apvienības objektu kompleksās civilās aizsardzības mācībām, 1981.g. (Foto no albuma LUMp 1894)
Materiāli tehniskā nodrošinājuma dienesta CA priekšnieks Pāvels Mežals (otrajā plānā vidū) uzdod uzdevumus vadībai un CA štābam CA pasākumu izpildei

CA formējumu skate P.Mežals priekšplānā vidū, 1981.g. (Foto no albuma LUMp 1894)

Lauku rajonos izveidoto CA dienestu uzdevumi bija analoģiski uzdevumiem, ko izpildīja attiecīgie dienesti pilsētās. Lauku rajona medicīniskā dienesta īpatnība bija tā, ka šim dienestam bija paredzēts uzņemt un izvietot no pilsētām evakuētās ārstniecības un profilaktiskās iestādes, kā arī slimniekus.

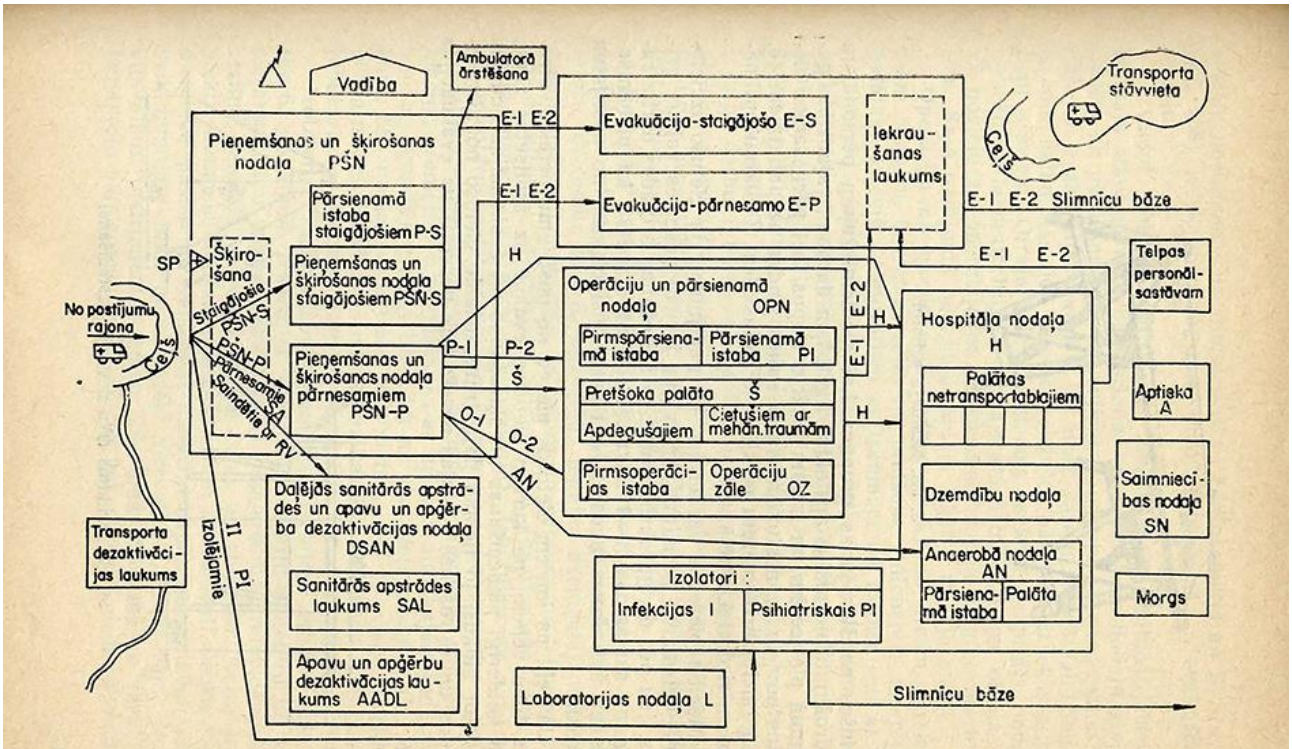

2. att. PMPV izvēršanās principiālā shēma kodolieroču postījumu rajonā

Pirmās medicīniskās palīdzības vienību izvēršanās principiālā shēma kodolieroču postījumu rajonā
R.Guļanskis “Pirmās medicīniskās palīdzības vienība”, Rīga “ZVAIGZNE”, 1987

Mobilās vienības organizācija.

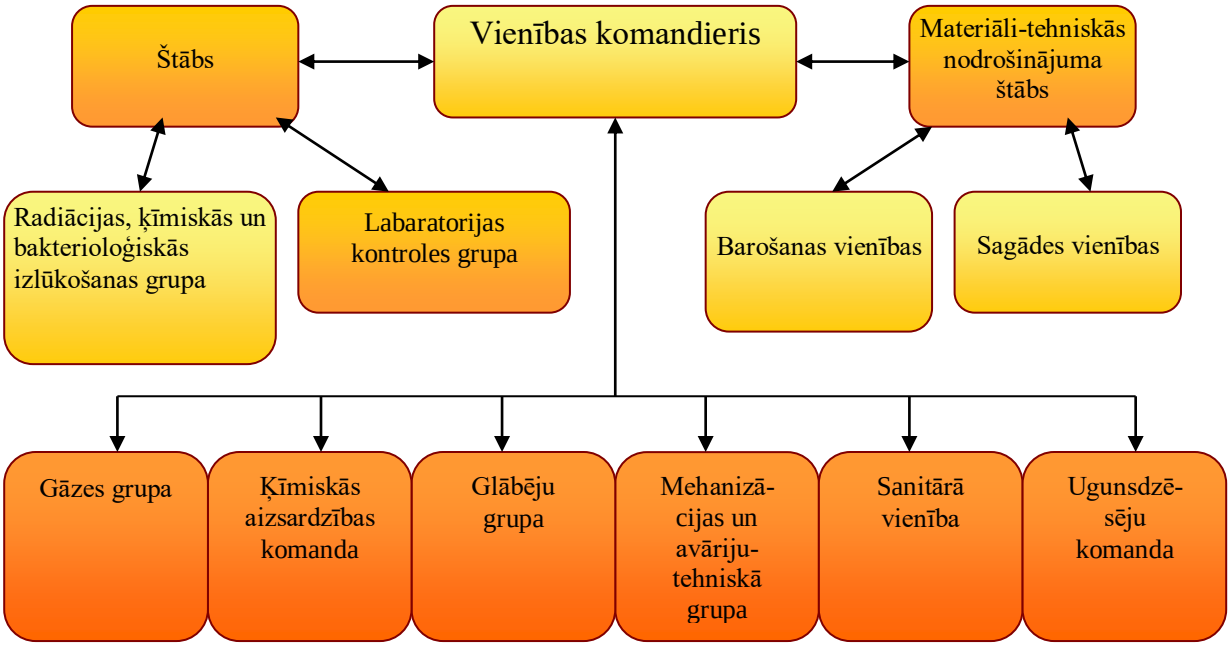

Vadošo amatpersonu un iedzīvotāju apmācība rīcībai ārkārtējās situācijās

Lai izpildītu CA uzdevumus, bija nepieciešama savlaicīga iedzīvotāju sagatavošana korektai rīcībai ārkārtējās situācijās, ka arī valsts, valsts institūciju, pašvaldību un objektu vadītāju apmācīšana organizēt glābšanas un atjaunošanas darbus notikumu vietā un pirmās medicīniskās palīdzības sniegšanu cietušajiem.

Apmācību Latvijas PSR veica 15 dažādu līmeņu, t. sk. Republikāniskie CA kursi. Republikāniskie kursi Rīgā apmācīja ministriju, iestāžu, objektu vadošos darbiniekus un civilās aizsardzības štābu priekšniekus. Republikas ministriju ministrus vismaz reizi trijos gados izglītoja Centrālie civilās aizsardzības kursi Maskavā.

Republikas pakļautības pilsētu un Rīgas pilsētas rajonu kursos, kā arī starprajonu kursos apmācīja CA instruktorus un zemāka līmeņa speciālistus.

Republikas pakļautības pilsētu (Daugavpils, Liepājas, Ventspils, Jelgavas, Rēzeknes) kursos katrā bija nodarbināti 5- 8 darbinieki, gan pasniedzēji, gan ražošanas apmācības meistari. Ražošanas apmācību meistari apmeklēja valsts apdzīvotās vietas un izglītoja cilvēkus, ar pārvietojamām kinoiekārtām demonstrējot arī filmas par civilo aizsardzību.

Civilās aizsardzības sanitāro posteņu un formējumu mācības Raiskuma ciemā, 1983.gadā*Priekšplānā no kreisās: Oļģerts Praličs, Cēsu rajona civilās aizsardzības Mācību centra priekšnieks, otrais – Georgs Mašlakovs, Cēsu rajona civilās aizsardzības štāba priekšnieks sarunā ar Raiskuma ciema sanitārās kopas dalībniecēm.*
Otrajā rindā no labās Sarma Ozoliņa, Cēsu rajona Sarkanā krusta komitejas priekšsēdētāja (LUMp 1893)

Starprajonu kursos - Jēkabpilī strādāja 5 darbinieki, Cēsu starprajonu kursos 8 darbinieki; Rīgas rajona kursos 3 ražošanas mācību meistari.

Cēsu starprajona kursu mācību bāze atradās "Brūnīšos", kur bija iekārtoti mācību kabineti un praktisko nodarbību laukums (poligons).

Rīgas pilsētas administratīvo rajonu - Kirova, Ļeņina, Ļeņingradas, Maskavas, Oktobra un Proletāriešu rajonu kursos katrā bija nodarbināti 5 cilvēki, gan pasniedzēji, gan ražošanas apmācību meistari.

1960.gadu beigās līdz 1980.g.g. gada laikā valstī apmācīja vidēji 10-12 tūkstošus cilvēku t.sk. dažāda līmeņa amatpersonas, vadošos darbiniekus un speciālistus.

Ik gadu organizēja civilās aizsardzības mācības 5 - 6 rajonos un vienā no republikas pakļautības pilsētām.

Republikas mēroga mācības Ministra Padomes priekšsēdētāja vadībā organizēja reizi trijos gados. Mācību scenāriju un programmu gatavoja republikas Civilās aizsardzības štābs, saskaņojot ar Ministru padomes priekšsēdētāju - kā atbildīgo amatpersonu par civilās aizsardzības sistēmas gatavību valstī. Šādas mācības bieži notika ar dažāda veida formējumu reālu mobilizēšanu un sagatavošanos savu funkciju izpildei.

Svarīga loma dažāda veida civilās aizsardzības formējumu un uzņēmumu darbinieku sagatavošanā bija kompleksām mācībām, kas tika plānotas un rīkotas vismaz reizi piecos gados.

Mācības organizēja arī ministrijās ar ministriju vadošo darbinieku izbraukšanu uz ārpilsētas vadības punktiem un drošu sakaru organizēšanu. Šādas mācības parasti vadīja Ministru padomes priekšsēdētājs vai republikas Civilās aizsardzības štāba priekšnieks, ministru padomes priekšnieka vietnieks civilās aizsardzības jautājumos.

Dažreiz mācību scenārijos iekļāva praktiskus elementus, saistītus ar individuālo aizsardzības līdzekļu piegādi no noliktavām un izsniegšanu iedzīvotājiem, glābšanas darbu praktisko veikšanu avārijas gadījumā, evakuācijas komisijas iekļaušanu darbam uzņēmumos un lauku rajonos, kā arī ar izvēlētu rūpnīcu pārprofilēšanu uz kara laika vajadzībām nepieciešamās produkcijas ražošanu.

Latvijas PSR 305. Republikānisko civilās aizsardzības kursu vēsture

1961.gadā visā PSRS, tai skaitā Latvijā ieviesa klātienes kursu apmācību sistēmu ar atbrīvošanu no ražošanas.

Pamatojoties uz PSRS Aizsardzības ministrijas Sauszemes karaspēka komandiera vietnieka 1961.gada 1.februāra Direktīvu Nr. ГО/4/0949301 tika izveidoti Latvijas PSR Republikāniskie civilās aizsardzības kursi.

Sākotnēji kursi bija izvietoti vienā auditorijā ēkā Ļeņina ielā (tagad Brīvības ielā), un vēl otra auditorija atradās Padomju bulvārī (tagad Meirovica bulvāris), šai

ēkā bija izvietots arī Rīgas pilsētas CA štābs un CA laboratorija - Ķīmijas laboratorija. No 1969.gada līdz 1974.gadam kursi atradās Rīgā, Mēness ielā 4.

1961.-1969.g.g. Republikānisko kursu priekšnieka amatā bija nozīmēts Kārlis Braivo. Sākumā kursos bija 5 pasniedzēji, virsnieki, kuri pārvalda latviešu valodu.

1969.- 1974.g.g. kursu priekšnieka amatā bija Jurijs Kovaļevskis.

1961.gadā kursos apmācīja pilsētu, rajonu izpildkomiteju priekšsēdētājus un lauku rajonu CA štābu priekšniekus, Tautsaimniecības padomes pārvalžu un nodaļu priekšniekus, lielu rūpniecības objektu vadītājus un to CA štāba priekšniekus. Kopumā tika apmācīti 328 kursu klausītāji.

1962.gadā uzmanība, galvenokārt, bija vērsta civilās aizsardzības apmācībai lauku rajonos, kur uz apmācībām izbrauca kursu priekšnieks un visi pasniedzēji. Bez tiešas apmācības, kursu pasniedzēji veica arī citus uzdevumus, kā piemēram, komplektēja un apgādāja CA formējumus, veica paraugmācības, iedzīvotājiem, lasīja lekcijas. 1962.gadā apmācāmo skaits pieauga līdz 385 cilvēkiem.

Republikānisko CA kursu grupa ar vadību un pasniedzējiem; pirmajā rindā vidū kursu priekšnieks Kārlis Braivo, 1963.g. (LUMp 1692)

Turpmākajos gados kursu mērķis bija palielināt apmācāmo skaitu un pilnveidot apmācības kvalitāti.

Kopā ar izbraukumiem uz republikas pilsētām, rajoniem Republikānisko CA kursu pasniedzēji 1963.gadā apmācīja 1710 cilvēkus, vēlāk apmācāmo skaits vēl pieauga. 1967.-1988.g.g. apmācāmo skaits svārstījās no 4014 līdz 5600 cilvēkiem gadā, bet visvairāk tika apmācīti 1971.gadā – 5861 cilvēki, 1989.gadā skaits samazinājās līdz 3500 cilvēkiem.

Republikānisko kursu telpās Rīgā apmācīja ministriju, iestāžu, objektu vadošos darbiniekus un civilās aizsardzības štābu priekšniekus.

1967.gadā Republikāniskiem CA kursiem bija nodotas Brīvprātīgā Armijas, aviācijas un flotes veicināšanas biedrība (DOSAAF) CA skolas. 1968.gadā kursiem papildus uzdeva augstākajās, vidējās speciālās mācību iestādēs un kvalifikācijas celšanas mācību iestādēs kontrolēt CA apmācību norisi un veikt audzēkņu apmācību. Minētajās mācību iestādēs no 1959.gada līdz 1967.gadam kursu pasniedzēji apmācīja 1860 cilvēkus.

Ar 1970.gada PSRS CA priekšnieka direktīvu Republikāniskajiem kursiem tiek uzdoti CA metodiskā centra pienākumi, tāpēc bija jāizstrādā jaunus metodiskos materiālus, atbilstošus jaunām programmām. No 1971.gada līdz 1975.gadam kursos turpinājās organizācijas formas un mācību metodiskā darba pilnveidošana.

1974.gadā par kursu priekšnieku nozīmēja Viktoru Oļševski. Tai laikā kursi no Mēness ielas tiek pārcelti uz ēku Pētersalas ielā 10. Šai ēkā līdz II Pasaules karam atradās Rīgas 5.pamatskola, vācu okupācijas laikā - kara hospitālis, pēc kara- Rīgas 5.pamatskola.

1974.gadā skolu pielāgoja 305 Republikānisko CA kursu vajadzībām.

Celtniecības, rekonstrukcijas un renovācijas darbus veica Rīgas pilsētas civilās aizsardzības inženiertehniskā dienesta civilās aizsardzības formējumi.

Liels nopelns kursu iekārtošanai bija kursu priekšniekiem Viktoram Oļševskim un APīlēnam.

Celtniecības, rekonstrukcijas darbi Rīgā, Pētersalas ielā 10, 1974.-1975.g.g.

Pusdienas pārtraukumā Rīgā, Pētersalas ielā 10 (LUM 9384)

Republikānisko CA kursu nodarbībām pielāgotā skolas ēka, Rīgā, Pētersalas ielā 10

Kursu mācību kabinetu iekārtošanā palīdzību sniedza vairākas ministrijas un tautsaimniecības objekti, sevišķi var atzīmēt Latvijas PSR Autotransporta un šoseju ministriju, Latvijas PSRS kokapstrādes ministriju, Vieglās rūpniecības ministriju, rūpnīcas VEF un Radiotehnika, Rīgas vagonu rūpnīcu un Rīgas elektromašīnbūves rūpnīcu.

Ēkas pagrabstāvā bija iekārtots Sakaru un izziņošanas kabinets ar sirēnu C-40; Metodiskais kabinets civilās aizsardzības jautājumos, Inženiertehniskais kabinets, kursu teritorijas pagalmā bija iekārtota patvertne ar visu nepieciešamo aprīkojumu

Ēkas 1.stāvā bija iekārtots Tautsaimniecības vadošā sastāva apmācības kabinets un Ķīmiskās aizsardzības līdzekļu kabinets, 2.stāvā -Ekonomikas stabilitātes kabinets, Medicīnas kabinets un Aptumšošanas kabinets ar mācību materiālu - kā veikt aptumšošanu pilsētās un objektos.

Bija nepieciešams iegūt attiecīgu informatīvo materiālu, estētiski to noformēt un izvietot mācību kabinetos. Mācību kabinetus ar mācību uzskates līdzekļiem – stendiem, ar normatīvajiem aktiem gatavoja kursu darbinieki.

Jaunizveidotajos kursos ar labu mācību materiālo bāzi ievērojami tika paaugstināta klausītāju sagatavotības efektivitāte un kvalitāte. Apmācāmo skaits no

1976.gada līdz 1983.gadam svārstījās no 312 līdz 621 cilvēkam gadā. 1984.gadā bija plānots apmācīt 360, bet atskaitē minēts ka apmācīti tika 160 cilvēki.

No 1976.gada kursos bija vērsta uzmanība uz kursu klausītāju diferencētu apmācību. 1980.gados galvenais uzsvars bija likts uz efektīvākām apmācību formām, tādām kā - grupveida vingrinājumi, semināri un praktiskās nodarbības.
No 1976.- 1980.g.g. kursi nepārtraukti attīstījās un sasniedza ievērojamus rezultātus noteiktajos virzienos. Bez tam kursu pasniedzēji jau no kursu pastāvēšanas pirmsākumiem sniedza atbalstu kategorēto pilsētu, starprajonu kursiem gan apmācību procesā, gan apgādājot ar mācību līdzekļiem. Republikānisko kursu rīcībā izbraukumiem uz apmācību lauku rajonos, pilsētās arī bija pārvietojamā kinoiekārta.

1980.gados kursos strādāja 40 darbinieki, gan virsnieki, gan civilpersonas.

Šie kursi bija vieni no visaugstāk novērtētajiem šāda līmeņa kursiem Padomju Savienībā.

Fragments no Republikānisko kursu Medicīnas kabineta, 1970.gadi (Foto LUMp 1759)

Fragments no Republikānisko kursu ierīkotais kabineta, 1970.gadi (Foto LUM 9389)

Atzīmējot Republikānisko CA kursu 25 gadadienu, 1986.gada februāris
Latvijas Sarkanā Krusta biedrības priekšsēdētāja vietniece Lidija Muceniece sveic kursu kolektīvu (LUM 9478)

Atzīmējot Republikānisko CA kursu 25 gadadienu, 1986.gada februāris (LUMp 1693)
Pirmajā rindā vidū pirmais kursu priekšnieks Kārlis Braivo (amatā no 1961.g.-1969.g., no kreisās - Jurijs Kovaļevskis (amatā 1969.g.-1974.g.); no labās – Viktors Oļševskis (amatā no 1974.g.-1985.g.); Otrajā rindā no kreisās- Jurijs Žoludevs kursu priekšnieka vietnieks.Vidū kursu priekšnieks pulkvedis A.Pīlēns, (amatā 1985.-1998.); no labās kursu priekšnieka vietnieks apakšpulkvedis Anatolijs Smirnovs.

Mācību programmas izsniegšana Republikānisko kursu klausītājiem pirms apmācībām, 1980.gadu (LUM 9475)

За нашу Советскую Родину!

НАШ ЛОЗУНГ ДОЛЖЕН БЫТЬ ОДИН — УЧИТЬСЯ ВОЕННОМУ ДЕЛУ НАСТОЯЩИМ ОБРАЗОМ...
В. И. ЛЕНИН

ГРАМОТА

НАГРАЖДАЮТСЯ

курсы гражданской обороны Латвийской ССР за достижение высоких показателей в деле подготовки кадров для гражданской обороны, качественную организацию учебной и методической работы и создание современной учебно-материальной базы.

НАЧАЛЬНИК ГРАЖДАНСКОЙ ОБОРОНЫ СССР –
ЗАМЕСТИТЕЛЬ МИНИСТРА ОБОРОНЫ СССР
генерал армии
В.Говоров

"6" ноября 1987г.

Goda raksts
Latvijas PSR civilās aizsardzības kursiem par sasniegtiem augstiem rādītājiem civilās aizsardzības kadru sagatavošanā, mācību un metodiskā darba kvalitatīvu organizāciju un par mūsdienīgas mācību materiālās bāzes izveidošanu, 1987.gada 6.novembrī (LUMp 1495)

Vispārēja obligāta iedzīvotāju apmācība civilajā aizsardzībā
Civilās aizsardzības propaganda

Katram padomju cilvēkam bija jāapgūst vispārējais obligātais zināšanu minimums aizsardzībā pret masveida iznīcināšanas ieročiem un, ikvienam miera laika apstākļos bija jāpiedalās civilās aizsardzības pasākumos, tai skaitā jāiemācās darboties civilās aizsardzības formējumu sastāvā. Katra iedzīvotāja pienākums bija nepārtraukti padziļināt savas zināšanas CA.

Bija izstrādātas mācību programmas un metodiskie norādījumi atbilstošām iedzīvotāju kategorijām.

CA vadošo un komandējošo sastāvu apmācīja organizēt un īstenot CA pasākumus īsā laikā un sarežģītos apstākļos. Apmācība notika komandieru sagatavošanas sistēmā, tautsaimniecības objektos, CA kursos un kvalifikācijas celšanas mācību iestādēs.

Civilās aizsardzības formējumu komandējošā sastāva apmācība Jelgavas civilās aizsardzības štāba mācību klasē, gatavojoties CA dienai Jelgavā, kas notika 1977.g.15.maijā. *Vienlaikus CA klase gatavojas republikāniskai skatei.*
Attēls no avīzes "Darba Uzvara" (Jelgava), Nr.55 (06.04.1977)

Nemilitarizēto civilās aizsardzības formējumu personālu apmācīja tautsaimniecības objektos, gan darba laikā, gan ārpus darba laika. Formējumu dalībniekus aicināja atrast laiku patstāvīgiem treniņiem un nodarbībās iesaistīt savas ģimenes locekļus.

Strādnieki, kolhoznieki un kalpotāji, kuri neietilpa CA formējumos, apguva vispārējās obligātā minimuma zināšanas iedzīvotājiem aizsardzībai no masveida iznīcināšanas ieročiem pēc 20 stundu programmas ārpusdarba laika.

Ražošanā un apkalpošanas sfērā nenodarbināto iedzīvotāju apmācība bija paredzēta viņu dzīves vietās.

Speciālas CA mācību programmas apguva visu vispārizglītojošo skolu, profesionāli tehnisko skolu un augstskolu izglītojamie. Katrā augstskolā bija civilās aizsardzības katedra ar armijas amatpersonu priekšgalā.

Bērni pirmo reizi ar masveida iznīcināšanas ieročiem tika iepazīstināti jau otrajā klasē. Tālāk skolēni zināšanas padziļināja un pilnveidoja iemaņas aizsardzības līdzekļu izmantošanā 5. un 9.klasē, arī pionieru nometnēs. 3., 4., 6. un 8.klašu audzēkņi apguva tikai praktiskās iemaņas.

Mācību līdzeklis -
2.klašu skolēnu sagatavošanai aizsardzībai pret masu iznīcināšanas ieročiem, izdota Maskavā izdevniecībā “Prosveščeņije”, 1985.gadā

Īpaši noformēta klases telpa Talsu vidusskolā, kur notiek civilās aizsardzības stundas, 1968.g.

Liela vērība bija pievērsa civilās aizsardzības zinību propagandai.

Propagandas nolūks bija izskaidrot metodes un paņēmienus aizsardzībai pret masveida iznīcināšanas ieročiem, popularizēt CA un tās uzdevumus, izskaidrot CA pasākumu nozīmi, morāli un psiholoģiski sagatavot iedzīvotājus kodoluzbrukuma gadījumam. Propagandas darbā izmantoja mutvārdu un uzskatāmo aģitāciju, presi, televīziju, radio, kino, kā arī iedzīvotāju praktiskas apmācības formas.

Viena no CA zināšanu propagandas masveida formām iedzīvotāju vidū 1960.gados līdz 1970.gadu sākumam bija Latvijas PSR pilsētās, rajonos, objektos rīkotās civilās aizsardzības skates un paraugmācības, kur iedzīvotāji varēja iepazīties ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem, uzskates materiāliem, literatūru.

Latvijas Nacionālās bibliotēkas periodikā atrodama informācija par to, ka 1972.gadā no 2. līdz 7.ktobrim Latvijas PSR tika rīkota pat civilās aizsardzības nedēļa, bet no 1975.gada līdz 1980.gadu beigām, jau ar plašāku programmu rīkoja civilās aizsardzības dienas. 1980.gados CA dienu rīkošana kļuva par tradīciju. Parasti šos pasākumus rīkoja par godu attiecīgām gadadienām kopš padomju tautas uzvaras Lielajā Tēvijas karā, vai pildot PSKP kongresu lēmumus un tml..

Lai piesaistītu pēc iespējas vairāk iedzīvotāju šo pasākumu norisē Latvijas PSR rajonu un pilsētu partijas komitejas, izpildkomitejas un citas organizācijas veica plašu sagatavošanas darbu.

CA diena Valmierā, 1987.g.
CA formējumu gājiens - pasākuma atklāšanas parāde (Foto no alumuma LUMp 1904)

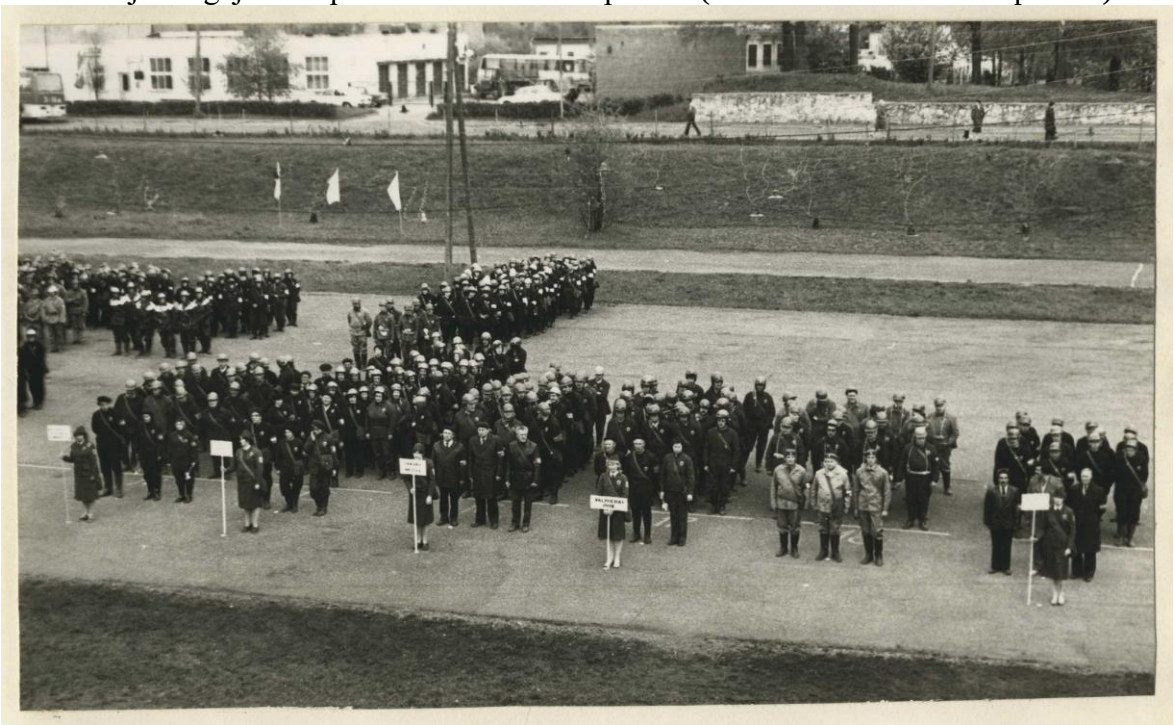

CA diena Valmierā, 1987.g.
CA formējumi sapulcējušies Valmieras pilsētas slidotavā, Semināra ielā
(Foto no alumuma LUMp 1904)

CA dienas bija pasākumiem piesātinātas - programmā paredzot: nemilitarizēto CA formējumu (sanitāro kopu, izlūkošanas, glābšanas, sakaru u.c. vienību) parādes, ko atklāja karognesēji; formējumu rīcībā esošās tehnikas skates; svinīgu mītiņu pēc kura partijas, komjaunatnes un sabiedrisko organizāciju pārstāvji devās nolikt ziedus pie Ļeņina pieminekļa. Pēc tam stadionos, attiecīgi nosacītos rajonos, kas «cietuši» no «kodolsprādziena», «ķīmisko vielu», «bakterioloģisko ieroču» iedarbības vai civilās aizsardzības pilsētiņās notika CA formējumu vienību paraugdemonstrējumi un sacensības. Šo pasākumu norisē regulāri iesaistīja skolu jaunatni, jaunieši demonstrēja savas prasmes militarizētās sporta spēlēs un kārtoja sporta normatīvus.

CA diena Valmierā, 1987.g.
Sanitāro kopu sacensības, šķēršļu pārvarēšana (LUMp 1904)

Valmieras rajona kompleksās CA mācības, 1980.gadi . Pusdienas pārtraukums (LUMp 1722)

Paraugdemonstrējumos iesaistīja ne tikai CA formējumu vienības, bet arī pārvietojamās ēdināšanas virtuves.

Pēc CA formējumu sacensībām formējumu personālu iesaistīja dažādos saimnieciskos darbos, piem. pilsētas labiekārtošanā, ceļu sakārtošanā un tml..

CA mācības Valmieras rajonā , 1980.gadi (Foto no albuma LUMp 1726)

Sanitāro kopu sacensības, 1980.gadi

Fragments no laikraksta Stars (Madona), Nr.69 (08.06.1985) no raksta" Bauska: civilās aizsardzibas diena"

"……..Šajā dienā nemilitarizētie formējumi saimniecībās veica dažādus darbus. Piemēram, tika izremontēts ceļa posms un piebraucamie ceļi uz lopkopības fermu kolhozā «Viesturi», ar ķīmiskajām vielām apmigloti lauksaimniecības sējumi, izdarīta lopkopības telpu un to tehnisko iekārtu daļēja dezinfekcija atbilstoši sanitārās dienas programmai. Ganībās izremontēti daudzi aploki, salaboti rupjās lopbarības glabāšanas šķūņi un sagatavots materiāls pretradiācijas aizsegu būvei. Apkopodams dienas rezultātus, Latvijas PSR Civilās aizsardzības štāba priekšnieka vietnieks pulkvedis A.Kadiķis pasniedza uzvarētājiem nozīmes «PSRS civilās aizsardzības teicamnieks»."

Iedzīvotāju izglītošanai visas dienas garumā pa vietējo radio skanēja civilajai aizsardzībai veltīti raidījumi, bet pilsētas kinoteātros demonstrēja tematiskas kinofilmas par CA. Pilsētas bija izrotātas ar daudzkrāsainiem karogiem, transparentiem, plakātiem, lozungiem ar patriotiskiem saukļiem: «Civilā aizsardzība — visas tautas pienākums», «PSKP XXV kongresa lēmumus — dzīvē!» utt.

CA dienu pasākumu ietvaros organizēja izstādes, kur tika eksponēti individuālie aizsardzības līdzekļi, sakaru līdzekļi, vides izlūkošanas mērinstrumenti, fotovitrīnas u.c. uzskatāmi materiāli. CA dienas noslēgumā

organizēja viktorīnas. Iedzīvotāji varēja iegādāties civilās aizsardzības tematikai veltītas grāmatas. Darbojās arī dažādi ēdināšanas tirdziņi. Jāteic, ka sapulcējušies iedzīvotāji un viesi ar interesi vēroja šos pasākumus un aktīvi iesaistījās pasākumu norisē.
Kā ierasts CA dienas noslēgumā - notika apbalvošanas ceremonija.

1980.gadu vidū, mācību gada nogalēs CA dienas organizēja skolas, dažreiz vienlaicīgi ar mācībām attiecīgā (savā) padomju saimniecībā.

Pasākumu ietvaros skolās veica sakaru kanālu pārbaudi, evakuācijas pasākumus, ierindas skates, skolēnu teorētisko zināšanu praktisko pārbaudi, viktorīnas, kompleksas paraugmācības, kurās savu prasmi demonstrēja skolēnu CA formējumu vienības - glābšanas komandas, jaunie ugunsdzēsēji, izlūku un sanitārās vienības.

Arī skolu jaunatnei demonstrēja tematiskas kinofilmas par CA. Pasākuma noslēgumā notika apbalvošanas ceremonija - ar attiecīga CA štāba pavēli skolotājus apbalvoja ar krūšu nozīmi «Gatavs PSRS civilajai aizsardzībai», bet skolēnus ar nozīmi «Esi gatavs PSRS civilajai aizsardzībai», arī ar Goda rakstiem un citām veicināšanas balvām.

Skolēni demonstrē savas zināšanas un prasmi elpošanas orgānu aizsardzības vienkāršāko līdzekļu izgatavošanā, 1980.gadi (Foto no albuma LUMp 1727)

Dažādus CA pasākumus un Civilās aizsardzības dienas organizēja arī pionieru nometnēs. Pionieru istabās tika noformēja tematiskus stūrīšus par CA

jautājumiem, organizēja viktorīnas, demonstrēja kinofilmas, veica pārgājienus un stafetes - pionieri sacentās prasmē šķērsot «saindētu» zonu, pielietot individuālos aizsardzības līdzekļus, sniegt pirmo medicīnisko palīdzību u.c. .

Fragments no laikraksta Cīņa, Nr.114 (17.05.1977) Civilās aizsardzības diena Jelgavā

"……Aizbrauc motorizētās kolonnas, soļo jaunarmieši, sanitārās un glābšanas kopas, ugunsdzēsēju komandas un dosaafieši. Savu prasmi un veiklību palīdzēt iedzīvotājiem kā stihiskās nelaimēs, tā kara gadījumā komandas demonstrēja īpašās sacensībās, bet jaunieši — militarizētās sporta spēlēs «Kāvi» un «Ērglēns». Tajās redzējām, cik veikli ugunsdzēsēji izvēršas darbam, kā izolē radioaktīvi saindētus apvidus, kā strādā pārvietojamās ēdnīcas un tā tālāk. Ar interesi daudzi apskatīja eksponātus īpaši šim gadījumam organizētājā izstādē. Bet kinoteātros noskatījās filmas par civilo aizsardzību."

Fotogrāfijas no albuma "Valmieras rajona skolu pārbaudes CA jautājumos", 1980.gadi
(LUMp 1727)

(Foto no albuma LUMp1727)

(Foto no albuma LUMp 1727)

(Foto no albuma LUMp 1727)

Par vienu no civilās aizsardzības propagandas veidiem - kino

Laikrakstā Padomju Jaunatne, Nr.185 (19.09.1961) bija publicēts šāds raksts:
"Daudzas komjaunatnes apgabalu, novadu, kā arī savienoto republiku Centrālās Komitejas sākušas veltīt lielāku uzmanību aizsardzības darba jautājumiem. Tiek izveidoti sabiedriskie aizsardzības sporta klubi, jaunieši iesaistās tehniskajos pulciņos, tiek organizēti filmu festivāli ar aizsardzības tematiku, komjaunatnes organizāciju skates un konkursi, kas veltīti aizsardzības jautājumiem, notiek sporta sacensības, tiek veikli militāri pārgājieni organizētas militāras spēles spēles u.c.."

Viens no civilās aizsardzības zināšanu propagandēšanas veidiem iedzīvotāju vidū ir bijis kino.

No 1966.gada, 1970.gados Latvijas televīzija regulāri pārraidīja izglītojošas filmas par civilo aizsardzību - TV plakāts "5 minūtes par civilo aizsardzību", "Namamātēm par civilo aizsardzību", "Iedzīvotājiem par Civilo aizsardzību". "Civilā aizsardzība. Pašaizsardzība un savstarpējā palīdzība", "Civilās aizsardzības spēles pionieru nometnēs", populārzinātniskas filmas par civilo aizsardzību "Tas jāprot katram", bet 1987.g. un 1988.g. - "Kas jāzina par civilo aizsardzību".

Latvijas PSR CA štāba pārskatos atrodama informācija, par to, ka kinoteātros, kultūras namos un klubos CA dienu un nedēļu ietvaros iedzīvotāju izglītošanai demonstrēja filmas par civilo aizsardzību. Piemēram, 1975.gadā demonstrēja 2176 kino seansus, kurus noskatījās 404 tūkst. cilvēki; 1982.gadā - 4110 kino seansi, noskatījās 791 980 cilvēki 1983.gadā - 4211 kinoseansi, noskatījās 801 tūkst. cilvēki.

Lai kinomateriālus aktīvāk izmantotu iedzīvotāju izglītošanai aizsardzībai pret masveida iznīcināšanas ieročiem un risinātu citus civilās aizsardzības uzdevumus, Latvijas PSR uzsāka organizēt amatieru kinofilmu skates, konkursus un festivālus.

Sākumā interesenti iemaņas apguva "Kinoamatiera tehnikas ABC" kursos. Vispirms konkursus, festivālus rīkoja katrā atsevišķajā kolektīvā, pēc tam pilsētas, rajona mērogā un republikas mērogā. Godalgotās filmas pārstāvēja Latviju Vissavienības festivālā Maskavā.

Kopš 1970.gada dažādās Latvijas vietās kinoamatieriem organizēja jaunrades nometnes -seminārus.

1975.gadā (līdz 20.septembrim) Kinoamatieru biedrība Rīgā, Peldu ielā 26/28, aicināja interesentus pieteikties Civilās aizsardzības tēmām veltītajam kinoamatieru filmu festivālam. 32 autori no Rīgas, Liepājas, Jelgavas, Ventspils un citām pilsētām un rajoniem, bija iesnieguši 17 filmas, kurās bija stāstīts par paņēmieniem, kā aizsargāties pret masu uzbrukuma ieročiem.

Konkursus rīkoja ar mērķi, lai pamudinātu amatieru kinostudijas aktīvāk piedalīties civilajai aizsardzībai veltītu filmu veidošanā.

Ieskats kā noslēdzies civilās aizsardzības tēmām veltītais I kinoamatieru filmu festivāls 1975.gadā.

Literatūra un Māksla, Nr.43 (25.10.1975) KINOAMATIERU FILMU SKATE

“ Noslēdzies kinoamatieru civilās aizsardzības tēmai veltīto filmu festivāls. Skatē piedalījās 32 autori ar 17 filmām. Pirmo prēmiju žūrija nepiešķīra. Piešķirtas divas otrās prēmijas (200 rubļu katra). Tās saņēma L.Klaubergs par filmu «Bet ja nu» (VEF KP Tautas kinostudija), kā arī A.Šimis un J.Frezūns no Salacgrīvas par filmu «Cilvēka dzīvības un veselības vārdā». Trīs trešās prēmijas (100 rubļu katra) piešķirtas par filmām «Inženierdarbi trāpījuma vietā» (autors J. Mellacis), «Civilā aizsardzība autotransportā» (studija «Vega», Kuldīga) un «Kompleksā apmācība» (autori Z. Uršuļskls un I. Jansons). Piešķirtas divas veicināšanas prēmijas (75 rubļu katra) par filmu «Liepāja 26. aprīlī» (autors M. Aronsons) un filmu «Neviens mūs nepārsteigs» R.Egliļam no Jelgavas. Veicināšanas prēmijas (50 rubļu katra) piešķirtas par filmu «Sakarnieku apmacība» (Ventspils studija) un par filmu «Stiprie, veiklie, drošie» (Stučkas studija). LKAB speciālā balva par kinematogrāfisko risinājumu piešķirta J. Mellacim (Rīga) par filmu «Inženierdarbi trāpījuma vietā» un H. Zālītim (Dobele) par filmu «Pēc signāla».”

1977.gada 21.novembrī Vecrīgā, Jaunielā 24 tika atklāts Republikas kinoamatieru klubs, kurā turpmāk notika filmu skates un citi kinoamatieru pasākumi.

II Kinoamatieru filmu konkursā par CA ziņo žūrijas priekšsēdētājs Republikānisko CA kursu priekšnieks pulkvedis Viktors Oļševskis, žūrijas locekļi: 1. no labās- LPSR CA štāba Operatīvās nod. pr-ks I.Beļiks, otrais- Rīgas pils. CA štāba priekšnieks, militāro zinātņu. kandidāts pulkvedis Vilis Šķepasts, Rīga, 23.12.1977.g.

1981.gada decembrī notika CA jautājumiem veltītais III Republikāniskais amatieru filmu un diafilmu konkursfestivāls.

Konkursu organizēšanai un sarīkošanai bija izveidota komisija, kuras sastāvā bija Republikas civilās aizsardzības štāba, Latvijas PSR Valsts kinematogrāfijas komitejas, Latvijas PSR Valsts televīzijas un radioraidījumu komitejas, kā arī citu valsts un sabiedrisko organizāciju pārstāvji. Valsts kinematogrāfijas komitejas un civilās aizsardzības štāba darbiniekiem bija jānodrošina attiecīga kvalificēta palīdzība kinoamatieriem

Vairākkārt Latvijas PSR kinoamatieru uzņemtās filmas tika atzinīgi novērtētas Vissavienības CA tematikai veltītajos amatieru kinofilmu un diafilmu festivālos.

Filmas par pretgaisa aizsardzību

Maskavā nesen beidzās amatieru kinofilmu un diafilmu festivāls par civilās aizsardzības tēmām, kurš bija veltīts Padomju Bruņoto Spēku 60. gadadienai.

Festivāla noslēguma kārtā piedalījās 41 kinofilma un 27 diafilmas, kuras uzņēmuši mūsu zemes kinostudijas un kinoamatieri. To vidū bija arī Latvijas PSR kinoamatieru filmas.

Īpašu interesi izraisīja Jelgavas kultūras nama tautas kinostudijas «Fokuss» filma «Gatavība». Tās uzņemšanā aktīvi piedalījās studijas kolektīvs, kuru vadīja Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas pasniedzējs E. Feldmanis un Vissavienības Polimēru materiālu izmantošanas meliorācijā un ūdenssaimniecībā zinātniskās pētniecības institūta zinātniskais līdzstrādnieks E. Eglis. Filmas konsultants bija Jelgavas ražošanas apmācības kursu meistars S. Kņazevs. Lente veltīta civilās aizsardzības dienai Jelgavā. Tā uzņemta prasmīgi, kvalitatīvi. Ne velti tā apbalvota ar festivāla diplomu.

Festivāla diplomu saņēma arī Dobeles kultūras nama kinoamatieri par kinofilmu «Veterinārā izpēte» un Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Organiskās sintēzes institūta amatieri par krāsaino mācību filmu «Darbs ar ķīmiskās izpētes aparātiem».

Rezumējot otrā festivāla rezultātus, PSRS civilās aizsardzības priekšnieka vietnieks generālleitnants D. Mihailiks uzsvēra, ka kinofilmas un diafilmas ir ļoti svarīgs līdzeklis civilās aizsardzības zināšanu izplatīšanai iedzīvotāju vidū.

B. Mazanovs

Redaktors J. BRITĀNS

PSRS CA 50-tai gadadienai par godu CA tematikai veltīto 3.amatieru filmu un diafilmu festivāla Goda raksts - apbalvota diafilma „Iedzīvotāju un tautsaimniecības objektu gaismas maskēšanās Latvijas PSR”, 1982.gada septembris (LUMp 1494)

Pēc Latvijas PSR Civilās aizsardzības štāba, Valsts kinematogrāfijas komitejas un Kinoamatieru biedrības iniciatīvas CA jautājumiem veltītais IV republikāniskais amatieru kinofilmu un diafilmu konkursfestivāls notika 1985.gadā. Konkursfestivālā bija iesniegtas 22 kinofilmas, diafilmas un diapozitīvu un fotoattēlu komplekti - ekrāna mācību līdzekļi visu kategoriju iedzīvotāju sagatavošanā civilās aizsardzības darbam.

Toreiz uzsvēra, ka ir paaugstinājusies kinoamatieru meistarība civilajā aizsardzībā un daudzveidīgāka kļuvusi kino filmu tematika.

Vienlaikus kinoamatieriem ieteica pievērst lielāku uzmanību scenāriju satura un operatoru meistarības uzlabošanai, uzņemt vairāk filmu par konkrētiem tematiem, kas attiecas uz iedzīvotāju apmācīšanu aizsardzībā pret masveida iznīcināšanas ieročiem. Tika norādīts, ka daudzās vietās civilās aizsardzības propaganda ar kino līdzekļiem notiek tikai epizodiski, un ka piedalās maz kinoamatieru.

1988.gada februārī rīkotā Republikāniskā CA tematikai veltītā amatierfilmu skate bijusi pēdējā. Trešo godalgu saņēma Valmieras rajona civilās aizsardzības štāba priekšnieka Jāņa Trezuna kopīgi ar Vaidavas kolhoza celtnieku kinoamatieri Andreju Pauli uzņemtā filma «Civilās aizsardzības kompleksās mācības ciemos». Pirmo prēmiju nepiešķīra, bet otro godalgu saņēma Daugavpils kinoamatieri, kuriem labāks izrādījies filmas tehniskais risinājums.

Atzīmējams, ka Jānis Trezuns, Valmieras rajona CA štāba priekšnieks, ir bijis viens no aktīvākajiem Latvijas PSR rajonu CA štābu priekšniekiem. Pateicoties viņa vēlmei iemūžināt notikumus fotogrāfijās, un pat kino, - Latvijas Ugunsdzēsības muzeja krājums papildināts ar albumiem, fotogrāfijām, kas atspoguļo CA 1970. un 1980.gados.

Jānis Trezuns, Valmieras rajona CA štāba priekšnieks (Foto no albuma LUMp 1904)

Civilās aizsardzības apbalvojuma nozīmes

Ar PSRS Civilās aizsardzības priekšnieka pavēli 1969.gadā bija apstiprinātas jaunas apbalvojumu nozīmes, kas tika ieviestas I un II pakāpes nozīmju «PSRS civilās aizsardzības teicamnieks», vietā, kuras paliek apbalvotajam personām un netiek apmainītas. «PSRS CIVILĀS AIZSARDZĪBAS GODA NOZĪME».

Nozīme apstiprināta un autonomu republiku, novadu un apgabalu CA augstākajam komandējošam un vadošajam sastāvam, vissavienības un koprepublikānisko ministriju un komiteju darbinieku, CA ģenerāļu un vecāko virsnieku apbalvošanai, kuri šai sistēmā nostrādājuši ne mazāk par diviem gadiem. Goda nozīme ir augstākais CA apbalvojums, ko iegūst par attiecīgo uzdevumu un pasākumu prasmīgu organizēšanu, vadīšanu un izpildi. Apbalvojumus piešķir PSRS CA priekšnieks - un tikai tiem vadošajiem kadriem, kuriem bija piešķirta krūšu nozīme «PSRS civilās aizsardzības teicamnieks».

Krūšu nozīme «PSRS CIVILĀS AIZSARDZĪBAS TEICAMNIEKS».

(LUM 9093)

To piešķīra par uzdevumu teicamu izpildi CA pilsētu, rajonu, tautas saimniecības objektu, kolhozu un sovhozu, uzņēmumu un mācību iestāžu, kara un civilštābu un CA iestāžu vadošajam personālam, kā arī augstskolu un vispārējo vidusskolu, speciālo vidējo mācības iestāžu, profesionāli tehnisko skolu pasniedzējiem, studentiem par teicamu apmācības programmas un specialitātes apgūšanu. Krūšu nozīmi piešķīra personām, kas CA nostrādājušas ne mazāk par diviem gadiem. Apbalvojumus piešķīra PSRS CA priekšnieks un tā vietnieks, savienoto un autonomo republiku, novadu un apgabalu civilās aizsardzības priekšnieki.

Krūšu nozīme «GATAVS PSRS CIVILAJAI AIZSARDZĪBAI».

(LUM 9094)

Nozīme nodibināta CA jaunākajam vadošajam personālam un ierindniekiem, kas labi apguvuši apmācības programmu un sagatavoti prasmīgai darbībai. Ar šo nozīmi apbalvoja arī vispārējo vidusskolu, vidējo speciālo mācību iestāžu un profesionāli tehnisko skolu audzēkņus par teicamām sekmēm programmas apgūšanā, prasmīgu rīcību pēc CA signāliem, par palīdzības sniegšanu attiecīgās situācijās. Saskaņā ar nolikumu apbalvošanai ieteica divas reizes gadā: līdz Uzvaras dienai — 9. maijam — un līdz PSRS civilās aizsardzības dienai — 4. oktobrim.
Audzēkņus apbalvošanai ieteica reizi gadā pēc CA mācību programmas apgūšanas. Krūšu nozīmi «Gatavs PSRS civilajai aizsardzībai» piešķīra rajonu un pilsētu CA priekšnieki, daļu komandieri, kā arī civilās aizsardzības augstākstāvošā priekšniecība. Goda zīmes un krūšu nozīmes nēsāja krūšu labajā pusē un pēc nozaudēšanas tās netika atjaunotas.

(LUM 9095)

Krūšu nozīmi «ESI GATAVS PSRS CIVILAJAI AIZSARDZĪBAI» piešķīra skolu jaunatnei, lai stimulētu civilās aizsardzības pamatu apgūšanu. 1969.gadā

Civilās aizsardzības vadības punkti un apziņošanas sistēma

Ieskats vēsturē

1955.gadā, Rīgā, Jāņa Asara ielā, Grīziņkalna patvertnē izbūvēja kara laikam paredzētu Latvijas PSR civilās aizsardzības II pakāpes vadības punktu (platībā 1198 m², ar ietilpību 100 cilv.), kas bija paredzēts Latvijas PSR valdībai- Augstākās padomes, Ministru padomes, KP Centrālās komitejas darbiniekiem un telefonistiem.

Vadības punkts bija aprīkots ar plaša mēroga sakaru mezglu, nodrošinot tiešus telefona sakarus ar Latvijas pilsētām un Maskavu. Vadības punkts bija aprīkots ar autonomu energoapgādi, ūdensvadu, kanalizāciju, nodrošināts ar individuālo aizsarglīdzekļu un produktu rezervēm, medikamentiem, t.sk. joda tabletēm pret radioaktivitāti.

Civilās aizsardzības mācības Latvijas PSR civilās aizsardzības vadības punktā, Grīziņkalna patvertnē, Rīgā, 1970.gadi
Latvijas PSR Civilās aizsardzības štāba Opertīvās nodaļas priekšnieks Ivans Beļiks (no kreisās puses) un Grīziņkalna civilās aizsardzības vadības punkta operatīvais dežurants Alberts Babenko (LUM 9734)

Patreiz patvertni no pašvaldības nomā kompānija „DEAC", kur ir izvietojusi serveru centru.

1957.gadā Siguldā, Miera ielā izbūvēja I pakāpes aizsardzības Latvijas PSR Civilās aizsardzības štāba ārpilsētas vadības punktu - 800 m² platībā, ar ietilpību 50 cilv., objektu rekonstruēja 1978.gadā.

CA štāba vadības punktā bija izvietota sakaru bataljona karaspēka daļa. Karavīri uzturēja, apkalpoja vadības punktu, šeit arī tika sagatavoti karavīri sakarnieki. No šī punkta uzturēja sakarus ar visiem vadības punktiem, visos iespējamos veidos – radio, telefona un telegrāfa.

Latvijas PSR Civilās aizsardzības štāba pārskatā par 1962.gadu, sadaļā par Sakaru un apziņošanas sistēmu minēts, ka Republikā kopā darbojas 17 vadības punkti ar sakaru mezgliem, kas galvenokārt aprīkoti ar apziņošanas iekārtām. Uzskaitīts, ka Rīgā uzstādītas 82 sirēnas, Liepājā - 23, Daugavpilī - 24, Ventspilī -

6, republikas rajonos kopā -50 sirēnas, to ieslēgšana paredzēta no pilsētu vadības punktiem. Minēts, ka republikā darbojas 30 galvenie vadības punkti un 8 rezerves punkti.

Latvijas PSR valdības aparāta darbība kara draudu gadījumā bija paredzēta no ārpilsētas vadības punkta, kas tika ierīkots pazemes aizsargbūvēs. Katrai ministrijai un aģentūrai arī bija aprīkoti pazemes vadības punkti lauku rajonos, kur savlaicīgi bija nodrošināta nepieciešamā sakaru sistēma.

1970.-tajos gados uzsāka ārpilsētas vadības punktu izbūvi pazemes aizsargbūvēs ministriju un aģentūru vajadzībām.

1970.gadā bija izbūvēti trīs vadības punkti:

- Cēsu rajona, Ieriķos Iekšlietu ministrijas I pakāpes aizsardzības vadības punkts ar platību 300 m² un ietilpību 100 cilv.;

Cēsu rajona Ieriķos, R/a Latvenergo III pakāpes aizsardzības vadības punkts platībā 439 m² , ar ietilpību 7 cilv.;

Siguldā, Televīzijas ielā, Sakaru ministrijas I pakāpes aizsardzības vadības punkts 1218 m² platībā , ar ietilpību 52 cilv.

1973.gadā Siguldā, Raiņa bulvārī 17, izbūvēts Latvijas PSR Tirdzniecības ministrijas III pakāpes vadības punkts – 162 m ar ietilpību 56 cilv.

1976.gadā sāka būvēt Latvijas PSR valdībai paredzētu ārpilsētas vadības punktu Līgatnē - slepeno objektu “4.pārvaldes pansionāts” (II pakāpes aizsardzības patvertne), ko ekspluatācijā nodeva 1978.gadā. Punkts atradās 80 km attālumā no Rīgas, 35 km attālumā no Cēsīm un 4 km attālumā no Līgatnes ciemata. Līdz tuvākajai dzelzceļa stacijai - 12 km, līdz Rīga-Pleskava šosejai – 10 km.

Patvertni izbūvēja 9 metrus zem zemes, kas spētu izturēt triecienviļņa jaudu līdz 3 kg/ cm².

Patvertni iekārtoja ar vismodernāko tā laika aprīkojumu, kas saglabājies līdz mūsdienām.

Objektā ietilpa trīs bloki: “A”, “D” (Д) un “M-018” ar kopējo platību 2103 m² un ietilpību līdz 300 cilvēkiem. “A” un “D” bloki bija Latvijas PSR Civilās aizsardzības štāba bilancē, bloks “M-018” Latvijas PSR Ministru padomes bilancē.

Blokā “A” ietilpa: 45 operatīvās telpas, 16 telpas – sakaru mezglam, 28 telpas cilvēku izmitināšanai.

Sakaru mezglā darbojās automātiskā telefonu centrāle ar 300 numuriem, radiotelpa, kurā atradās trīs radiostacijas, telegrāfa stacija, sablīvēšanas aparatūra, apziņošanas aparatūra.

Aparatūra nodrošināja radio, telefonu un telegrāfu sakarus ar Republikas pilsētām un rajoniem, ar kaimiņrepublikām un Maskavu.

Blokā "A" atradās ventilācijas un gaisa reģenerācijas sistēma, gaisa kondicionēšanas sistēma, saldēšanas iekārta, kompresors, saspiestā gaisa un skābekļa balonu baterijas, ūdensapgādes un kanalizācijas iekārtas, siltumapgādes sistēma un elektroapgādes tīkli.

Blokā "D" izvietoti: autonoma elektrostacija ar dīzeļģeneratoriem, divas degvielas noliktavu telpas- 40 m³ platībā, palīgtelpas, kondicionēšanas iekārtas gaisa attīrīšanai ar skābekļa rezervēm.

Objektā bija arī darba telpas, sēžu zāles, atpūtas telpas, virtuve un ēdamzāle, pārtikas rezerves.

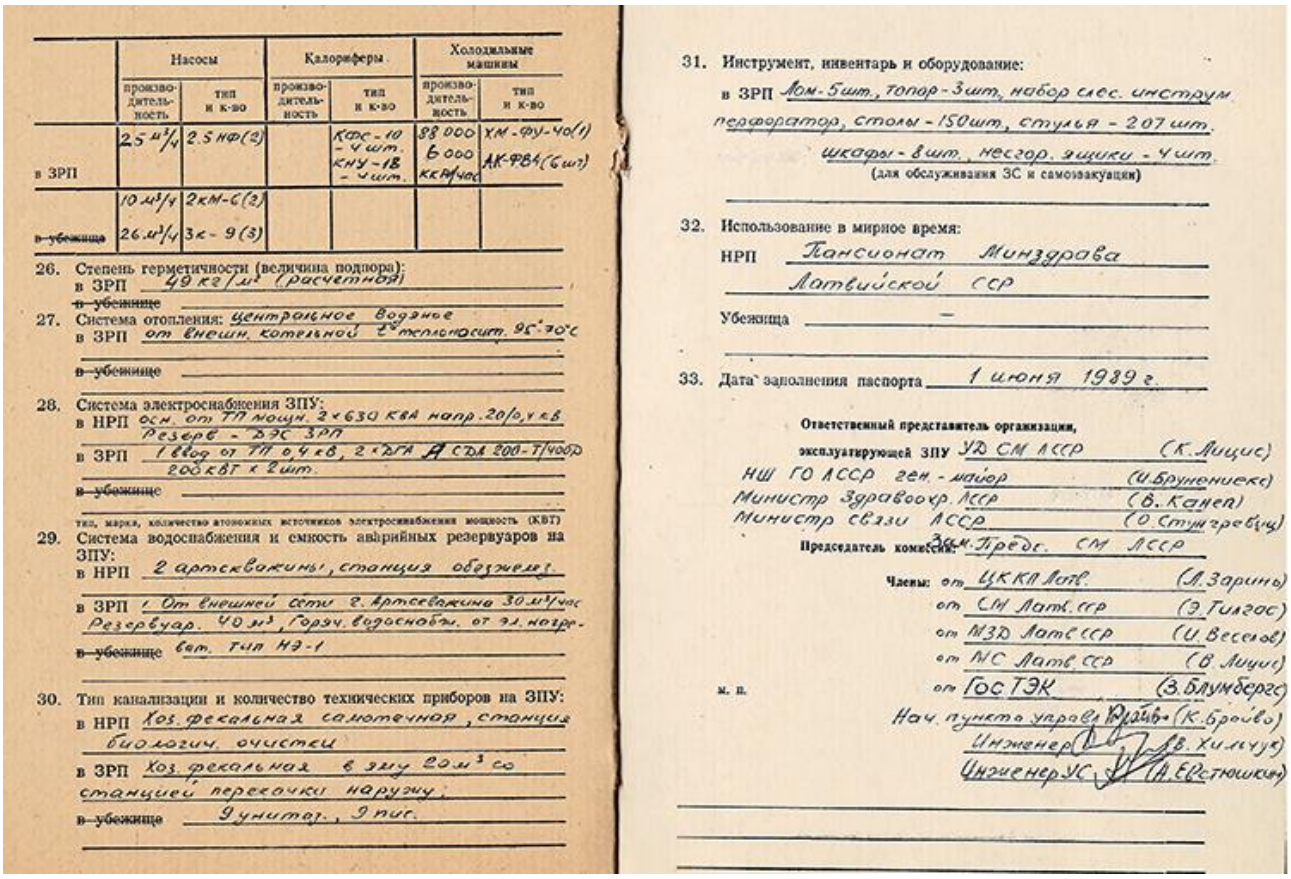

	Насосы		Калориферы		Холодильные машины	
	производительность	тип и к-во	производительность	тип и к-во	производительность	тип и к-во
в ЗРП	25 м³/ч	2.5 НФ(2)		КФС-10 - 4 шт. КНУ-1В - 4 шт.	88 000 6 000 ккал/час	ХМ-ФУ-40(1) АК-ФВА(6 шт)
в убежище	10 м³/ч 26 м³/ч	2КМ-6(2) 3К-9(3)				

26. Степень герметичности (величина подпора):
в ЗРП 49 кг/м² (расчетная)
~~в убежище~~

27. Система отопления: центральное водяное
в ЗРП от внешн. котельной t° теплоносит. 95°-70°С
~~в убежище~~

28. Система электроснабжения ЗПУ:
в НРП осн. от ТП мощн. 2×630 КВА напр. 20/0,4 кВ
Резерв - ДЭС ЗРП
в ЗРП 1 ввод от ТП 0,4 кВ, 2×ДГА СДА 200-Т/400Р 200 КВТ × 2 шт.
~~в убежище~~

тип, марка, количество автономных источников электроснабжения мощность (КВТ)

29. Система водоснабжения и емкость аварийных резервуаров на ЗПУ:
в НРП 2 артскважины, станция обезжелез.
в ЗРП 1. От внешней сети г. Артскважина 30 м³/час Резервуар. 40 м³, Горяч. водоснабж. от эл. нагреват. тип НЭ-1
~~в убежище~~

30. Тип канализации и количество технических приборов на ЗПУ:
в НРП Хоз. фекальная самотечная, станция биологич. очистки
в ЗРП Хоз. фекальная в зиу 20 м³ со станцией перекачки наружу.
~~в убежище~~ 9 унитаз., 9 пис.

31. Инструмент, инвентарь и оборудование:
в ЗРП Лом - 5 шт., топор - 3 шт., набор слес. инструм. перфоратор, столы - 150 шт., стулья - 207 шт. шкафы - 8 шт., несгор. ящики - 4 шт.
(для обслуживания ЗС и самоэвакуации)

32. Использование в мирное время:
НРП Пансионат Минздрава Латвийской ССР
Убежища —

33. Дата заполнения паспорта 1 июня 1989 г.

Ответственный представитель организации, эксплуатирующей ЗПУ УД СМ ЛССР (К. Лицис)
НШ ГО ЛССР ген.-майор (И. Брунениекс)
Министр Здравоохр. ЛССР (В. Канеп)
Министр связи ЛССР (О. Стунгревич)
Председатель комиссии: Зам. Предс. СМ ЛССР
Члены: от ЦК КП Лат. (Л. Зарин)
от СМ Лат. ССР (Э. Тилгас)
от МЗД Лат. ССР (И. Весенов)
от МС Лат. ССР (В. Лицис)
м. п. от Гос ТЭК (З. Блумбергс)
Нач. пункта управл. (К. Бройво)
Инженер (В. Химчук)
Инженер УС (А. Ерстюкин)

Fragments no Latvijas PSR valdības ārpilsētas vadības punkta patvertnes pases, 1989.g.

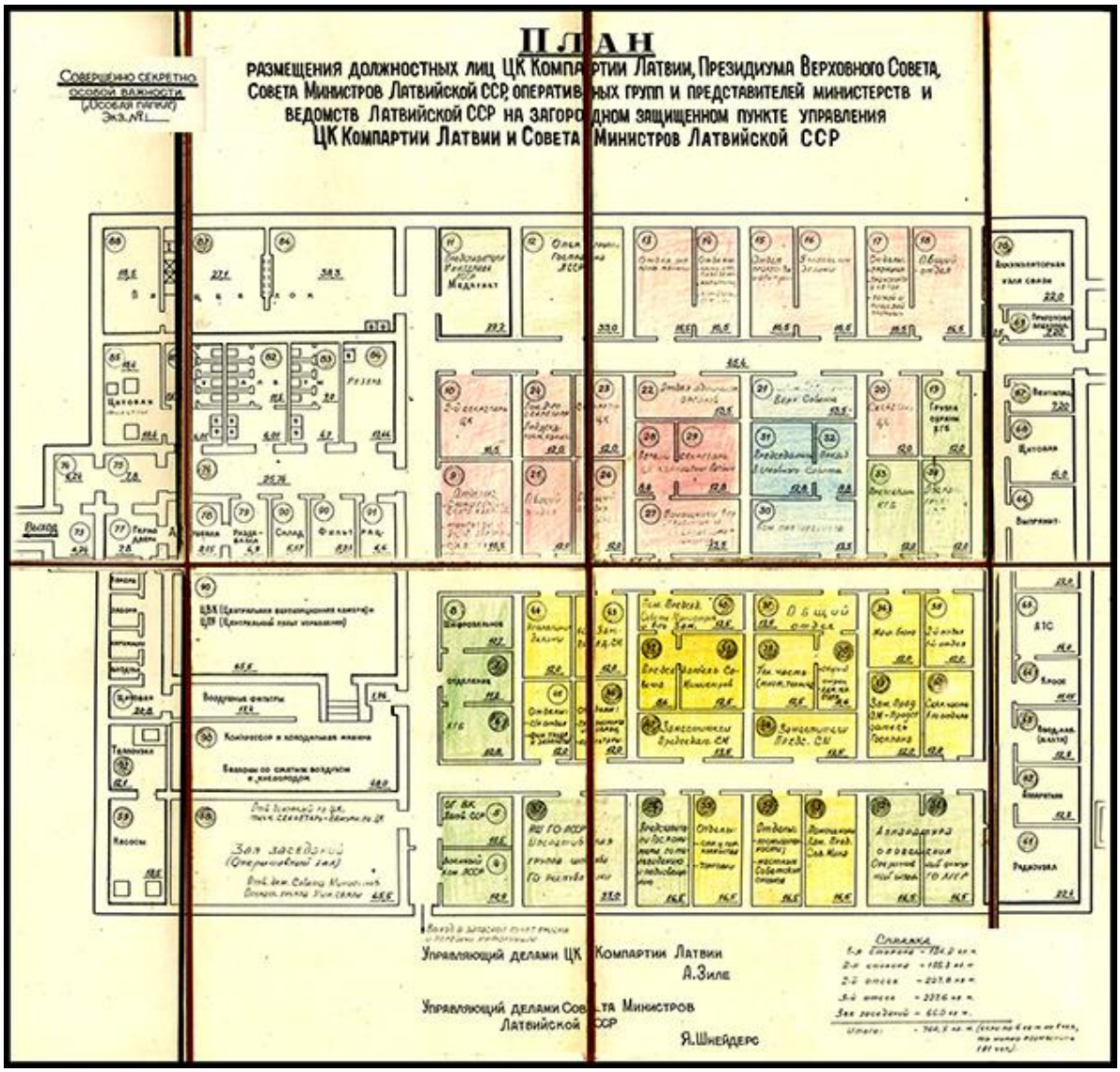

Sevišķi slepenais Latvijas Komunistiskās partijas CK, LPSR Augstākās Padomes, Ministru Padomes amatpersonu, operatīvo grupu un ministriju pārstāvju izvietošanas plāns ārpilsētas aizsargātajā vadības punktā masveida iznīcināšanas ieroču pielietošanas vai draudu gadījumā, 1980.gadi (LUM 8908)

Vadības punktā atradās visa darbam nepieciešamā dokumetācija – topogrāfiskās kartes, Latvijas PSR CA štābā izstrādātie plāni rīcībai ārkārtējo situāciju vai kara draudu gadījumā u.c. Objektā glabājās viens Latvijas PSR civilās aizsardzības plāna eksemplārs, bet otrs eksemplārs pie dubliera - Cēsu rajona padomes priekšsēdētāja. Pirmais republikas civilās aizsardzības plāna eksemplārs glabājās Ministru Padomes priekšsēdētāja slepenajā seifā, bet otrs Latvijas PSR civilās aizsardzības štābā.

Valdības vadības punktā bija nodrošināta pastāvīga diennakts dežūra. 1980.-tajos gados Latvijas PSR Ministru padomes priekšsēdētajs, Latvijas PSR CA priekšnieks Rubenis vadības punktā rīkoja civilās aizsardzības mācības.

Laikā no1986.gada līdz 1990.gadam objektā vairākkārt veikti tekošie remontdarbi, kosmētiskais remonts, kā arī kapitālais remonts par kopējo summu 300 tūkst. rubļi.

Grīziņkalna patvertni vēlāk nodeva Rīgas pilsētas Izpildkomitejas CA štāba rīcībā. Līgatnes vadības punktam slepena objekta klasifikācija noņemta 2003.gadā.

Attēli https://travelnews.lv/foto/?gid=1987&iid=26925

Autonoma elektrostacija ar skābekli un kondicionēšanas iekārtām gaisa atsvaidzināšana

Ārkārtas situācijas gadījumā ventilācijas šahtas hermētiski slēdzās, un sāka darboties gaisa attīrīšanas un skābekļa bagātināšanas sistēma bunkura iekšienē

Sakaru pults

Tā šodien izskatās bijušā Valdības vadības punkta sakaru mezgls.

Plakāta saukļa tulkojums no krievu valodas latviešu valodā “Bez sakariem nav vadības. Bez vadības nav uzvaras!”

Vēlāk uz vadības punkta izbūvēja 4.pārvaldes pansionāta ēku. Mūsdienās šajā ēkā atrodas Rehabilitācijas centrs „Līgatne”.

Latvijas PSR CA štābu darbinieki CA mācību pārtraukumā, LPSR civilās aizsardzības štāba ārpilsētas vadības punktā, Siguldā, 1980.gadi (LUM 9474)

Priekšplānā Latvijas PSR CA štāba Operatīvās daļas priekšnieka vietnieks evakuācijas jautājumos apakšpulkvedis Pjotrs Komarovs, no kreisās Latvijas PSR CA štāba Sakaru nodaļas priekšnieks pulkvedis Anatolijs Pīlēns, otrais Sevišķās un moblizācijas nodaļas priekšnieks apakšpulkvedis Aleksejs Dunajevs, civilapģērbā Rīgas pilsētas CA štāba Sakaru nodaļas priekšnieks Jurijs Akopjans.

1980.-tajos gados Arī kategorētajās pilsētās Daugavpilī, Liepājā, Ventspilī, Jelgavā, Rēzeknē un Jūrmalā patvertnēs izvietoja vadības punktus. Kara draudu gadījumā Daugavpilij ārpilsētas vadības punkts atradās Kalupē, Liepājai- Durbē, Ventspilij – Zlēkās, Jelgavai – Viļānos.

Rīgas pilsētas rajonu Oktobra rajona ārpilsētas vadības punkts bija izvietots Saulkrastos, Proletāriešu rajona – Mālpilī, Kirova rajona – Ogrē, Maskavas rajona – Lielvārdē, Ļeņina rajona - Vecumniekos, Ļeņingradas rajona – Ķemeros.

Daudzos ārpilsētas vadības punktos bija pārtikas produktu un dzeramā ūdens rezerves, lai nodrošinātu autonomo darbību 15 diennaktis. Rezervju atsvaidzināšana notika regulāri pirms produktu derīguma termiņa beigām, šos produktus realizēja tirdzniecībā. Vadības punktus izmantoja arī mācību laikā.

Pavisam Latvijas PSR bija 35 ārpilsētas rezerves vadības punkti.

REZERVES VADĪBAS PUNKTU SARAKSTS UN TO RAKSTUROJUMS

Ieraksta kārtas Nr	MINISTRIJAS UN KOMITEJAS pēc 1990.gada nosaukuma	A D R E S E	Celtniecības gads	Aizsardzība (kg/cm²)	Platība (m²)	Tilpība (darbinieku skaits)	Ventilācijas režīmu skaits
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	LR AP un valdība	Līgatnē, "Pansionāts"	1978.	3	2103	225	3
2.	Rīgas pilsētas izpildkomiteja	Rīgā, J.Asara ielā ~~1~~ 2 4	1955.	2	1198	100	3
3.	Centra rajona IK	Rīgā, Radio ielā 1	1959. rek.1980.	2	335	90	3
4.	Kurzemes priekšpilsētas IK	Rīgā, Baltā ielā 3/9	1985.	2	700	60	3
5.	Zemgales priekšpilsētas IK	Rīgā, Kokles ielā 12	1954.	2	132	45	3
6.	Latgales priekšpilsētas IK	Rīgā, Maskavas ielā 257	1978.	2	880	80	3
7.	Ziemeļu rajona IK	Rīgā, Ausekļa ielā 3	1975.	3	134	60	2
8.	Vidzemes priekšpilsētas IK	Rīgā, Šarlotes ielā 1	1957.	2	134	60	2
9.	Ventspils pilsētas valde	Ventspilī, Jūras ielā 32	1989.	3	942	60	3
10.	Daugavpils pilsētas valde	Daugavpilī, Smilšu ielā 92[1]	1984.	3	858	133	3
11.	Jelgavas pilsētas valde	Jelgavā, Maizais ceļš 2	1986.	3	563	130	3
12.	Rēzeknes pilsētas valde	Rēzeknē, Atbrīvošanas alejā 93	1984.	2	624	140	3
13.	Autotransporta un šoseju ministrija	Rīgas raj. Krimuldas pag. Kalnzagari	1984.	2,55	250	25	3
14.	Iekšlietu ministrija	Ieriķos, Cēsu raj.	1970.	1	300	100	2
15.	Sakaru ministrija	Siguldā, Televīzijas ielā ~~12/14~~ 30 4	1970.	1	1218	52	2
16.	Sociālās nodrošināšanas ministrija	Kūkās, Jēkabpils raj.	1986.	1	654	54	2
17.	Tirdzniecības ministrija	Siguldā, Raiņa bulv. 17	1973.	3	162	56	2
18.	Izdevniecības, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības komiteja	Madonā, Padomju laukumā 2	1986.	1	180	35	2
19.	Vieglās rūpniecības ministrija	Ogrē, Rīgas ielā 98	1988.	2	701	100	3
20.	Celtniecības lietu ministrija	Limbaži, K.Baumaņa ielā ~~3~~ 4	1988.	1	330	66	2
21.	Materiāli tehniskās apgādes komiteja	Cēsis, Vilku ielā 2	1988.	3	560	120	3
22.	Televīzijas un radio raidījumu komiteja	Siguldā, Televīzijas ielā 18/20	1982.	1	445	70	2

- 2 -

I	2	3	4	5	6	7	8
23.	Darba komiteja	Valmierā, Purva ielā IO	I986.	I	399	I00	2
24.	Cenu komiteja	Sedā, Valkas raj.	I984.	2	231	35	2
25.	Kultūras ministrija	Ērgļos, Madonas raj.	I986.	I	200	30	2
26.	Zinātņu akadēmija	viensēta Sala, Madonas raj.	I979.	0,9	502	50	2
27.	R/a "Latvenergo"	Ieriķos, Cēsu raj.	I970.	3	439	70	2
28.	Kara komisariāts	Cēsis, R/a"Cēsu alus"	I972.	1	I72	50	2
29.	Vissavienības Rietumu baseina zivrūpniecības apvienība	Salacgrīvā, Rīgas ielā 2	I976.	3	694	I25	2
30.	Latvijas aviācijas pārvalde	Jumurdā, Madonas raj.	I989.	I	400	90	2
31.	Baltijas dzelzceļu pārvalde	Pārogrē, Indrānu ielā 9	I990.	I	220	72	2
32.	Tieslietu ministrija	Valmierā	I988.	0,3	245	25	I
33.	Agrorūpnieciskā komiteja	Igāte, Limbažu raj.	I982.	0,3	735	I06	I
34.	Agrorūpnieciskā komiteja	Raunā, Cēsu raj.	I978.	I	235	50	I
35.	Civilās aizsardzības štābs	Siguldā, Miera ielā IO	I957. I978.	I	800	50	2
	VADĪBAS PUNKTI NEATBILSTOŠI BIJUŠO INŽINIERTEHNISKO NORMU PRASĪBĀM						
I.	Liepājas pilsētas valde	Liepājā, Rožu ielā 23	I984.	I	I84	70	2
2.	Plāna komiteja	Cēsīs, Kronvalda ielā 24	I982.	I	472	90	2
3.	Izglītības ministrija	Madonā, Skolas ielā IO	I989.	I	620	I00	I
4.	Veselības aizsardzības ministrija	Krimuldā, Medniieku ielā 3	I977.	0,25	81	32	2
5.	Mežsaimniecības un mežrūpniecības	Inčukalnā, Rīgas raj.	I972	2	II3	50	2
6.	----" ---	Jaunkalsnavā, Madonas raj.	Celtniecība uzsākta I987.				
7.	Gazifikācijas komiteja	Siguldā, Rīgas raj.	Kluba palīgtelpās				

Latvijas Republikas CA operatīvā centra Rezerves vadības punktu saraksts un to raksturojums. Dokuments sastādīts Latvijas Republikas CA Operatīvajā centrā, 1980.g.beigās

Apziņošanas sistēma

Viens no svarīgākajiem pasākumiem iedzīvotāju aizsardzībā ir savlaicīga apziņošana un informācijas sniegšana par reālo apdraudējumu, tā iespējamo attīstības perspektīvu un nepieciešamo rīcību attiecīgā situācijā.

Sirēnu un citu signalizācijas līdzekļu iedarbināšana nozīmē brīdinājuma signālu «Uzmanību visiem!». Dzirdot trauksmes signālu iedzīvotājiem jāieslēdz radio, radiotranslācijas un televīzijas uztvērēji, lai noklausītos ārkārtēju informāciju.

Vienprogrammas radiotranslācijas tīkla uztvērējs Zenit-301, 1978.gads
Radiotranslācijas tīkls bija paredzēts iedzīvotāju apziņošanai iespējamo kara, katastrofu, vai to draudu gadījumā (LUMp 1754)

Trīsprogrammu radiouztvērējs RAZDAN-205, 1988.g. **(**LUMp 1755)

Sirēnas varēja ieslēgt no republikas vadības punkta visā valstī vienlaicīgi, vai attiecīgajā rajonā (pilsētā) atsevišķi, kā arī no vietējā vadības punkta vietējā mēroga avārijas gadījumā.

Iedzīvotāju apziņošanu veica attiecīgi civilās aizsardzības štābi, izmantojot pilsētās un lauku rajonos uzstādītās elektrosirēnas, kā arī raidot informāciju radio un televīzijas kanālos. Apziņošanai plānoja izmantot arī attiecīgus transportlīdzekļus.

Kara vai katastrofas draudu gadījumā iedzīvotāju apziņošana bija paredzēta, izmantojot 1790 sirēnas, radio un televīziju. Vienu no modernākajām PSRS apziņošanas sistēmām republikā izveidoja 1983.-1986.g., bet ekspluatācijā nodeva 1989.gadā.

Iedzīvotāju apziņošanas elektriskā sirēna S-40 C-40 CA mācību pilsētiņas Sužos (Rīgas rajons) poligonā, 1980.gadi (LUM 9388)

Paaugstinātas bīstamības uzņēmumos (objektos) strādājošā personāla un apdraudētajā zonā dzīvojošo iedzīvotāju brīdināšanai avārijas gadījumā darbojās atsevišķas lokālās trauksmes un apziņošanas sistēmas.

Unificēta visā Padomju Savienībā bija sirēna C-40 (S-40), ko uzstādīja uz visiem svarīgiem objektiem. Sirēnas skaņas stiprums 120 decibeli, dzirdamība 700 metri, svars 96,5 kg, motora jauda 2,8 kilovati.

Neraugoties uz to, ka sirēnas bija uzstādītas uz rūpnīcu un citu ražotņu jumtiem, ražošanas telpās ar lielu troksni darba vidē papildus uzstādīja sirēnu C-28 (skaņas stiprums 100 decibeli, svars 50 kg, motora jauda 1 kilovats).

Sirēna C-28

2018.gadā muzeja krājums papildināts ar Telefona un telegrāfa radiouztvērēju radio sakaru nodrošināšanai piekrastes un tālsatiksmes kuģos un sauszemes tālsakariem “Volna- K” (LUM 9738)

Latvijas PSR Civilās aizsardzības štābā

VISU LATVIJAS PSR PILSOŅU IEVĒRĪBAI!

1989. gada 20. janvārī pulksten 11.00 visā mūsu republikas teritorijā notiks civilās aizsardzības tehnisko sakaru un apziņošanas līdzekļu pārbaude.

Miera laikā ārkārtējās situācijas galvenais iedzīvotāju apziņošanas veids ir informācijas pārraidīšana, izmantojot valsts vadu radio un televīzijas tīklus.

Šī pārbaude tiks sarīkota, lai nodrošinātu savlaicīgu iedzīvotāju apziņošanu ārkārtējās situācijās miera laikā, kad draud notikt vai notiek dabas katastrofas, avārijas un katastrofas tautas saimniecības objektos, kā arī iedzīvotāju informēšanu par stāvokli un viņu rīcību konkrētajos apstākļos.

Iedzīvotāju uzmanības saistīšanai tiks ieslēgtas sirēnas un citi signalizācijas līdzekļi. Tas nozīmēs brīdinājuma signālu «Uzmanību visiem!». Pēc šī signāla iedzīvotājiem jāieslēdz radio, radiotranslācijas un televīzijas uztvērēji, lai noklausītos ārkārtēju ziņojumu.

Latvijas PSR Civilās aizsardzības štābs

LATINFORM

Fragments no laikraksta Padomju Daugava (Jēkabpils) Nr.8 (19.01.1989.)

Latvijas Republikas Ministru Padome
Rīkojums nr.163—r
Rīgā 1993.gada 1.jūlijā

Pamatojoties uz Latvijas Republikas likumu «Par valsts aizsardzību» un «Par Latvijas Republikas civilo aizsardzību»:

1. Civilās aizsardzibas objektu «Pansionāts» Ligatnē saglabāt kā Latvijas Republikas Valdības ārpilsētas vadibas punktu saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru Padomes 1991.gada 19.jūnija rikojumu nr.235—r atstāt to Labklājibas ministrijas pārziņā.

2. 535.objektu Siguldā atstāt Satiksmes ministrijas Sakaru departamenta ricibā kā valsts ārpilsētas sakaru mezglu.

3. Bijušo republikas Civilās aizsardzibas štāba ārpilsētas vadibas punktu Siguldā nodot Aizsardzibas ministrijas valdijumā. Uzdot Aizsardzibas ministrijai saglabāt un pilnveidot objekta sakaru sistēmu.

4. Ministrijām un uzņēmumiem divu nedēļu laikā pēc ši rikojuma izdošanas kopigi ar attiecigajām pašvaldibām izvērtēt un izlemt jautājumu par pašvaldibu teritorijās izvietoto ministriju un uzņēmumu ārpilsētas vadibas punktu turpmāko izmantošanu, kā arī iekonservēt civilās aizsardzibas speciālās iekārtas un nepieļaut to demontāžu.

5. Ražošanas apvienibām, rūpnicām, uzņēmumiem, iestādēm un organizācijām saglabāt II, III un IV grupas patvertnes, izmantot tās saimniecibas vajadzibām un nepieļaut speciālo iekārtu demontāžu.

6. Atstāt ārpilsētas vadibas punktus šādu ministriju un uzņēmumu ricibā:

6.1. Iekšlietu ministrijai — ārpilsētas vadibas punktu Cēsu rajonā, Ieriķos;

6.2. Labklājibas ministrijai — ārpilsētas vadibas punktu Jēkabpils rajonā, Kūkās;

6.3. valsts uzņēmumam *Latvenergo* — ārpilsētas vadibas punktu Cēsu rajonā, Ieriķos;

6.4. valsts uzņēmumam *Latvijas gaisa satiksme* — ārpilsētas vadibas punktu Madonas rajonā, Jumurdā;

6.5. valsts uzņēmumam *Latvijas dzelzceļš* — ārpilsētas vadibas punktu Ogres rajonā, Pārogrē;

6.6. valsts uzņēmumam *Latvijas kuģniecība* — ārpilsētas vadibas punktu Rigas rajonā, Siguldā.

7. Republikas pilsētu pašvaldibām :

7.1. izmantot pilsētas vadibas punktus civilās aizsardzibas centra dežūrdienesta darba telpām;

7.2. divu nedēļu laikā pēc ši rikojuma izdošanas izdarit patvertņu inventarizāciju, V grupas patvertnes norakstit un svitrot no uzskaites;

7.3. IV grupas patvertnes (ierikotas dzivojamo ēku pagrabtelpās) izmantot pēc pašvaldibu ieskatiem;

7.4. ražošanas apvienibu, rūpnicu, uzņēmumu, iestāžu un organizāciju II, III un IV grupas patvertnes saglabāt, izmantot saimniecibas vajadzibām un nepieļaut speciālo iekārtu demontāžu.

8. Šī rikojuma izpildes kontroli uzdot republikas Civilās aizsardzibas centram.

Latvijas Republikas Ministru Padomes priekšsēdētājs I.Godmanis

Iedzīvotāju evakuācijas pasākumi

Latvijas PSR kara draudu gadījumā bija plānots visus iedzīvotājus no Rīgas un republikas pakļautības (kategorētām) pilsētām evakuēt uz lauku rajoniem ar vilcieniem, automašīnām un ejot kājām, kā arī ar ūdens transportu.

Atkarībā no iedzīvotāju skaita Latvijas PSR katrai pilsētai bija noteikts iedzīvotāju evakuācijas termiņš no 12 līdz 24 stundām. Lai organizēti veiktu evakuāciju, katrā uzņēmumā un valsts iestādē bija izveidotas evakuācijas komisijas, kas veidoja un uzturēja iedzīvotāju evakuācijas sistēmu un sadarbojās ar lauku rajonu attiecīgām evakuēto pieņemšanas komisijām regulāri saskaņojot evakuēto

izmitināšanu. Evakuācijas komisijas risināja arī evakuācijas veikšanai nepieciešamā transporta nodrošināšanas jautājumus.

Prioritāri plānoja slimnīcu, skolu un bērnudārzu, kā arī dažu iestāžu savlaicīgu evakuāciju. Piemēram, Rīgas pilsētas Izpildkomitejas darbiniekus bija plānots evakuēt uz Siguldu, kur izvietot pēc visu Siguldas dzīvokļu iemītnieku sablīvēšanas.

Analoģiski plāni civiliedzīvotāju evakuēšanai pēc stundu grafikiem no pilsētām tika sastādīti visām rūpnieciski attīstītām apdzīvotām vietām. Bija aprēķināti visi transporta, degvielas, pārtikas produktu resursi- un izveidotas atbilstošas materiālās rezerves. Pat ēdnīcu pavāri bija uzskaitē un viņiem bija sagatavoti konkrēti norīkojumi uz kādu pārvietojamo ēdināšanas punktu saskaņā ar civilās aizsardzības plānu kara draudu apstākļos.

-7-

13

Р А С Ч Е Т

ЗАБЛАГОВРЕМЕННОЙ ЭВАКУАЦИИ

Наименование категорированных городов	Подлежит заблаговременной эвакуации (тыс.чел.)					Планируется эвакуировать по видам транспорта (тыс.чел.)				Привлекается транспортных средств (единиц)			Срок эвакуации	Планируется эвакуировать по времени (нарастающим итогом тыс.чел.)									
	Всего	Студенты	Учащиеся	Дет.сады и спец.учрежд.	Пенсионеры домов инвалидов	Ж.д. транспортом	Автомобильным транспортом	Водным транспортом	Пешим порядком	Поездов	Автомобилей	Судов		За I сутки	За 2 сутки	За 3 суток	За 4 суток	За 5 суток	За 6 суток	За 7 суток	За 8 суток	За 9 суток	За I0 суток
За ЛССР в том числе:	I29,9	53,2	44,2	28,6	3,9	88,9	4I,0	-	-	240	I404	-	I0	38,6	7I,2	8I,9	I0I,4	II3,6	I20,6	I25,6	I27,6	I29	I29,9
г. Рига	77,4	43,6	23,I	8,4	2,3	65,4	I2,0	-	-	I74	I072	-	I0	I9,9	36,5	40,7	57,6	66,4	70,6	73,I	75,I	76,5	77,4
г.Даугавпилс	I3,I	2,2	4,6	5,8	0,5	4,3	8,8	-	-	23	I73	-	2	9,6	I3,I	I3,I	I3,I	I3,I	I3,I	I3,I	I3,I	I3,I	I3,I
г. Лиепая	2I,2	I,8	I0,8	8,6	-	I2,6	8,6	-	-	I9	93	-	7	I,3	5,2	9,7	I2,5	I5,9	I8,7	2I,2	2I,2	2I,2	2I,2
г. Вентспилс	3,I	-	0,9	I,9	0,3	2,4	0,7	-	-	I0	5	-	4	I,I	2,4	2,8	3,I	3,I	3,I	3,I	3,I	3,I	3,I
г. Елгава	9,5	5,6	I,6	I,9	0,4	-	9,5	-	-	-	50	-	2	4,0	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5
г. Резекне	4,8	-	2,4	2,0	0,4	4,2	0,6	-	-	I4	II	-	3	I,9	3,7	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8

мб 635

Savlaicīgas evakuācijas aprēķins

Materiāls no Latvijas PSR štāba izstrādātā Slepenā Evakuācijas pasākumu plāna Latvijas PSR kara laikam, 1988.gads (LUM 8912)

Shēma- Latvijas Republikas evakuācijas pasākumu organizācija.

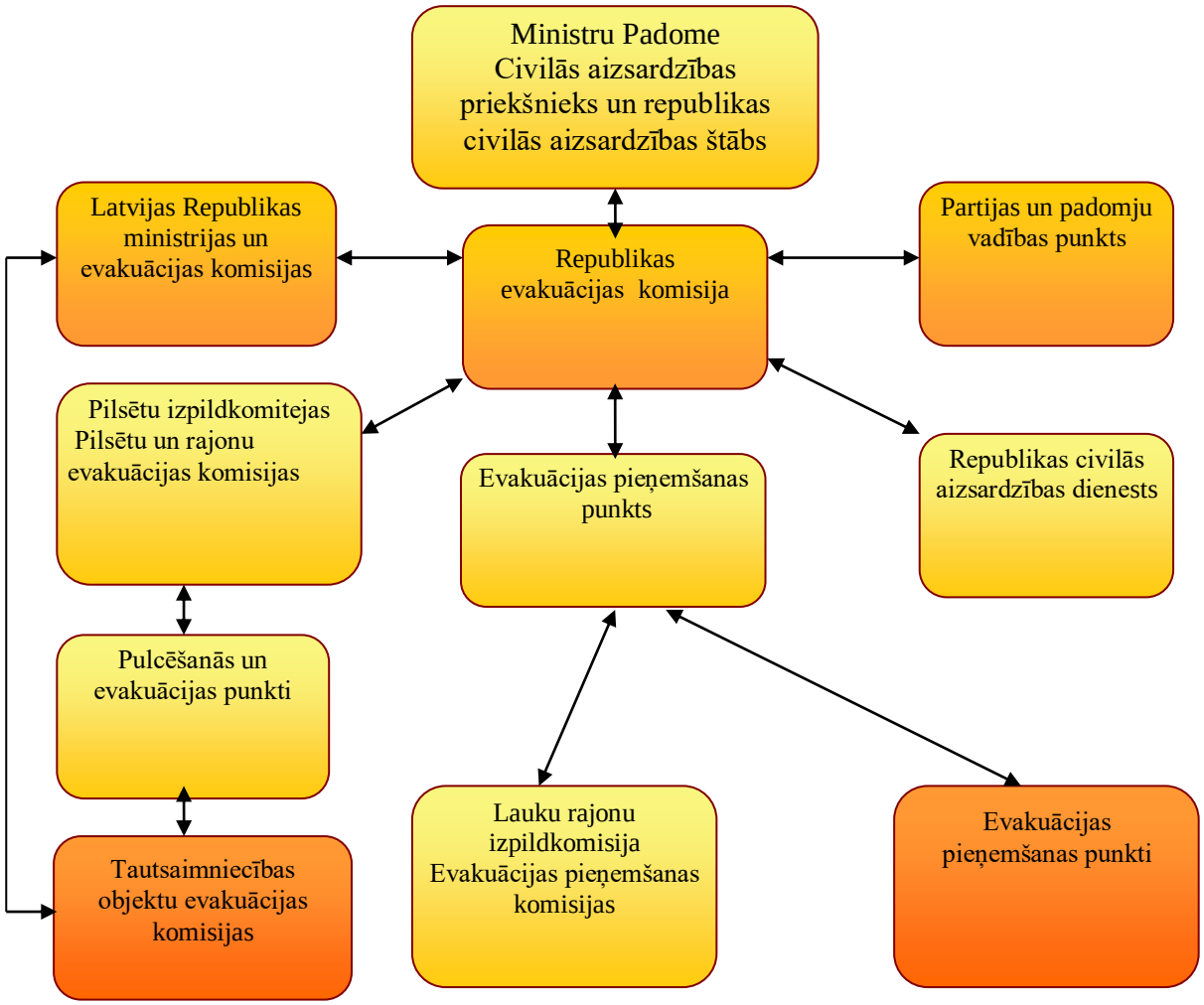

Rīdziniekus bija paredzēts evakuēt uz visiem Latvijas reģioniem, izņemot Kurzemi tāpēc, ka tur atradās paaugstinātas bīstamības objekts- Ventspils ostas rūpnīca ar amonjaka rezervuāriem- pati par sevi “bumba”. Ja šai rūpnīcai trāpītu pat parasta raķete, ņemot vērā Latvijā dominējošos ziemeļrietumu vējus, toksiskais mākonis pārklātu Latviju no Ventspils līdz Tukumam. CA dienestiem bija rīcības plāns arī ja būtu amonjaka noplūde no minētās rūpnīcas miera laika apstākļos.

Slepena karte (slepena-nosvītrots) Evakuācijas maršruti un rajoni evakuēto iedzīvotāju izvietošanai Latvijas PSR izstrādātā vienā eksemplārā. (LUM 8942)

Karti apstiprinājis: LPSR Ministru Padomes priekšsēdētājs, CA priekšnieks J.Rubenis 05.07.1988.g.; saskaņojis Baltijas kara apgabala štāba priekšnieks ģenerālleitnants A.Tjurins 04.07.1988.g.. Karti parakstījuši: LPSR CA štāba priekšnieks ģenerālmajors -I.Bruņenieks; Štāba operatīvās nodaļas priekšnieks pulkvedis – G.Migovičs.
Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas kartē iezīmēti civilās aizsardzības teritoriālo vadības orgānu vadības punkti pilsētās, rajonu centros un apdzīvotās vietās; rajonos norādīts vietējo iedzīvotāju,evakuējamo, kopējais skaits tūkst. cilvēku.
Tabulās informāciju: Evakuēto iedzīvotāju ierašanās ārpilsētas zonās; visaptveroša informācija par evakuāciju; galveno maršrutu izmantošanas secība vienlaicīgi evakuējot mobilizējamos resursus un iedzīvotājus.

Republikas pakļautības pilsētu rūpnīcās, kur darbība tika plānota arī kara laikā karaspēka nodrošināšanai ar rūpniecības precēm, tika būvētas aizsargbūves, kuru tilpums nodrošināja lielākās strādājošās maiņas aizsardzībai un saglabāšanai ienaidnieka uzbrukuma gadījumā arī ar kodolieroču vai kaujas indīgo ķīmisko vielu pielietošanu. Šādas aizsargbūves bija arī īpaši svarīgos uzņēmumos, kas atradās lauku rajonos.

Strādājošos plānoja izvest uz lauku rajoniem atpūtai, bet no rītiem bija jāatved atpakaļ pie darba galdiem. Tāda bija civilās aizsardzības plānu evakuācijas organizācijas sadaļas būtība.

Civilās aizsardzības Ugunsdzēsības dienesta mācības

Fragments no laikraksta **Cīņa, Nr.271 (19.11.1975)**

KOMPLEKSAS CIVILĀS AIZSARDZĪBAS MĀCĪBAS TUKUMA RAJONĀ

Nedēļas nogalē Tukuma rajonā notika nozīmīgs preiggaisa aizsardzības pasākums — kompleksas civilās aizsardzības mācības. Tajās piedalījās Latvijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētājs, republikas civilās aizsardzības priekšnieks J. Rubenis, priekšsēdētāja vietnieki un citi vadoši darbinieki.

Civilās aizsardzības mācības vesela rajona mērogā mūsu republikā notiek pirmo reizi. Tāpēc Tukuma rajonā apgūt pieredzi ieradās arī republikas pakļautības pilsētu un visu lauku rajonu izpildu komiteju priekšsēdētāji un civilās aizsardzības štābu priekšnieki.

Šajās mācībās piedalījās liels skaits Tukuma rajona iedzīvotāju. Īsā laikā te tika uzceltas vairākas patvertnes, hermētiski noslēgtas fermas un rūpniecības uzņēmumi. Šlampes ciemā rajona civilās aizsardzības darbinieku vadībā uz patvertni evakuēja skolēnus. Notika īpaša kolhozu un padomju saimniecību civilās aizsardzības grupu skate.

Uz pusstundu visā rajonā tika izziņota gaisa trauksme. Šajā laikā Tukuma iedzīvotāji nedrīkstēja atrasties uz ielas. Cilvēki, kurus preiggaisa aizsardzības trauksmes signāls pārsteidza uz lauka, meklēja patvērumu grāvjos, zem tiltiem un zem cietiem dabiskiem aizsegiem.

Pēc «sprādziena» Šlampes ciema teritorijā «aizdegās» dažas dzīvojamās mājas. Jau pēc brīža ugunsgrēka zonā ieradās tuvākā ugunsdzēsēju vienība. Pārdesmit minūšu laikā liesmas bija apslāpētas, un savu prasmi varēja rādīt drupu atracēju brigāde. Ieradās medicīnas darbinieki, lai palīdzētu «cietušajiem» un pēc iespējas īsākā laikā aiztransportētu tos no ugunsgrēka rajona.

Noslēgumā Latvijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētājs, republikas civilās aizsardzības priekšnieks J. Rubenis pozitīvi novērtēja civilās aizsardzības mācību norisi Tukuma rajonā.

V. Krasta

Civilās aizsardzības Ugunsdzēsības dienesta speciālās taktiskās mācības Tukuma rajona Slampes ciemā, 1975.gada 14.novembrī
Mācību novērotāji novēro masveida ugunsgrēku panorāmu no skatu laukuma (LUM 10025)

Izsmeļošāka informācija par Ugunsdzēsības dienesta Civilās aizsardzības Ugunsdzēsības dienesta mācības Lorupes karjerā, Inčukalnā, Rīgas rajonā, kuras notika 1980.gada aprīlī.

Nedēļu pirms mācībām Ugunsdzēsības pārvaldes Rīgas pilsētas ugunsdzēsības daļu inspektorus nozīmēja uz imitētas pilsētiņas celtniecību Lorupes karjerā netālu no Siguldas. Pilsētai tika doti pat ielu nosaukumi, piem. Svences iela.

Dažu kilometru attālumā no Lorupes karjera mobilizētie kareivji no Mehanizētā civilās aizsardzības pulka (dislokācijas vieta Rīgas rajons, Sūži,) mežā (aiz pagrieziena pie Sēnītes) iekārtoja Personāla un tehnikas uzņemšanas un izvietošanas punkta nometnes teltis.

Priekšlaicīgi sagatavošanās darbi Civilās aizsardzības Ugunsdzēsības dienesta mācībām Lorupes karjerā, Inčukalnā, Rīgas rajons, 1980.gada aprīlis (LUM 10009)

Priekšlaicīgi sagatavošanās darbi CA Ugunsdzēsības dienesta mācībām Lorupes karjerā, Inčukalnā, Rīgas rajons, 1980.gada aprīlis Imitētas mācību pilsētiņas celtniecība (LUM 10011)

Top imitētas mācību pilsētiņas Svences iela.
No labās Ugunsdzēsības pārvaldes Dienesta nodaļas vecākais inženieris Jurijs Jarnihs (LUM 10013)

Imitējot kodolsprādziena sekas kā masveida ugunsgrēku mācību laikā pilsētiņas būves visā karjera teritorijā tika aizdedzinātas, pilsētu dzēst ieradās Rīgas militarizēto ugunsdzēsības struktūrvienību tehnika, t. sk. autocisternas uz pilnpiedziņas šasijas URAL- 375. Pirmā autocisterna kolonnas priekšgalā no 5.daļas ar jaudīgu ūdens strūklu no stacionārā lafetes stobra uz auto jumta braucot nodzēsa degošo ceļa segumu, nodrošinot kolonnas ugunsdzēsības auto pārvietošanos pie degošajiem objektiem, lai pārējās cisternas varētu vienlaicīgi uzsākt vairāku objektu dzēšanu.

Dzēšanu no karjera augšpusē izbūvētas platformas vēroja PSRS un Latvijas PSR CA augstākās amatpersonas. Lai ugunsgrēka dzēšanas apstākļus tuvinātu karadarbības situācijai, un novērotājiem būtu interesantāk, Baltijas Kara apgabala karaspēka daļu obligātā karadienesta kareivji ugunsdzēsējus dāsni apmētāja ar skaņas granātām.

Civilās aizsardzības Ugunsdzēsības dienesta mācības Lorupes karjerā, Inčukalnā, Rīgas rajons, 1980.gada aprīlis
Atomsprādziena imitācija (LUM 10019)

Degošu imitētu būvju dzēšana ar ūdeni
Civilās aizsardzības Ugunsdzēsības dienesta mācības Lorupes karjerā, Inčukalnā, Rīgas rajons, 1980.gada aprīlis (LUM 9777)

Dzēšana ar gaisa mehāniskām putām
CA Ugunsdzēsības dienesta mācības Lorupes karjerā, Inčukalnā, Rīgas rajons, 1980.gada aprīlis (LUM 9789)

Dažreiz mācību gaitā tika reāli pārbaudīta republikas pakļautības pilsētu civilās aizsardzības štābu gatavība savlaicīgi pieņemt savā sastāvā mobilizētos darbiniekus no rezervistiem.

Šādu pasākumu veikšana deva labu iespēju to dalībniekiem apgūt nepieciešamās iemaņas praktisko pasākumu izpildē, bet attiecīgiem vadošajiem darbiniekiem iespēju redzēt, kā tiek organizēti un veikti attiecīgi civilās aizsardzības pasākumi notikuma vietā, kā arī tika atklāti jautājumi, kuriem turpmāk jāpievērš īpaša uzmanība.

Mobilizācijas ugunsdzēsības formējumi

Laikā, kad Latvija bija PSRS sastāvā, militāra konflikta, kara, katastrofas gadījumam tika veidoti mobilizācijas ugunsdzēsības formējumi. Latvijas Iekšlietu ministrijas Ugunsdzēsības pārvaldē tika izveidota Mobilizācijas darba un civilās aizsardzības nodaļa. Mobilizācijas nodaļas virsnieki, kuru amata nosaukums ikdienā bija "Operatīvā dežuranta vietnieks" ar apakšpulkveža maksimālo dienesta pakāpi, gatavoja, koriģēja un pastāvīgi aktualizēja dokumentus piecu speciālu ugunsdzēsības mobilizācijas vienību (sākumā bataljonu, vēlāk pulku ar skaitlisko sastāvu katru virs 1000 cilv.) izveidei no mobilizācijas resursiem.

Mobilizācijas gadījumā šīs vienības tika ātri apmācītas, ekipētas, nodrošinātas ar tehniku. Caur PSRS Aizsardzības ministrijas kara komisariātiem tika plānoti un pierakstīti vienībās mobilizējamie rezervisti ar atbilstošām militārās uzskaites specialitātēm. Vienību materiālajai nodrošināšanai speciālās rezervju noliktavās glabāja un atjaunoja speciālā formas, aizsargapģērba un aizsarglīdzekļu, bruņojuma rezerves (vienību ierindas un seržantu sastāvam bija paredzēti vieglie strēlnieku automātiskie ieroči, virsniekiem- tabeles pistoles). Noliktavās glabājās un tika regulāri atjaunota speciālie ugunsdzēsības transportlīdzekļi- Ugunsdzēsības sūkņu stacijas PNS-110, šļūteņu automobiļi, autocisternas, vieglais operatīvais, saimnieciskais transports, lauka virtuves, teltis utt., viss nepieciešamais mobilas vienības formēšanai uzturēšanai un funkciju nodrošināšanai darbojoties autonomā režīmā.

Mobilā radiostacija R- 118 (P-118) uz GAZ 63 šasijas, 1981.g.

Ikdienā Ugunsdzēsības pārvaldes Mobilizācijas darba nodaļas slepenajā (pašlaik - “sevišķajā”) lietvedībā glabājās visi nepieciešamie mobilizējamo vienību dokumenti un dažādi ģerboņa zīmogi, kur ap centrā attēloto PSRS ģerboni apkārt bija izvietots uzraksts: “Karaspēka daļa Nr…….”, t.i. zīmogu forma un saturs bija unificēts, kā visās PSRS Aizsardzības ministrijas karaspēka daļās.

Mobilizācijas izsludināšanas gadījumā Mobilizācijas nodaļas Operatīvā dežuranta vietnieks kļuva par pulka komandieri, ārpus pilsētas, iepriekš apzinātā dislokācijas vietas teritorijā, parasti mežainā apvidū, veidoja labi maskētu Personālsastāva un tehnikas pieņemšanas punktu (PTPP), ar vairākām lauku armijas teltīm.

Komandu-štābu CA Ugunsdzēsības dienesta mācības, 1981.gada marts-aprīlis (Foto no albuma LUM 7999)

Telts uzstādīšana, 1981.g,

Pieņemšanas punkta priekšnieka telts, 1980.g.

Atmobilizētos un mobilizācijas ugunsdzēsības vienībās (pulkos) pierakstītos rezervistus kara komisariāti sūtīja uz PTPP, paralēli piegādājot rezervju noliktavās atkonservēto bruņojumu, formas apģērbu, speciālo un saimniecisko tehniku un tml.. Ierodoties PTPP veica rezervistu sanitāro apskati un apstrādi, apgādāja ar militārā parauga formas apģērbu, speciālajiem līdzekļiem un forsēti veica vismaz nedēļu ilgu rezervistu sagatavošanas (apmācības) kursu.

Latvijā veidojamās mobilizācijas ugunsdzēsības vienības (pulki) bija iekļauti PSRS iekšlietu ministra rezervē, nepieciešamības gadījumā tos ešelonētu un pārdislocētu saskaņā ar Baltijas kara apgabala pavēli.

Pārbaudot mobilizējamo vienību veidošanas reālo gatavību regulāri tika veiktas dažādas inspekcijas un dažādos vadības līmeņos un no dažādu speciālu iestāžu puses organizētas pārbaudes, plānotas un noturētas dažādu līmeņu praktiskas mācības štāba līmenī, kā arī iesaistot rezervistus un citus resursus.

Vienas no ievērojamākajām liela mēroga mobilizācijas mācības organizēja 1981.gadā Ieriķu tuvumā, kur bija izvietotas rezervju noliktavas. Minētajās mācībās tika reāli atmobilizēti vairāk, kā 700 cilv. rezervisti, kurus transportēja uz PTPP,

veica medicīnisko pārbaudi, sanāciju, ietērpa formā, apgādāja ar speciālajiem līdzekļiem, bruņojumu, ugunsdzēsības tehniku, izvietoja izveidotajā nometnē un veica apmācību.

Kodolieroču lietošanas gadījumam militāra konflikta vai kara gadījumā mobilizējamajām ugunsdzēsības vienībām reāli tika uzturēts augsts praktiskās gatavības līmenis.

Medicīnas dienesta sanitārās kopas

Pētnieciskā darba sadaļā "Vietējā pasīvā gaisa aizsardzība" - "Spēcīga sanitārā kopa — katras Sarkanā Krusta organizācijas lepnums!" informācija par to, kā aizsākās šo formējumu darbība, sniegts ieskats par 1950.gados rīkotajām sacensībām gan pieaugušajiem, gan skolu jaunatnei.

Reorganizētās CA sistēmas laikā (no 1960.gada līdz 1980.gadu beigām), lai paaugstinātu sanitāro kopu (25 cilvēku sastāvā) un posteņu (5 cilvēku sastāvā) praktiskās sagatavotības līmeni, Sarkanā Krusta biedrības komitejas kopā ar civilās aizsardzības štābiem un veselības aizsardzības iestādēm regulāri organizēja sanitāro kopu skates, treniņus, mācības un sacensības. Ar inventāru sanitārās kopas apgādāja iestādes un uzņēmumi, kas kopas organizēja.

Starp CA nemilitarizētajiem CA formējumiem šo vienību sagatavotība bija viena no labākajām, kas deva iespēju savlaicīgi sniegt kvalificētu palīdzību cietušajam nelaimes gadījumos bez mediķu palīdzības, kas pozitīvi ietekmēja iestādes, uzņēmuma, objekta darba ritmu, kā arī potenciālu sniegt palīdzību jebkurā diennakts laikā sev un saviem ģimenes locekļiem.

Frаments no laikraksta Cīņa, Nr.219 (18.09.1975)
"Limbažos notika uzņēmumu, organizāciju, kolhozu un padomju saimniecību civilās aizsardzības sanitāro kopu un posteņu sacensības.
Sacensību dalībniecēm bija savas teorētiskās zināšanas un praktiskās iemaņas bakteriāli inficētā, ķīmiski saindētā un kodolieroču postījumu rajonā.
Četrpadsmit sanitāro kopu sacensībā tiesnešu kolēģija par labākajām atzina zvejnieku kolhoza «Brīvais vilnis» II komandu, Salacgrīvas zivju konservu kombināta un padomju saimniecības «Salacgrīva» pārstāves.

Divdesmit četru sanitāro posteņu sacensībā veiksmīgākās bija kolhoza «Brīvais vilnis», tirdzniecības apvienības «Salacgrīva» un kolhoza «Ļeņina ceļi» dalībnieces.
Uzvaru kopvērtējumā un Limbažu rajona civilās aizsardzības štāba ce|ojošo kausu izcīnīja zvejnieku kolhozs «Brīvais vilnis». “

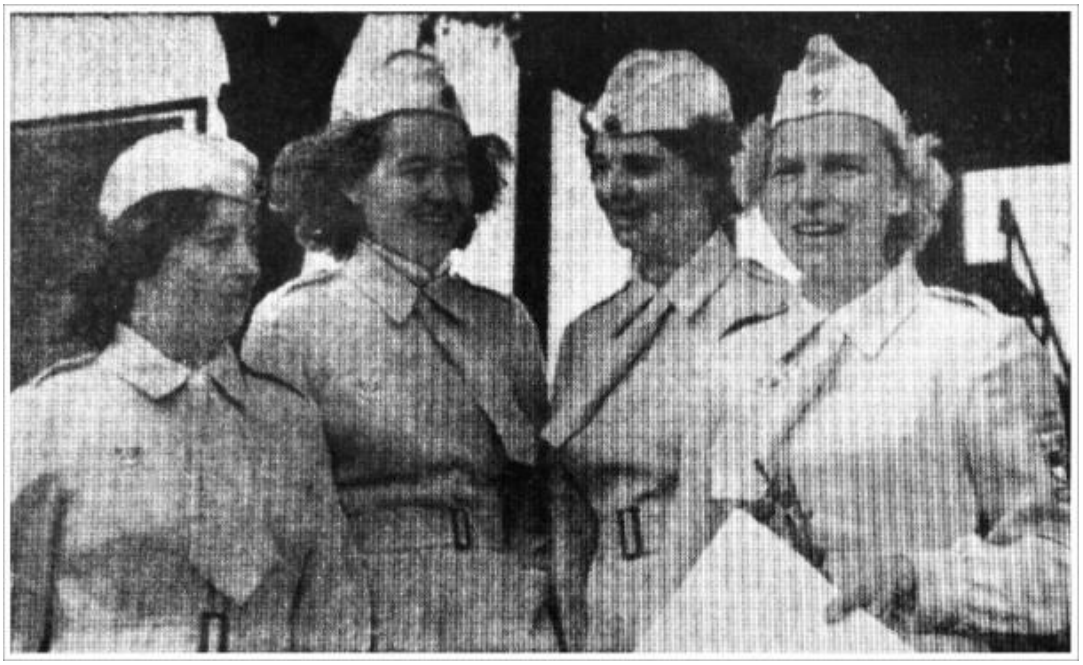

O. Lūša teksts un foto
Attēlos: Sanitāro posteņu sacensībās pirmo vietu izcīnīja zvejnieku kolhoza «Brīvais vilnis» pārstāves Rita Dimanta (no kreisā:), Irēna Galdika, Ausma Ungure un Rasma Sambla.

Kopu un posteņu personālsastāvu sagatavoja pēc vienotas programmas, ko bija apstiprinājusi PSRS Sarkanā Krusta un Sarkanā Pusmēness biedrību savienības izpildkomiteja, PSRS Civilās aizsardzības štābs un PSRS Veselības aizsardzības ministrija.

Ik gadu tika organizētas kopu vai posteņu republikas sacensības. Sacensībās parasti piedalījās labākais sanitārais postenis vai kopa no katra rajona. Šādas sacensības tika organizētas uz starprajonu vai pilsētu civilās aizsardzības kursu bāzes.

Cēsu rajona sanitāro kopu sacensības, 1980.gadi

Sacensību dalībnieki demonstrēja savu prasmi risināt sarežģītus medicīniski sanitāros uzdevumus sarežģītos apstākļos. Sacensībās tika pārbaudīta sanitāro posteņu personālsastāva disciplinētība, to izturētība un praktiskā meistarība pirmās medicīniskās palīdzības sniegšanā. Vērtēja arī piedalīšanos sanitārijas un sanācijas, profilakses un pretepidēmiskajos pasākumos, medicīnisko un sanitāro zināšanu propagandēšanā iedzīvotāju vidū.

1970.-1980.gados sacensībās piedalījās arī posteņi un kopas no Lietuvas un Igaunijas. Labākos stimulēja ar naudas prēmijām un tūrisma braucieniem, arī ārpus Latvijas robežām.

Republikānisko ikgadējo sacensību pasākums sākās ar sacensību karoga pacelšanu, tradicionālo dalībnieču gājienu, ziedu nolikšanu pie Ļeņina pieminekļa. Pēc tam pildīja sacensību vingrinājumus un uzdevumus īpaši tam iekārtotās vietās vai CA mācību pilsētiņās. Sanitāro kopu dalībniecēm izsniedza sacensību biļetenus, skrejlapas ar uzdevumiem. Darbojās arī propagandas štābs, speciāli iekārtota automašīna ar skaņu iekārtām. Sacensību dalībniekus nodrošināja arī ar sātīgām pusdienām.

ПРИКАЗ

НАЧАЛЬНИКА ГРАЖДАНСКОЙ ОБОРОНЫ ЛАТВИЙСКОЙ ССР

№ 3

«27» февраля 1987 года город Рига

"О соревнованиях санитарных дружин, санитарных постов"

В целях совершенствования тактико-специальной подготовки санитарных дружин, санитарных постов

приказываю:

1. Начальникам Гражданской обороны городов и районов провести городские и районные соревнования санитарных дружин и санитарных постов до 1 июля 1987 года, в соответствии с приложением № 1.
2. Соревнования проводить на базе учебных центров и городков Гражданской обороны в строгом соответствии с методическими указаниями штаба Гражданской обороны ЛССР, Министерства здравоохранения ЛССР и Центрального комитета общества Красного Креста ЛССР. Оценку санитарной стенной печати провести в соответствии с приложением № 2.
3. Обеспечить участие в городских и районных соревнованиях всех санитарных дружин и санитарных постов, занявших первое место в объектовых соревнованиях, а также санитарных дружин и санитарных постов тех объектов, где имеется по одному формированию.
4. Расходы, связанные с подготовкой санитарных дружин и санитарных постов и проведением городских, районных соревнований, отнести на счет организаций, учреждений и предприятий.
5. Городским, районным отделам народного образования выделять на соревнования учащихся в качестве статистов по заявкам штабов Гражданской обороны.
6. Обеспечение общественного порядка в местах проведения соревнований возложить на службу охраны общественного порядка ГО городов, районов.

Fragments no Latvijas PSR civilās aizsardzības priekšnieka 1987.gada 27.februāra pavēles Nr.3 “Par sanitāro kopu, sanitāro posteņu sacensībām” (LUMp 1434)

Ar mērķi pilnveidot sanitāro kopu un posteņu taktiski-speciālo sagatavotību pavēlu:

1. Pilsētu, rajonu CA priekšniekiem līdz 1987.gada 1.jūlijam organizēt pilsētu un rajonu sanitāro kopu un posteņu sacensības (saskaņā ar pielikumu).

2. Sacensības rīkot uz mācību centru un CA pilsētiņu bāzes, stingri ievērojot Latvijas PSR CA štāba, LPSR Veselības ministrijas un LPSR Sarkanā Krusta Centrālās komitejas izstrādātos metodiskos norādījumus.

3. Nodrošināt dalību pilsētu un rajonu sacensībās tām sanitārām kopām un posteņiem, kuri objektu sacensībās ieņēma pirmo vietu, kā arī to objektu sanitārām kopām un posteņiem, kuros ir tikai viens formējums.

4. Izmaksas, kas saistītas ar sanitāro kopu un sanitāro posteņu sagatavošanu un pilsētas, rajonu sacensību rīkošanu, sedz organizācijas, iestādes un uzņēmumi.

5. Pilsētas un rajonu Tautas izglītības nodaļām, pēc Civilās aizsardzības štābu pieprasījuma, norīkot uz sacensībām skolniekus kā statistus.

6.Sabiedriskās kārtības nodrošināšanai sacensību norises vietās piesaistīt pilsētas, rajonu CA sabiedriskās kārtības dienestus.

Emblēma
Republikānisko sanitāro posteņu XII sacensības Jēkabpilī, 1986.gada 02.jūlijs
(LUM 9733)

Emblēma - Republikānisko sanitāro posteņu XII sacensības Jēkabpilī, 1986.g. 02.jūlijā (LUMp 1433)

Kompleksajās CA mācībās kopā ar medicīniskajiem formējumiem, sanitārajām kopām vienlaicīgi darbojās arī citi CA formējumi. Atšķirība no sanitāro

kopu sacensībām bija tā, ka kompleksajās mācībās apguva zināšanas un iemaņas, nevis sacentās.

Bija tradīcija rīkot sanitāro kopu salidojumus. Piemēram, 1961.gada oktobrī VEF kultūras pils lielajā zālē sapulcējās vairāk nekā 600 Rīgas pilsētas Proletāriešu rajona uzņēmumu un iestāžu sanitāro kopu dalībnieces. Salidojumu veltīja PSKP XXI kongresam, to Proletāriešu rajona Sarkanā krusta komiteja kopā ar LKP rajona komiteju un Izpildkomiteju.

Salidojumos dalībnieki dalījās ar gūto darba pieredzi, iztirzāja atzinumus par paveikto un turpmāk darāmo, labākajiem pasniedza veicināšanas balvas.

1986.gada nogalē Valmierā notika valmieriešu un cēsinieku sanitārā aizsardzības darba aktīvistu starprajonu salidojums, kas bija - pirmais šāda veida pasākums republikā, tādējādi aizsākot vēl vienu sociālistiskās sacensības partneru tradīciju.

Valmieras rajona sanitārā aktīva salidojums Valmieras ciema “Vanagos”, 1986.gada novembrī (LUMp 1895)

Aktu zālē pie prezidija galda no labās puses (uz salidojumu uzaicinātie Cēsu rajona sadarbības partnenri) 2.- Cēsu rajona Partijas komitejas pārstāve Dace Zariņa, 3.- Sarkanā Krusta Cēsu rajona komitejas priekšsēdētāja Sarma Ozoliņa.

Republikānisko sanitāro kopu sacensību atklāšana Rīgas pilsētas civilās aizsardzības pilsētiņā, (Sužu ciematā), 1987.g. jūlijā
Tribīnē no kreisās puses pirmajā rindā: Latvijas PSR Sarkanā Krusta prezidents ***Uldis Laucis,*** *trešais Latvijas PSR Civilās aizsardzības štāba priekšnieks ģenerālmajors Ilmārs Bruņenieks, ceturtais Veselības aizsardzības ministra vietnieks Gunārs Orleāns; otrajā rindā pirmais: Latvijas PSR Civilās aizsardzības štāba Medicīniskā nodrošinājuma nodaļas priekšnieks pulkvedis Rūdolfs Guļanskis.*

Vēl 1989.gadā vairākos Latvijas PSR rajonos un objektos rīkoja sanitāro kopu un sanitāro posteņu sacensības, bet Republikas mērogā rīkotās sanitāro kopu XI sacensības Cēsīs 1988.gada vasarā bija pēdējās.

Republikānisko sanitāro kopu XI sacensības Cēsīs, Jāņmuižas sporta stadionā, 1988.g. Lāpas iedegšana (LUMp 1911)

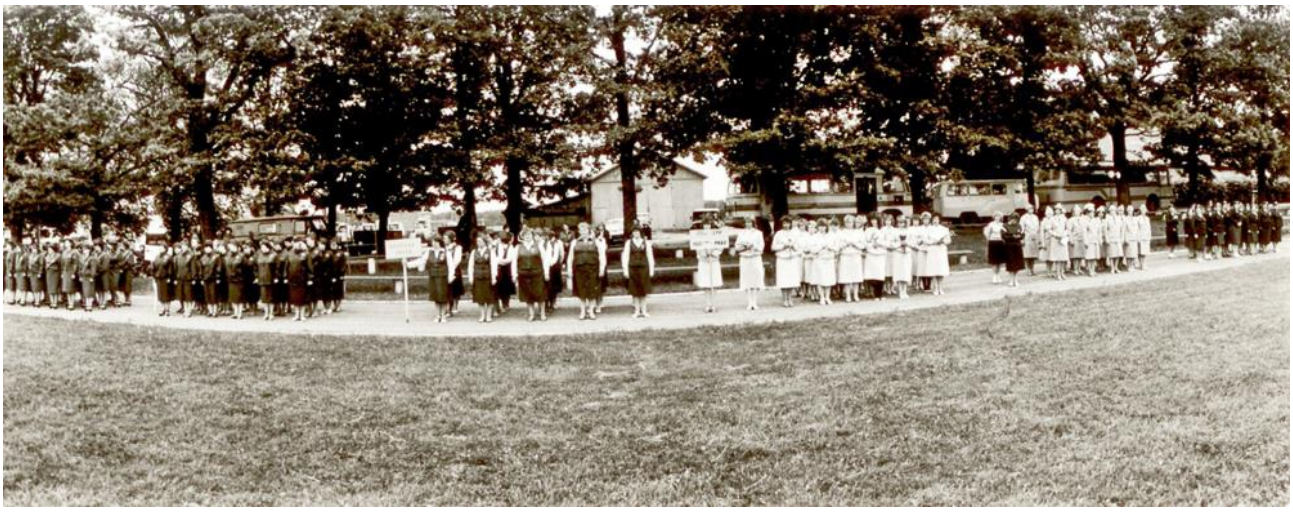

Republikānisko sanitāro kopu XI sacensības Cēsīs, 1988.g.
Uzvarētāju apbalvošanas ceremonija. (LUM 9131)

Tā kā 1980.gadu beigās jaunas vēsmas bija ienākušas arī civilajā aizsardzībā- tika izvirzīts jautājums par to, ka nodarbībās apmācot CA formējumus galvenā uzmanība jāveltīta praktiskai rīcībai stihisku nelaimju un negadījumu apstākļos un otrā plānā paliek jautājums par rīcību kara laikā.

Laikrakstā Padomju Druva (Cēsis), Nr.154 (29.12.1988)

Publicēta "Rajona civilās aizsardzības aktīva dalībnieku REZOLŪCIJA":

- ✓ Atzīt, ka rajona civilās aizsardzības pašreizējais līmenis neatbilst mūsdienu prasībām.
- ✓ Atbalstīt partijas rajona komitejas un rajona izpildkomitejas 1988. gada 8. decembra lēmumu «Par radikālu civilās aizsardzības tālāku pārbūvi Cēsu rajonā 1989. gadā». .
- ✓ Civilās aizsardzības formējumus plānoto taktiski speciālo mācību laikā iesaistīt būtiskāko ekoloģisko jautājumu praktiskā risināšanā, cieši sadarbojoties ar Dabas un pieminekļu aizsardzības biedrību un Vides aizsardzības klubu.
- ✓ Aicināt sabiedriskās organizācijas izteikt savu viedokli un priekšlikumus par rajona civilās aizsardzības pilnveidošanu, sabiedriskās domas veidošanu un iedzīvotāju iesaistīšanu pasākumu izpildē.
- ✓ Asi vērsties pret birokrātisma izpausmēm civilās aizsardzības jautājumu risināšanā.

- ✓ Rekomendēt republikas Civilās aizsardzības štābam sanitāro kopu republikas sacensības organizēt reizi trijos gados. Uzskatīt par nelietderīgu iekļaut tiesnešu sastāvā to rajonu medicīniskos darbiniekus, kuru sanitārās kopas piedalās sacensībās. Sanitāro posteņu republikas sacensības uzskatīt par nelietderīgām.

.

Skolu jaunatnes sanitārie posteņi (1960.-1980.g.g.)

Skolās bija izveidoti sanitārie posteņi, kur apgva iemaņas sniegt pirmo medicīnisko palīdzību cietušajiem. Teorētiskās un praktiskās nodarbības notika medicīnas māsu uzraudzībā. Sanitāro posteņu sacensības rīkoja attiecīgi skolās, pilsētās, rajonos.

Kopš 1960.gada ik gadu kādā no Latvijas PSR republikas pilsētām organizēja Republikāniskos skolu sanitāro posteņu salidojumus. Kopu dalībnieki rādīja prasmi palīdzības sniegšanā "cietušajiem" nelaimes gadījumos un uz ūdeņiem, slimnieku kopšanā, ārstniecības augu atpazīšanā, kārtoja ieskaites civilās aizsardzības disciplīnās- kā pareizi jāuzvelk gāzmaska u.c., kā arī kārtoja GDA normas.

Salidojumu mērķis bija noskaidrot labākos dalībiekus, kā arī ieaudzināt viņos vēlēšanos pastāvīgi būt nomodā ne vien par savu, bet arī līdzcilvēku veselību.

Pirmo vietu ieguvēji saņēma Goda rakstus, vērtīgas balvas un ceļazīmes uz pionieru nometni «Arteks», pasākuma norisi filmēja.

Salidojuma programmas bija plašas un daudzveidīgas. 1960.-tajos, 1970.-tajos gados salidojumi norisinājās piecas dienas, bet 1980.gados trīs dienas.

Pasākuma laikā pie tradicionālā pionieru ugunskura skanēja dziesmas un mūzika.

Ieskats skolu sanitāro posteņu IV Republikāniskajā skatē Ogrē 1963.gada vasarā:

Te mēs stāvam. Pilnā kaujas gatavībā. Vai viss ir paņemts līdz? Vai nekas nav aizmirsies? Tūlīt atskanēs sacensibu signāls.

Somas plecos! Nu tikai aši uz priekšu. Katra minūte dārga.

Ap vienu telti šalc — palmas! Jā, ja! Kas par to, ja tās vei dotas no Ogres malas niedrēm. Bet līdzās balo Liepājas lie daga smiltis, uz tām skolas nosaukums, veidots no gliemežvā ciņiem. Bērnu čaklās rokas savākušas ziedus, mētras, akmenti nus, čiekurus. Viss, viss var noderēt apkārtnes izdailošanai

«Ievainotais» guļ un smaida, bet «mediciniskais personāls» raujas vaiga sviedros.

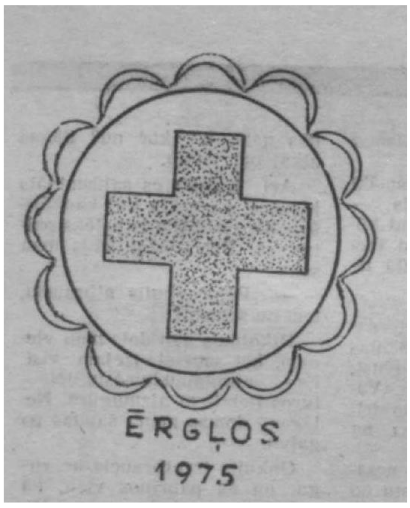

Emblēma
Skolu sanitāro posteņu Republikānisko XVI salidojums Ērgļos, 1975.gada vasara

Ieskats arī V.I.Ļeņina 100.dzimšanas dienas atcerei veltītajā X Republikāniskajā skolu sanitāro posteņu salidojumā Aglonas Internātskolā, gleznainā Cirišu ezera krastā 1969.gada jūnija beigās:

salidojumā piedalījās 33 republikas rajonu un pilsētu 7.-8. klašu sanitārie posteņi. Pasākums ilga vairākas dienas un tā programmā bez sacensību norises vēl bija iekļauti: ekskursijas brauciens, sporta spēles, aizraujošas cīņas jautro un asprātīgo klubā, sienas avīžu, sanitāro biļetenu izdošana, albumu un fotovitrīnu noformēšana un pulcēšanās pie ugunskura, kur norisinājās priekšnesumi – dziesmas un dejas.

1973.gada gadskārtējā skolu sanitāro posteņu XIV salidojumā Valmierā, vienā no pasākuma dienām sanitāro posteņu dalībnieces reāli piedalījās jaunās Valmieras slimnīcas celtniecības darbos, pasākuma programma tiešām bijusi plaša un daudzveidīga.

Skolu jaunatnes 1987.gadā gadskārtējais Iecavā rīkotais, 28.salidojums bijis pēdējais, pieteikumus sacensībām iesūtījuši 40 sanitārie posteņi, bet piedalījās 35 posteņi.

1988.gadā jau tikai atsevišķas skolas rīkoja secensības. Neraugoties uz to, ka 1989.gadā rajona mērogā šādu pasākumu rīkošana skolām vairs nebija obligāta, Ogres rajona skolās tomēr tās rīkoja un pēc tam uzvarētāji pulcējās Ogres rajona posteņu sacensībās.

Ar to arī ir beidzies aktīvais un piepildītais medicīnas dienesta nemilitarizēto CA formējumu - sanitāro kopu un posteņu darbs.

Valmieras rajona skolu pārbaudes CA jautājumos, 1980.gadi (LUMp 1727)

(Foto no albuma LUMp1727)

(Foto no albuma LUMp1727)

(Foto no albuma LUMp1727)

(Foto no albuma LUMp1727)

Latvijas PSR Civilās aizsardzības ķīmiskā laboratorija

Kā iepriekš bija minēts, iedzīvotāju dzīves apstākļu nodrošināšanai krīzes, katastrofu vai militāra konflikta gadījumā ar kodolieroču pielietošanu svarīgs faktors bija pārtikas un ūdens avotu aizsardzība, pārtikas rezervju un pirmās nepieciešamības priekšmetu krājumu izveidošana. Attiecīgos pasākumus plānoja un realizēja jau miera laikā.

Radiācijas, ķīmiskās un bioloģiskās novērošanas un laboratoriskās kontroles organizēšana deva iespēju savlaicīgi brīdināt iedzīvotājus par saindēšanās draudiem.

Latvijas Republikā darbojās speciālā laboratorija ar uzdevumu pārbaudīt gāzmasku derīgumu pēc rūpnīcas dotās garantijas termiņa beigām un tiesības pagarināt derīguma termiņu vēl uz 5 gadiem.

Laboratoriju Latvijā izveidoja 1944.gada rudenī, pakļaujot Rīgas pilsētas Vietējās Pretgaisa aizsardzības štābam. VPGA bija republikas Iekšlietu ministrijas struktūrvienība, kas pakļauta Vissavienības Pretgaisa Aizsardzībai. Laboratorija atradās Padomju bulvārī 14 (tagad Z.Meirovica) iela.

Laboratorijas uzdevumi bija:

- indīgo kaujas vielu noteikšana paraugos;
- objektu laboratoriju darbinieku apmācība;
- degazējošo vielu kvalitātes noteikšana:
- valsts rezervē esošo aizsardzības līdzekļu (gāzmasku, aizsargtērpu, gāzu patvertņu filtru) derīguma un kvalitātes noteikšana (atbilstoši TN prasībām).

Latvijas PSR laboratorija bija centrālā visā Baltijā, tādēļ apkalpoja arī Igaunijas PSR un Lietuvas PSR darba rezultātus. Laboratorijas štatā bija trīs darbinieki – priekšnieks, tehniķis-ķīmiķis un inženieris-ķīmiķis. 1957.gadā par laboratorijas priekšnieku nozīmēja virsnieku.

Sakarā ar to, ka 1950.gados sākās intensīvi atomieroču izmēģinājumi atmosfērā, kļuva nepieciešams kontrolēt radioaktīvo vielu nosēšanos uz zemes.

Sākumā ar to nodarbojās PSRS Atomenerģētikas institūts Maskavā, bet tā kā paraugus ņēma visā Padomju Savienības teritorijā, pagāja ilgs laiks, kamēr tos pārbaudīja.

Vietējās Pretgaisa aizsardzības laboratorijas izvietoja katrā republikā, lielākajās PSRS republikās pat vairākas, Krievijā to bija ap 40, tādēļ vēlāk nolēma šo darbu nodot Vietējai pretgaisa aizsardzības sistēmai.

Laboratoriju inženierus - ķīmiķus apmācīja Atomenerģētikas institūtā un 1958.gada vidū laboratorija sāka analizēt radioaktīvos paraugus Latvijas PSR. Latvijas PSR laboratorija saņēma paraugus no 19 vietām – Latvijas, Igaunijas, Lietuvas un Kaļiņingradas, tāpēc papildus esošajam iedalīja vēl divas papildus dozimetristu štata vietas – tehniķi un inženieri.

Darbs bijis sarežģīts, jo no dažām vietām paraugus piegādāja uzreiz par vairākām dienām un aktīvos paraugus vajadzēja pārbaudīt atkārtoti mēneša laikā 10 reizes. Par visiem aktīviem mērījumiem vajadzēja steidzīgi ziņot Maskavai, tāpēc darbs laboratorijā bieži vien ieilga līdz vēlam vakaram.

Kad VPGA 1960.gadā reorganizēja par civilo aizsardzību, darba apjomi pieauga.

Republikas CA štābam uzbūvēja komandpunktu Siguldā un tur tika iekārtotas telpas arī laboratorijai.

Laboratorijas darba apjoms pieauga arvien vairāk, jo palielinājās aizsardzības līdzekļu rezerves, un to visu vajadzēja kontrolēt, arī pārbaudīt radioaktivitātes mēraparātus (dozimetrus) . Tika izveidots objektu laboratoriju tīkls (vairāk nekā 100 laboratoriju) un šo laboratoriju darbinieku apmācību indīgo ķīmisko vielu noteikšanā, radioaktivitātes noteikšanā veica Latvijas PSR CA štāba laboratorijas darbinieki.

LPSR CA štāba laboratoriju darbinieki piedalījās CA mācībās, kur veica darbu ar indīgajām kaujas vielām (IKV) objektu gatavības pārbaudēs, praktiskajās nodarbībās ar indīgām kaujas vielām, gāzmasku pārbaudēs gāzu kamerās ar hlorpikrīnu.

Pēc Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas mainījās CA uzdevumi, darbu apjoms laboratorijā samazinājās un laboratorijā palika viens darbinieks.

1992.gadā laboratoriju pārcēla uz LR CA Operatīvā centra Mācību centra telpām Pētersalas ielā 10, laboratorija nodarbojās arī ar radiācijas mēraparatūras regulēšanu. Pēc CA centra iekļaušanas VUGD 1998.gadā, darbu apjoms samazinājās un vēlāk laboratoriju iekļāva VUGD Zinātniski –pētnieciskajā pārvaldē.

Iekārtas filtrējošo gāzmasku kārbu elpošanas pretestības pārbaudei

Iekārta gāzmasku sejas daļas (maskas) un izelpas vārstu hermetiskuma pārbaudei

Attēli no Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Ugunsdrošības un civilās aizsardzības koledžā uzņemtās videofilmas 2005.gadā

Iedzīvotāju kolektīvā un individuālā aizsardzība

Pētnieciskā darba I. daļā "Vietējā pasīvā gaisa aizsardzība" minēts, ka 1950.gados Latvijas PSR sākās intensīva civilās aizsardzības vadības punktu, komandpunktu, aizsargbūvju un citu aizsardzības objektu celtniecība, pagrabtelpu pielāgošana patvertnēm u.c., kur tika ieguldīti ievērojami līdzekļi.

Tāpat patvertņu būvniecība turpinājās 1960.- 1980.g.g.; uzņēmumu attīstības gaitā būvēja jaunas patvertnes, paredzot strādājošo lielākās maiņas aizsardzību.

Patvertņu būvniecību un ekspluatācijas kārtību regulēja būvnormatīvs un instrukcija. Patvertnes galvenokārt tika būvētas republikas pilsētās ar attīstītu ražošanu un ievērojamu iedzīvotāju skaitu. Patvertņu būvniecību finansēja no valsts budžeta līdzekļiem.

Laikā no 1940. līdz 1990.gadam aizsargbūves dzīvojamajās mājās un rūpniecības uzņēmumos tika uzturētas darba kārtībā.

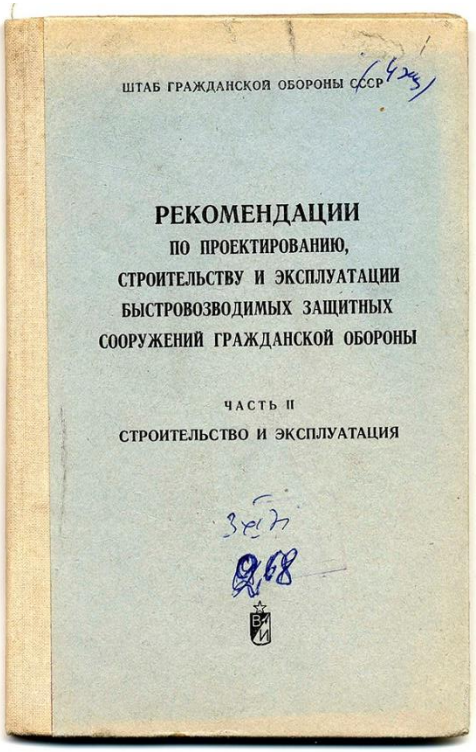

Grāmata “Rekomendācijas ātri izbūvējamo civilās aizsardzības aizsargbūvju projektēšanai, būvniecībai un to ekspluatācijai”

II daļa Celtniecība un ekspluatācija

PSRS CA štābs, Maskavā 1971.g.

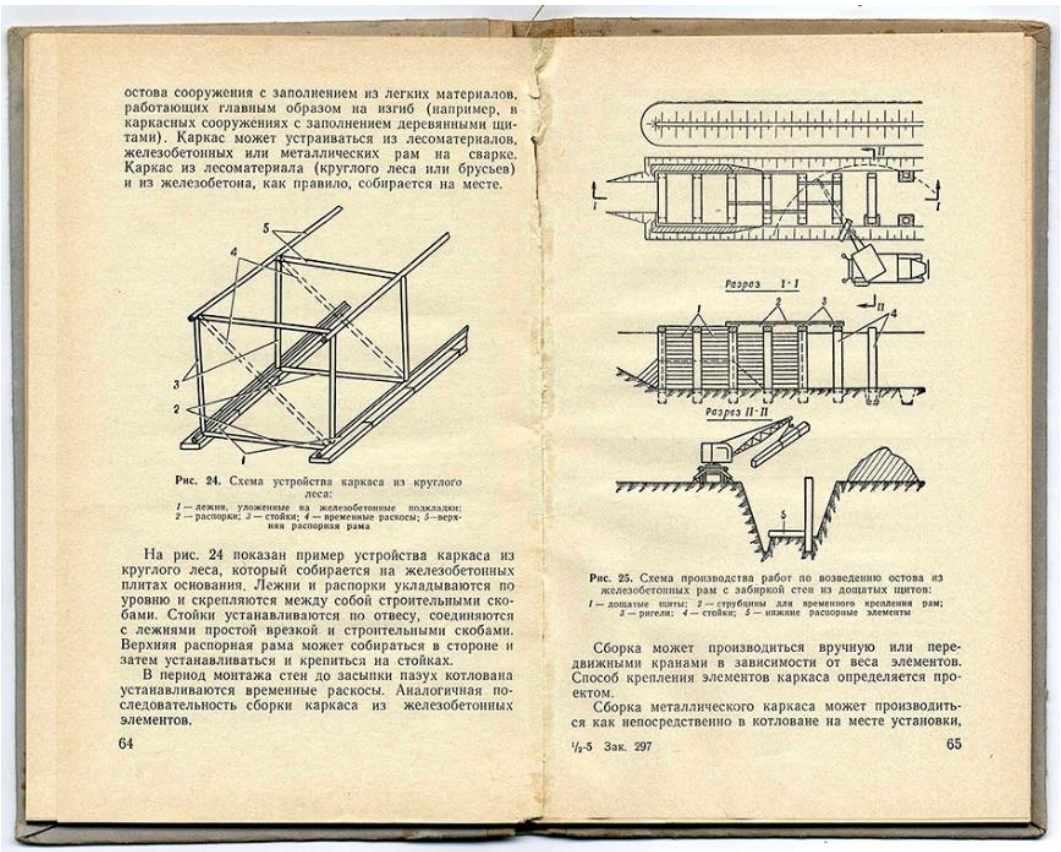

остова сооружения с заполнением из легких материалов, работающих главным образом на изгиб (например, в каркасных сооружениях с заполнением деревянными щитами). Каркас может устраиваться из лесоматериалов, железобетонных или металлических рам на сварке. Каркас из лесоматериала (круглого леса или брусьев) и из железобетона, как правило, собирается на месте.

Рис. 24. Схема устройства каркаса из круглого леса:
1 — лежни, уложенные на железобетонные подкладки; 2 — распорки; 3 — стойки; 4 — временные раскосы; 5 — верхняя распорная рама

На рис. 24 показан пример устройства каркаса из круглого леса, который собирается на железобетонных плитах основания. Лежни и распорки укладываются по уровню и скрепляются между собой строительными скобами. Стойки устанавливаются по отвесу, соединяются с лежнями простой врезкой и строительными скобами. Верхняя распорная рама может собираться в стороне и затем устанавливаться и крепиться на стойках.

В период монтажа стен до засыпки пазух котлована устанавливаются временные раскосы. Аналогичная последовательность сборки каркаса из железобетонных элементов.

64

Разрез I-I

Разрез II-II

Рис. 25. Схема производства работ по возведению остова из железобетонных рам с забиркой стен из дощатых щитов:
1 — дощатые щиты; 2 — струбцины для временного крепления рам; 3 — ригели; 4 — стойки; 5 — нижние распорные элементы

Сборка может производиться вручную или передвижными кранами в зависимости от веса элементов. Способ крепления элементов каркаса определяется проектом.

Сборка металлического каркаса может производиться как непосредственно в котловане на месте установки,

1/2-5 Зак. 297 65

Fragments no grāmatas “Rekomendācijas ātri izbūvējamo civilās aizsardzības aizsargbūvju projektēšanai, būvniecībai un to ekspluatācijai”

Piemēram, 1976.gada Latvijas PSR Civilās aizsardzības štāba Ziņojumā par civilo aizsardzību minēts, ka pēkšņa ienaidnieka uzbrukuma gadījumā Latvijas PSR visa veida aizsargbūvēs iespējams izvietot 2 369,0 tūkst. cilvēku (94%), tai skaitā Rīgā 682,5 tūkst.cilv. (84%), Daugavpilī 115,3 tūkst. cilv. (100 %), Liepājā 101,8 tūkst. cilv. (97 %), Ventspilī 41,07 tūkst. cilv. (89 %).

Statistikas dati - Iedzīvotāju skaits Latvijas PSR uz 1976.gada 1.janvāri – 2 milj. 464, 529; uz 1984.gada 1.janvāri – 2 milj. 554, 063.

1984.gada Latvijas PSR Civilās aizsardzības štāba Ziņojumā par civilo aizsardzību atrodama informācija, ka pēkšņa ienaidnieka uzbrukuma gadījumā Latvijas PSR patvertnēs paredzēts izvietot 2 604,0 tūkst. cilvēku; CA uzdevumu plānveida izpildes gadījumā 2 344 tūkst. cilvēku.

Iedzīvotāju nodrošinājums ar aizsargbūvēm:
- pēkšņa ienaidnieka uzbrukuma gadījumā 2 530,27 tūkst. cilv. (97%), tai skaitā visu klašu patvertnēs - 157,6 tūkst. (6%); pilsētās, kas kategorētas civilās aizsardzības grupās atbilstoši - 149,9 tūkst. cilv. (12%); pretradiācijas aizsargbūvēs 1 025,1 tūkst. cilv. (39,4%), pagrabos u.c. padziļinātās telpās 1347,57 tūkst. (51,8%);
-izpildot plānveida civilās aizsardzības uzdevumus:
strādājošo lielākajai darba maiņai 136,3 tūkst. cilv., atbilstoši CA inženertehnisko pasākumu normām 87,53 tūkst.cilv (64%), neskaitot celtniekus 85,44 tūkst. (71%), ātri uzbūvējamās patvertnēs 49,27 tūkst. cilvēkus.
Pārējos iedzīvotājus 2 206,8 cilvēkus, pretradiācijas patvertnēs 2 116,2 tūkst. cilv. (96%) un 90,6 tūkst. (4%) ātri uzbūvējamās pretradiācijas patvertnēs.

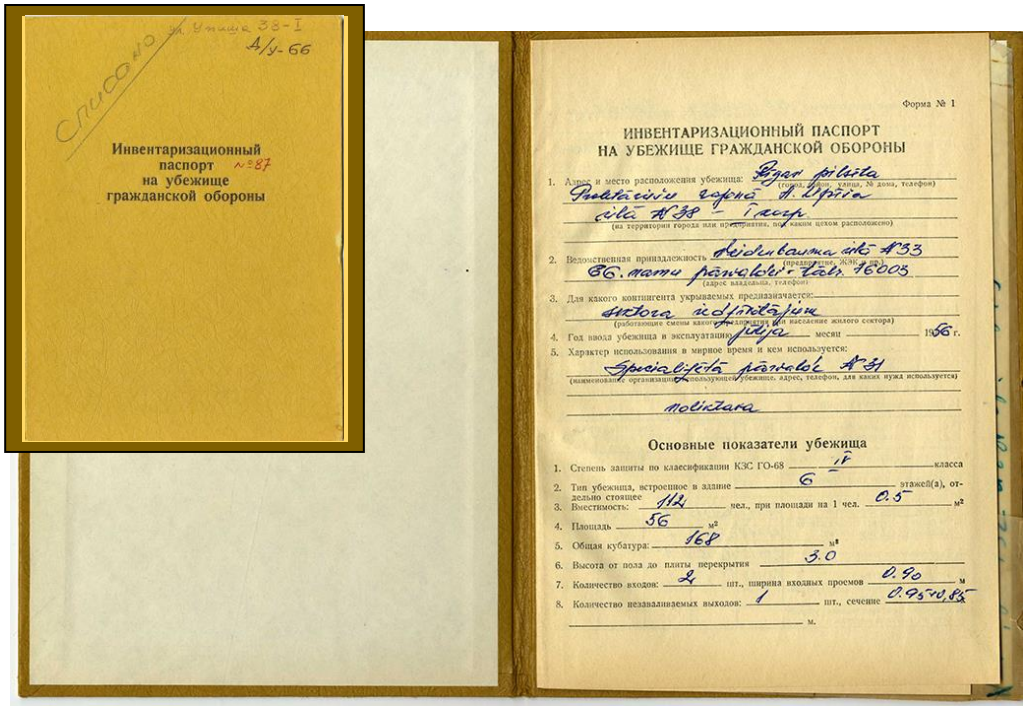

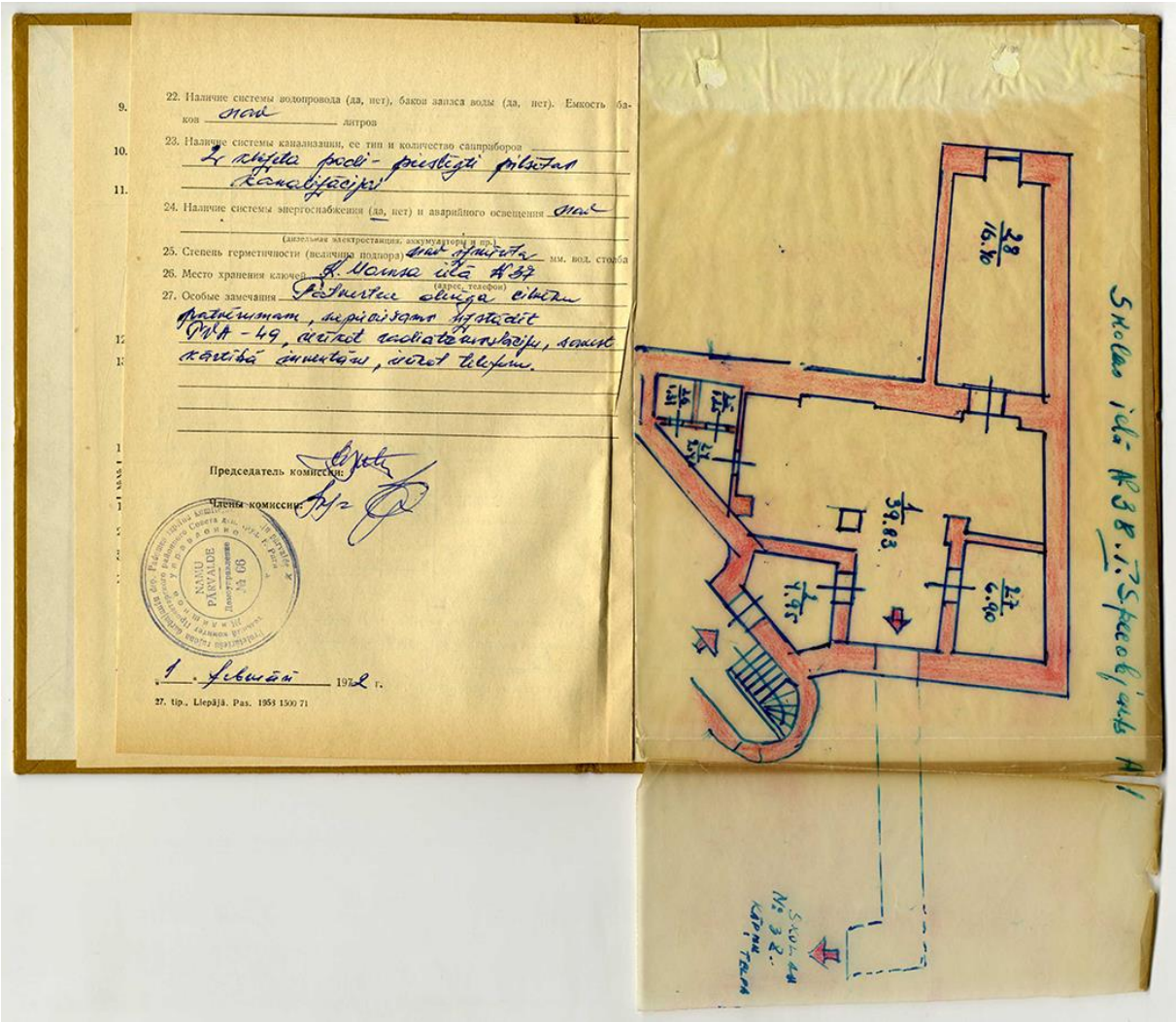

22. Наличие системы водопровода (да, нет), баков запаса воды (да, нет). Емкость баков нет литров

23. Наличие системы канализации, ее тип и количество сантприборов
К ēkai pieslēgti pilsētas kanalizācijai

24. Наличие системы энергоснабжения (да, нет) и аварийного освещения нет
(дизельная электростанция, аккумуляторы и пр.)

25. Степень герметичности (величина подпора) свыше 40 мм. вод. столба

26. Место хранения ключей К Namsa ielā № 37
(адрес, телефон)

27. Особые замечания Pārbaudīta ēnīga ēkas patērētājam, nepieciešams izstādīt PVA-49, atrisināt radiatoru izvietojumu, sakārtot kartībā inventāru, izvērst telefonu.

Председатель комиссии:

Члены комиссии:

NAMU PĀRVALDE Дом-управление № 66

1. februārī 1972 г.

27. tip., Liepāja. Pas. 1958 1500 71

Skolas ēka № 38 v. 1. Spārnā A1

Rīgas pilsētas 66.namu pārvaldes Veidenbauma ielā Nr.33, Civilās aizsardzības IV klases patvertnes inventarizācijas pase Nr. 87 ar patvertnes plānu, 1972.g.

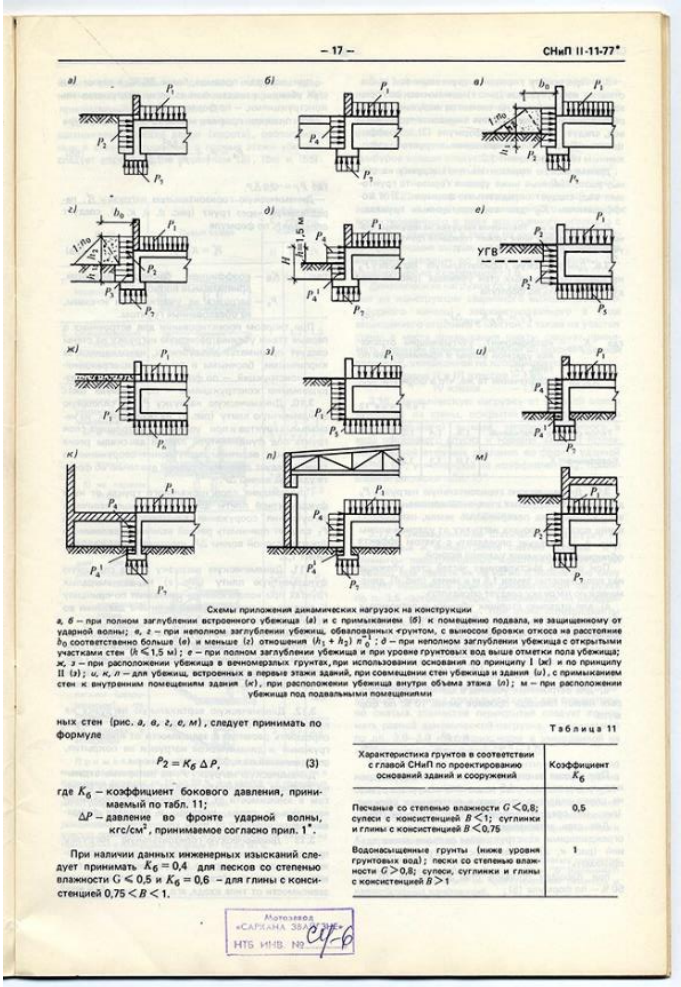

– 17 –

СНиП II-11-77*

Схемы приложения динамических нагрузок на конструкции

а, б – при полном заглублении встроенного убежища (*а*) и с примыканием (*б*) к помещению подвала, не защищенному от ударной волны; *в, г* – при неполном заглублении убежищ, обвалованных грунтом, с выносом бровки откоса на расстояние b_0 соответственно больше (*в*) и меньше (*г*) отношения $(h_1 + h_2)\, n_0^{-1}$; *д* – при неполном заглублении убежища с открытыми участками стен ($h \leqslant 1{,}5$ м); *е* – при полном заглублении убежища и при уровне грунтовых вод выше отметки пола убежища; *ж, з* – при расположении убежища в вечномерзлых грунтах, при использовании основания по принципу I (*ж*) и по принципу II (*з*); *и, к, л* – для убежищ, встроенных в первые этажи зданий, при совмещении стен убежища и здания (*и*), с примыканием стен к внутренним помещениям здания (*к*), при расположении убежища внутри объема этажа (*л*); *м* – при расположении убежища под подвальными помещениями

ных стен (рис. *а, в, г, е, м*), следует принимать по формуле

$$P_2 = K_6\, \Delta P, \qquad (3)$$

где K_6 – коэффициент бокового давления, принимаемый по табл. 11;

ΔP – давление во фронте ударной волны, кгс/см², принимаемое согласно прил. 1*.

При наличии данных инженерных изысканий следует принимать $K_6 = 0{,}4$ для песков со степенью влажности $G \leqslant 0{,}5$ и $K_6 = 0{,}6$ – для глины с консистенцией $0{,}75 < B < 1$.

Таблица 11

Характеристика грунтов в соответствии с главой СНиП по проектированию оснований зданий и сооружений	Коэффициент K_6
Песчаные со степенью влажности $G < 0{,}8$; супеси с консистенцией $B < 1$; суглинки и глины с консистенцией $B < 0{,}75$	0,5
Водонасыщенные грунты (ниже уровня грунтовых вод); пески со степенью влажности $G > 0{,}8$; супеси, суглинки и глины с консистенцией $B > 1$	1

PSRS Valsts būvniecības komitejas

Būvnormatīvs

II daļa Projektēšanas normas

11 sadaļa Civilās aizsardzības aizsargbūves

Izdots Maskavā 1987.g.

Fragments no Būvnormatīva

Lauku apdzīvotā vietā ierīkota patvertne, 1980.gadi

Valmieras rajona objekta CA patvertne, 1980.gadi (Foto no albuma LUMp 1726)

Salacgrīvas zivju fabrikas CA štāba Kaujas lapa Nr.2 no 1982.gada 20.maija ar uzdevumu – Pretradiācijas patvertni sagatavo cilvēku uzņemšanai.
Kaujas lapiņas sauklis – Cilvēku radīto droši jāaizsargā.

Aizsargbūvju speciālās iekārtas un aprīkojumu līdz 1990.gadam ražoja 11 Latvijas uzņēmumi.

- zinātniskā ražošanas apvienība "Progress" – hermētiskos vārtus VU-II-2, VU-III-2;
- Mangaļu kuģu remonta rūpnīca – hermētiskās durvis DU-I-7, DU-I-8;
- Rīgas kuģu mehāniskā rūpnīca – hermētiskās durvis DU-IV-2, DU-IV-3;
- Rūpnīca "Energoautomātika" – hermētiskos slēģus SU-I-I, SU-III-2;
- Daugavpils lokomotīvju remonta rūpnīca – hermētiskos slēģus SU-IV-4;
- Rīgas elektromašīnu ražošanas apvienība – hermētiskos gaisa pārpilnības spiediena vārstuļus KID-150, KID-300;
- Rīgas kuģu remonta rūpnīca – hermētiskos gaisa pārpilnības vārstuļus KID-200;
- Pārtikas rūpniecības uzņēmumu mašīnbūves rūpnīca – hermētiskos vārstuļus GK-200, GK-300;
- Uzņēmums "Komunaļņiks" – pretsprādziena ierīces UZS-I, UZS-8;
- Rūpnīca "Specstaļkonstrukcija" pretsprādziena ierīces MZS;
- Ventspils ventilatoru rūpnīca – dažus ventilatoru veidus.

Filtrus, ventilatorus, dažu veidu hermētiskos vārstuļus, filtrventilācijas agregātus un citas ierīces piegādāja bijušās PSRS rūpnīcas un uzņēmumi.

VEF rūpnīcas 80 korpusa patvertnes plāns *(no CA patvertnes inventarizācijas pases Nr. 234)*

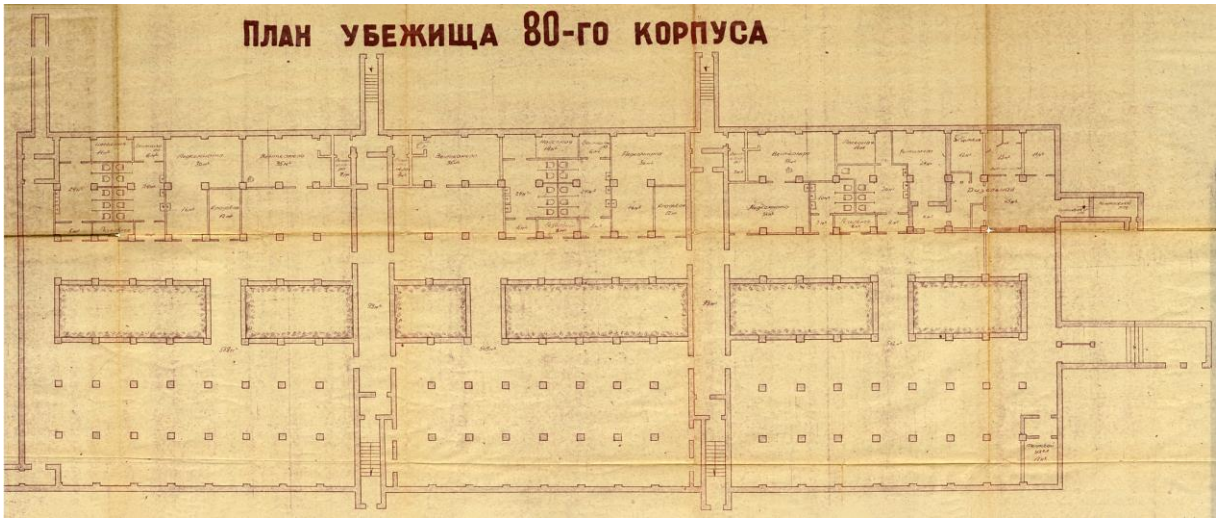

Patvertne pieņemta ekspluatācijā 1972.gadā. Patvertnes kopējā platība 2420 m^2 ar ietilpību 2760 cilvēkiem

Materiāls no internetvietnes https://www.la.lv/foto-petnieki-rail-baltica-linija-uziet-bumbu-patvertni-un-oglu-dedzinasanas-uzkalninus/galerija/-3 (27.04.2022.).

Patvertne – objekts Nr. 100 zem autostāvvietas, pie Latvijas dzelzceceļa pārvaldes ēkas Gogoļa ielā 3

1958.gadā ekspluatācijā nodotā patvertne (Objekts Nr.100) vēl nesenā pagātnē bija saglabājusies visai labā stāvoklī ar visu padomju laika iekārtojumu. 2021.gadā "Rail Baltica" projekta īstenošanas laikā patvertne tika demontēta.

Kas attiecas uz iedzīvotāju individuālajiem aizsardzības līdzekļiem, tad 1980.gados Latvijas PSR CA štāba ziņojumos par CA rakstīts, ka visi republikas iedzīvotāji ir 120 % apjomā nodrošināti ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem (gāzmaskām, bērnu aizsargkamerām, respiratoriem), kā arī radiācijas mēraparatūru.

Bērnu gāzmaska DP-6, 1980.gadi (LUM 9249)

Bērnu aizsargkamera KZD-6 (КЗД-6) bērnu
līdz 1,5 gadu vecumam aizsardzībai no radioaktīvā, bakterioloģiskā un ķīmiskā piesārņojuma iedarbības (LUM 8851)

Izgatavota PSRS, 1987.gadā

Radiācijas kontroles mēraparāts DP-5B (ДП-5Б)
*gamma starojuma līmeņa un radioaktīvā piesārņojuma noteikšanai un to bīstamības identificēšanai (*LUM 9462)
Izgatavots PSRS, 1970.gadi

Minētie aizsarglīdzekļi glabājās speciālās rajonu vai starprajonu noliktavās. Gāzmasku izsniegšana iedzīvotājiem bija plānota 12 stundu laikā. Gāzmasku izmantošana bija paredzēta ķīmisko indīgo vielu pielietošanas gadījumā, kara laikā. Lielākajos uzņēmumos gāzmaskas glabājās tieši uzņēmumos un tika plānots tās izsniegt kara draudu gadījumā.

Pēc 1990.gada gāzmasku piegāde no Krievijas bija pārtraukta; arī daudzām gāzmaskām derīguma termiņš bija beidzies. Toreiz netika risināti jautājumi par jaunu gāzmasku iegādi. Sakarā ar daudzu rūpniecības uzņēmumu privatizāciju, daļa gāzmasku tika iznīcinātas un nonāca pat tirgū.

Nobeiguma daļa

Tikai Černobiļas AES avārija, kā arī Armēnijas zemestrīce un daudzas citas avārijas un katastrofas ar ievērojamu upuru skaitu 1980.gadu beigās uz dzelzceļa un rūpniecības uzņēmumos piespieda Padomju Savienības vadību pievērst uzmanību avāriju un katastrofu novēršanai, civilās aizsardzības pasākumu plānošanai un varbūtējo seku likvidēšanai miera laikā.

Līdz Černobiļas AES avārijai civilās aizsardzības pasākumu plānošana atomelektrostacijās bija Atomenerģētikas ministrijas kompetencē, bet pēc Černobiļas avārijas, tika nodota attiecīgu republikas un pilsētu civilās aizsardzības štābu kompetencē.

Ņemot vērā konkrētus republiku apstākļus un varbūtējo avāriju un katastrofu apdraudējumu republikas teritorijā tās robežu tuvumā pārstrādāja civilās aizsardzības plānus. Arī Latvijā civilās aizsardzības plāni pārstrādāti, ņemot vērā iespējamo avāriju Ignalīnas AES 8 km attālumā no Latvijas robežas.

Toreiz Latvijā darbojās apmēram 190 ugunsnedroši objekti, 40 uzņēmumos ražošanā pielietoja radioaktīvās vielas, 195 – dažādas indīgas vielas, tai skaitā 49 bija ķīmiski bīstamas ražotnes, kur indīgās vielas bija lielos daudzumos.

Izmantotā literatūra:

Grāmata “Civilā aizsardzība” (P.Jegorovs, I.šļahovs, N.Albins) Izdevniecība Zvaigzne, 1973.g.
Pionieris, Nr.7 (23.01.1968)
Komunists (Liepāja), Nr.83 (26.04.1975)
Rīgas Balss, Nr.227 (01.10.1986)
Darba Uzvara (Jelgava), Nr.55 (06.04.1977)
Padomju Jaunatne, Nr.185 (19.09.1961)
Rīgas Balss, Nr.254 (26.10.1961)
Padomju Druva (Cēsis), Nr.154 (29.12.1988)
Padomju Druva (Cēsis), Nr.135 (13.11.1984)
Padomju Druva (Cēsis), Nr.154 (28.12.1989)
Rīgas Balss, Nr.173 (28.07.1981)
Liesma (Valmiera), Nr.79 (22.05.1987)
Padomju Jaunatne, Nr.108 (02.06.1976)
Darba Karogs (Valka), Nr.50 (27.04.1989)
Dzimtenes Balss, Nr.26 (27.06.1969)
Pionieris, Nr.52 (29.06.1979)
Stars (Madona), Nr.89 (28.07.1973)
Cīņa, Nr.207 (06.09.1981)
Bērnība, Nr.8 (01.08.1963)
Pionieris, Nr.52 (01.07.1969)
Ļeņina Karogs (Preiļi), Nr.74 (26.06.1969)
Padomju Zeme (Saldus), Nr.72 (15.06.1985)
Darba Karogs (Valka), Nr.82 (14.07.1987)
Padomju Druva (Cēsis), Nr.30 (10.03.1988)
R.Guļanskis “Pirmās medicīniskās palīdzības vienība”, Rīga “ZVAIGZNE”, 1987
Cīņa, Nr.219 (18.09.1975)
Liesma (Valmiera), Nr.42 (16.03.1988)
Padomju Druva (Cēsis), Nr.154 (29.12.1988)
Jūrmala (1980-1998), Nr.36 (05.03.1985)
Stars (Madona), Nr.69 (08.06.1985)
Cīņa, Nr.154 (04.07.1981)
Literatūra un Māksla, Nr.37 (13.09.1975)
Padomju Venta (Ventspils), Nr.164 (17.10.1975)
Dokumenti no Latvijas Valsts arhīva fonda 448
https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/iedzivotaji/iedzivotaju-skaits/247-iedzivotaju-skaits-un-ta-izmainas

Pētnieciskais darbs papildināts
ar CA veterānu:
atv. ģenerālmajora Ilmāra Bruņenieka,
atv. pulkveža Viļa Šķepasta,
atv. pulkveža Anatolija Pīlēna,
bijušā CA ķīmiskās laboratorijas darbinieka Gunāra Rubesa atmiņu pierakstu;
ar ugunsdzēsības veterāna Jurija Jarniha atmiņu pierakstu.

Sadaļu "Mobilizācijas ugunsdzēsības formējumi" sagatavoja atv. pulkvedis, Latvijas Ugunsdzēsības muzeja direktors Aivara Mednis, papildināja atv. ģenerālis Jurijs Kisļaks.

Izmantoti Latvijas Ugunsdzēsības muzeja krājuma materiāli:

Dokumenti
Fotogrāfijas
Civilās aizsardzības kolekcijas priekšmeti